

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**Soudní rozhodnutí v českém civilním procesu
a judikatuře**

Doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Mgr. Gabriela Racková

3/2009

„Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.“

.....
Mgr. Gabriela Racková

OBSAH:

I. ÚVOD	4
II. OBECNĚ K SOUDNÍMU ROZHODNUTÍ	7
A. Pojem a význam soudního rozhodnutí	7
B. Předmět soudního rozhodnutí	10
C. Podklad soudního rozhodnutí.	13
III. DRUHY SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ	15
A. Dle subjektu, který soudní rozhodnutí vydal	15
B. Dle právních účinků soudního rozhodnutí	16
C. Dle obsahu soudního rozhodnutí	16
D. Dle formy soudního rozhodnutí	17
D.1 Rozsudek	17
D.1.1 Druhy rozsudku	18
D.2 Fáze soudního rozhodování	42
D.2.1 Vznik rozsudku	43
D.2.2 Vyhlášení rozsudku	44
D.2.3 Písemné vyhotovení rozsudku.....	46
D.2.4 Doručení rozsudku	57
D.2.5 Oprava chyb písemného vyhotovení rozsudku	57
D.2.6 Doplnující rozsudek	61
D.3 Vázanost soudu rozsudkem	63
D.4 Právní moc rozsudku	64
D.4.1 Pojem právní moci	64
D.4.2 Formální právní moc	66
D.4.3 Materiální právní moc	67
D.5 Vykonatelnost rozsudku	72
D.5.1 Pojem vykonatelnosti	72
D.5.2 Nabytí vykonatelnosti	74
D.5.3 Předběžná vykonatelnost	76
D.5.4 Odklad vykonatelnosti	77
D.6 Usnesení	78
D.6.1 Vyhlášení usnesení	79
D.6.2 Doručení usnesení	79
D.6.3 Písemné vyhotovení usnesení	80

D.6.4 Vázanost soudu usnesením	81
D.6.5 Vykonatelnost usnesení	82
D.7 Soudní smír	83
D.8 Platební rozkaz	86
D.8.1 Pojem platebního rozkazu	87
D.8.2 Podmínky pro vydání platebního rozkazu	87
D.8.3 Doručení platebního rozkazu	89
D.8.4 Odpor proti platebnímu rozkazu	91
D.8.5 Elektronický platební rozkaz	94
D.9 Směnečný a šekový platební rozkaz	95
D.9.1 Pojem směnečného a šekového platebního rozkazu	96
D.9.2 Podmínky vydání směnečného a šekového platebního rozkazu	96
D.9.3 Doručení směnečného a šekového platebního rozkazu	98
D.9.4 Námitky proti směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu	100
V. SOUDNÍ ROZHODNUTÍ V EVROPSKÉ UNII	103
A. Soudní systém Evropské unie	103
B. Evropský soudní dvůr a jeho složení	105
C. Vnitřní organizace Evropského soudního dvora	108
D. Soud prvního stupně a jeho složení	109
E. Vnitřní organizace Soudu prvního stupně	110
F. Rozhodnutí Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně....	111
G. Soudní komory a Soud pro veřejnou službu	113
VI. ZÁVĚR	115
VII. RESUME	118
VIII. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	121
A. Monografie	121
B. Časopisecké články	122
C. Internetové zdroje	125

I. ÚVOD

Český civilní proces prošel již mnoha legislativními změnami, které však nejsou stále ukončeny. Lze tedy důvodně předpokládat, že jejich vývoj bude dále pokračovat. Mezi změny ovlivňující český civilní proces lze zařadit jednak věcné a terminologické změny, které jsou do českého civilního procesu implementovány v důsledku častých změn na poli práva hmotného či v důsledku nařízení a směrnic Evropské Unie, které jej však neovlivňují jako celek, ale pouze některá z jeho jednotlivých řízení. K podstatným změnám českého civilního procesu tak dochází především novelizačními zákony, které buď mění stávající úpravu českého civilního procesu, nebo ji nově dotvářejí. Jedná se o obecné změny, které už většinou neovlivňují jednotlivá řízení, ale mění průběh samotného civilního sporného řízení ve snaze dosáhnout jeho větší rychlosti, hospodárnosti a efektivnosti.

Soudnictví jako takové však s přihlédnutím ke všem změnám provedeným do dnešní doby, představuje jakýsi rigidní a ve své podstatě neměnný systém, činnost státních orgánů – soudů, která spočívá v řešení jednotlivých případů předkládaných soudům fyzickými či právníckými osobami, ve kterých soud rozhoduje spory o právu, ale i další případy jiné povahy. Pokud soud vydává v určitém případě rozhodnutí, je toto rozhodnutí závazné pro okruh osob, kterým je určeno, a tyto osoby si mohou vynutit splnění vydaného rozhodnutí prostřednictvím prostředků státní moci. Každý jednotlivec má v moderních právních řádech zaručeno právo na soudní ochranu, které patří mezi základní lidská práva. Toto právo zaručuje každému možnost obrátit se na soud, pokud bylo jeho právo porušeno či ohroženo a zároveň povinnost státu zajistit takový průběh řízení, aby bylo o právu spravedlivě a náležitě rozhodnuto. Součástí práva na soudní ochranu ovšem není právo na vydání rozsudku určitého obsahu, neboť rozsudek se formuje až v průběhu samotného řízení na základě tvrzení účastníků řízení a soudem provedených důkazů.

Český civilní proces se obecně rozděluje na dvě základní řízení, a to na řízení nalézací a řízení vykonávací. Nalézací řízení rozdělujeme dále na řízení sporné, které má reparační funkci (napravuje porušení práva) a nesporné řízení, které má funkci preventivní, tedy předejít či zabránit možnému porušení práva. Řízení nalézací je řízením, které je v podstatě v obecné rovině tématem této rigorózní práce, neboť právě nalézací řízení vede k vydání soudního rozhodnutí, kterým

soud buď právo vytváří, nebo jeho prostřednictvím zjišťuje, co je právem. Rozhodnutí soudu, které je v anglosaském právním systému považováno za pramen práva - precedent, který samostatně tvoří právní systém, je v našem právním řádu považováno pouze za určité právní posouzení jednotlivých případů, kdy soud provádí bližší výklad určité právní normy, kterou konkretizuje, čímž v podstatě právní systém pouze dotváří. V nalézacím řízení tedy soud vydává autoritativní a závazné rozhodnutí, které je vynutitelné prostřednictvím vykonávacího řízení.

Vzhledem k tomu, že téma této rigorózní práce zní „Soudní rozhodnutí v českém civilním procesu a judikatuře“ je zřejmé, že se tato práce zabývá tou částí českého civilního procesu, kterou končí nalézací řízení, a v případě, že je povinnost uložená soudním rozhodnutím splněna dobrovolně, dochází i k ukončení samotného civilního procesu.

Cílem této rigorózní práce je snaha podat jednotný a ucelený výklad o institutu soudního rozhodnutí, jeho významu a předmětu. Každé soudní rozhodování je tvořeno a ovládáno jeho jednotlivými fázemi, které ovlivňují nejen jeho formální a obsahové náležitosti, ale i jeho autoritativnost a závaznost, proto tato práce pojednává také o jednotlivých fázích soudního rozhodování, vázanosti soudu rozsudkem, právní moci rozsudku a jeho vykonatelnosti. Prostor je věnován vymezení a charakteristice jednotlivých druhů soudního rozhodnutí, kterými jsou v českém civilním procesu rozsudek, usnesení a platební rozkaz. Vzhledem k tomu, že náš právní řád je ve stále větší míře ovlivňován právem Evropské Unie, nemohla být opomenuta úprava soudního rozhodnutí v rámci soudnictví Evropské Unie. Samotný závěr mé rigorózní práce by měl stručně shrnout obsah této práce a zamyslet se de lege ferenda nad případnou budoucí českou úpravou soudního rozhodnutí s přihlédnutím k jejímu ovlivnění právem Evropské Unie a dále nad jednotlivými prostředky zefektivnění českého civilního procesu jako celku.

Úprava soudního rozhodnutí v českém právním řádu je obsažena především v ustanovení § 152 až § 175 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“ nebo „občanský soudní řád“), proto jsem se ve své rigorózní práci zaměřila zejména na výklad a rozbor těchto jednotlivých ustanovení a zabývala se podrobněji některými problematickými či přímo spornými otázkami výkladu těchto jednotlivých ustanovení, ale i otázkami upravenými pouze sporadicky či otázkami zajímavými, které jsem se všechny snažila demonstrovat prostřednictvím použití vybraných judikátů, a to zejména

Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“ nebo „NS“) a dalších pramenů práva, převážně článků z odborných právních časopisů. Judikaturu českých soudů jsem do své práce zařadila zejména pro její dotvářející charakter, který představuje nejen pro právní, ale i pro širokou veřejnost jakýsi výkladový rámec, kterým soudy dopředu avizují, jakým směrem a způsobem budou s nejvyšší pravděpodobností vykládat určité obdobné otázky, pokud jim budou předloženy v rámci institutu mimořádných opravných prostředků. Pokud by došlo k tomu, že by některý soudní senát nejvyšších soudů dospěl při své rozhodovací praxi k jinému výkladu určité otázky než senát dřívější, obsahuje český civilní proces úpravu, která ukládá takovou otázku předložit k rozhodnutí velkému senátu, který takovou otázku rozhodne do budoucna závazně.

Ačkoliv není soudní rozhodnutí v českém právním řádu pramenem práva, autorita soudů, které je vydávají (zejména Nejvyššího soudu a Ústavního soudu České republiky (dále jen „Ústavní soud“ nebo „ÚS“)) přispívá k přesvědčivosti výkladu některých sporných otázek a v nemalé míře poskytuje veřejnosti určitou možnost předvídatelnosti soudního rozhodování, čímž napomáhá fungování jednoho z nejdůležitějších právních principů, na kterém spočívá každý moderní právní řád, a to principu právní jistoty.

Tato rigorózní práce vychází z občanského soudního řádu a jiných právních předpisů českého právního řádu ve znění účinném k 1. 3. 2009.

II. OBECNĚ K SOUDNÍMU ROZHODNUTÍ

A. Pojem a význam soudního rozhodnutí

V občanském soudním řízení jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu porušeným nebo ohroženým právům a oprávněným zájmům fyzických a právnických osob. Toto poslání je formálně završeno vydáním autoritativního rozhodnutí soudu, které představuje konečné řešení otázky, s níž se účastníci na soud obrátili nebo kterou byl soud oprávněn řešit i bez návrhu účastníků.

Svou podstatou je rozhodnutí jedním z procesních úkonů soudu. Mezi jinými procesními úkony soudu (jsou jimi např. opatření k zajištění průběhu jednání, provádění důkazů, soudní protokoly, vedení soudního spisu atd.) má rozhodnutí zvláštní postavení.

Zvláštní postavení soudního rozhodnutí mezi procesními úkony soudu je dáno jeho povahou. Lze je definovat jako výrok soudu, který má závazné právní důsledky, stanovené objektivním právem. K charakteristickým rysům soudního rozhodnutí patří tedy jeho **autoritativnost** a jeho **závaznost**.¹

Soud v občanském soudním řízení vystupuje nejen jako státní orgán, který je součástí státního aparátu, ale také jako procesní subjekt, který má v režimu soudního řízení nezastupitelnou úlohu a sám je tomuto režimu podřízen. Základní procesní vztah ve sporném řízení lze charakterizovat prostřednictvím dvou procesních stran, které jsou v řízení vzájemnými odpůrci a třetí, nezúčastněnou a nestrannou stranou, která je nositelem pouze procesních práv, a kterou představuje soud. Soud vystupuje vůči procesním stranám z pozice autority, její okruh a rozsah se však liší podle toho, zda se jedná o řízení sporné, ve kterém disponují s řízením a jeho předmětem zásadně účastníci a soud do něj nemůže zasahovat (svou autoritu tak může projevit pouze ve způsobu vedení řízení), anebo zda se jedná o řízení nesporné, ve kterém se nejedná o řešení sporu mezi stranami, ale o úpravu poměrů stran soudem, kde soud hledá takové řešení projednávané věci, které bude v souladu s veřejným zájmem.

Autoritativnost soudního rozhodnutí se tedy projevuje především v nezúčastněnosti soudu na občanském soudním řízení a v pozici soudu jako

---

¹ *Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 280.*

státního orgánu s donucovací pravomocí. Soud v řízení poskytuje ochranu všem účastníkům řízení, i účastníku, vůči němuž byl podán návrh na zahájení řízení, a to zamítnutím žaloby pro její neopodstatněnost. Veškeré procesní subjekty jsou soudním rozhodnutím vázány (to se týká i samotného soudu) a povinnosti v něm stanovené jsou vynutitelné.

Dalším charakteristickým rysem soudního rozhodnutí je jeho **specifičnost**, neboť soudní rozhodnutí může být vydáno pouze prostřednictvím procesního úkonu soudu. Jedná se tedy o úkon pro soud typický a charakteristický. Soudní rozhodnutí jako takové je projevem vůle soudu jako procesního subjektu, která musí být učiněna v předepsané formě a mít stanovené náležitosti.²

Soud při svém rozhodování řeší určitý právní konflikt, jenž je předmětem řízení, rozhoduje tedy ve věci samé. Jde o tzv. **meritorní rozhodnutí**, ve kterém soud rozhoduje o právních vztazích a nárocích, o jejichž řešení účastníci soud požádali nebo které soud učinil předmětem řízení i bez návrhu účastníků. Z § 152 OSŘ vyplývá, že pokud soud věc nevyřídí formou platebního rozkazu, rozhodne o věci samé rozsudkem, usnesením je možné ve věci samé rozhodnout jen v případech stanovených zákonem (např. v dědických věcech, ve věcech péče o nezletilé, o úschovách, ve věcech kapitálového trhu apod.).

Ačkoliv je v průběhu řízení činnost soudu zaměřena především na vydání meritorního rozhodnutí, musí soud v průběhu řízení řešit také otázky týkající se formálního postupu soudu, tedy zejména otázky procesního charakteru, které sice nemají meritorní charakter a jsou zpravidla méně závažné, ale napomáhají úspěšnému a spravedlivému rozhodnutí ve věci a upravují určité procesní situace, pokud je to potřeba pro zdárný průběh řízení. Jde o tzv. **rozhodnutí procesní**, mezi něž lze zařadit například rozhodování o procesní způsobilosti účastníka, o připuštění vedlejšího účastníka či záměny účastníků, o nákladech řízení a další.

Význam meritorního rozhodnutí soudu je dán formou, jakou je takové rozhodnutí dle zákona vydáváno, tedy formou rozsudku. Soudní řízení však může skončit i jiným způsobem než vydáním meritorního rozhodnutí. Soud po zahájení každého řízení postupuje tak, aby byla věc co nejrychleji projednána a

---

² Nedodržení stanovené formy soudního rozhodnutí lze napravit prostřednictvím opravných prostředků nebo jiným způsobem, závažné pochybení však může mnohdy vést k tomu, že se ve svém důsledku již nejedná o soudní rozhodnutí, ale o tzv. nicotnost rozhodnutí, která nastává tehdy, jestliže vady rozhodnutí dosahují takové míry, že se již vůbec nejedná o soudní rozhodnutí (zejména v důsledku kompetenčních vad např. absolutní věcná nebo místní nepříslušnost, dále absolutní nedostatek formy, neurčitost či neexistence vůle atd.).

rozhodnuta, přičemž kdykoli za řízení přihlíží k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může ve věci samé rozhodnout. Pokud jsou tyto podmínky splněny, může soud rozhodnout ve věci samé, pokud splněny nejsou a brání soudu ve vydání rozhodnutí, musí být soudem procesně odstraněny. Takové podmínky nazýváme **překážkami postupu řízení**.

Ty překážky postupu řízení, které lze odstranit nebo které trvají pouze po určité přechodnou dobu, soud prostřednictvím vhodných opatření odstraní nebo vyčká do doby odpadnutí takové překážky. Na dobu existence těchto překážek soud řízení **přeruší** (např. účastník ztratil způsobilost jednat před soudem a není zastoupen zástupcem s procesní plnou mocí, rozhodnutí závisí na otázce, kterou soud není oprávněn v řízení řešit, účastník se řízení nemůže účastnit pro překážku trvalejší povahy nebo proto, že je neznámého pobytu atd.). Překážky postupu řízení, které soud nemůže odstranit ani za součinnosti účastníků řízení, znemožňují soudu pokračovat v řízení a o věci rozhodnout. Soud v takovém případě řízení **zastaví** (např. při zpětvzetí návrhu na zahájení řízení, pro překážky v postupu řízení, pro nedostatek podmínek řízení atd.).

Za jakých podmínek soud řízení jen přeruší a za jakých je zastaví, záleží podle zákona jednak na povaze okolnosti, která je překážkou pro pokračování v řízení, jednak na povaze věci. V některých případech je rozhodnutí, zda soud řízení zastaví nebo přeruší, výsledkem úvahy soudu. V jiných případech soud musí řízení přerušit nebo zastavit obligatorně.³

O soudním rozhodnutí lze obecně říci, že není jen řešením sporu mezi samotnými účastníky řízení, ale že na něj lze nahlížet také jako na řešení konfliktu ve společenských vztazích. Soudní rozhodnutí obsahuje též výchovnou složku, která působí nejen vůči samotným účastníkům řízení, ale vůči každému kdo přijde s rozhodnutím nebo jeho účinky do styku. Soudní rozhodnutí má tedy účinky i vůči ostatním subjektům ve společnosti. Cílem soudního rozhodnutí je nejen zajistit spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů, ale i výchovu k zachování zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.

---

³ Schelleová, I. a kol. Civilní proces. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA a.s., 2006, s. 535.

B. Předmět soudního rozhodnutí

Předmětem soudního rozhodnutí je určité subjektivní právo, nárok či oprávněný zájem, o němž má být v řízení rozhodnuto ve věci samé a k jehož ochraně bylo řízení zahájeno, a který musí nutně vycházet ze samotného předmětu soudního řízení. V soudním řízení soud rozhoduje o otázce, která se stala předmětem řízení buď na základě návrhu samotných účastníků, v tom případě je předmět řízení určen v návrhu na zahájení řízení, nebo i bez takového návrhu, v tom případě je předmět řízení vyjádřen v usnesení o zahájení řízení.

Soud musí rozhodovat na základě **zjištěného skutkového stavu věci**, přičemž má jiné možnosti v řízení sporném a nesporném.

Ve sporném řízení, které je zahájeno na návrh, určuje předmět rozhodnutí navrhovatel, který ve svém návrhu musí určit, čeho se žalobou domáhá. Vzhledem k tomu, že sporné řízení je ovládáno dispoziční zásadou, může navrhovatel se souhlasem soudu žalobu měnit. Soud je žalobou vázán⁴ a nemůže překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají v žalobním petitu.⁵ Soud tedy žalobci nemůže přiznat to, co nepožadoval, a tím uložit žalovanému jinou povinnost než která byla navrhována, ani žalobci nemůže přiznat požadované plnění na základě jiného skutkového základu, než jaký byl předmětem řízení. K tomu se podrobněji vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005, ve kterém soud dovozuje, že překročením návrhu žalobce není, jestliže soud skutek, který byl předmětem řízení, posoudí po právní stránce jinak, než to učinil žalobce, a jestliže na základě takového právního posouzení věci přizná žalobci požadované plnění. Soud není při posuzování věci vázán právním názorem žalobce. Příkladem takového právního posouzení soudu je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, kde se uvádí, že pokud je žalobou uplatněn nárok na peněžité plnění, vycházející ze skutkového tvrzení, že na základě smlouvy o nájmu žalovaný užíval nebytové prostory a neposkytl za to žalobci smluvené protiplnění (nájemné), avšak podle názoru soudu je nájemní smlouva neplatná a

---

⁴ K tomu blíže nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 1996, sp. zn. IV. ÚS 286/95, kde se uvádí: „Občanské soudní řízení je ovládáno zásadou dispoziční. Platí tedy, že soud je vázán žalobou. Proto soud nemůže žalobci přiznat více, než požadoval v žalobním petitu a žalovanému nemůže uložit jinou, než žalobcem navrhovanou povinnost. Opačný postup by byl v rozporu s ústavními principy.“

⁵ Žalobní petit musí být přesný, určitý a srozumitelný, aby z něj soud dovodil, čeho se žalobce domáhá.

jiný důvod užívání není tvrzen, není změnou skutkového stavu vymezeného v žalobě, posoudí-li soud nárok žalobce na zaplacení požadované částky podle hmotněprávních norem upravujících nárok na vydání plnění z bezdůvodného obohacení.

Výrok soudního rozhodnutí by měl být zcela v souladu se žalobním petitem, neboť soud účastníkům nemůže přiznat jiná práva a povinnosti než jaká jsou navrhována žalobou.⁶

Z vázanosti soudu petitem žaloby připouští ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ dvě výjimky, u kterých může soud překročit návrhy účastníků a přisoudit více než se domáhají nebo účastníkům uložit jiné než navrhované povinnosti. První výjimka se vztahuje na **nesporné řízení**, ve kterém musí soud nejen vyřešit spor mezi účastníky, ale zejména upravit jejich práva a povinnosti. Nesporné řízení se zahajuje bez návrhu, ale může být zahájeno i na návrh, pokud jej tak lze ze zákona zahájit. Soud tedy může např. rozhodnout v řízení o určení výživného pro nezletilé dítě tak, že přisoudí takové výživné, které bude odpovídat odůvodněným potřebám dítěte a schopnostem a možnostem rodičů bez ohledu na návrh obsažený v žalobě.⁷

Druhá výjimka se vztahuje na situace, kdy **z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky**.⁸ Tato výjimka se týká sporného řízení, kdy hmotněprávní úprava stanoví pro určité nároky kogentní pravidla, dle kterých se musí postupovat a omezuje tak možnost účastníků s nároky volně nakládat. Tato kogentní pravidla musí být dodržována i při soudním rozhodování, při kterém může soud, pokud shledá, že hmotněprávní předpisy stanoví určitý způsob vypořádání mezi účastníky, překročit návrhy účastníků a přisoudit více. Například v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 12. 1993, sp. zn. 3 Cdo 106/92 soud vyložil: „*Shledá-li soud v řízení o povinnosti žalovaného uzavřít dohodu o vydání věci podle § 5 odst. 4 zák. č.*

---

⁶ Soud však návrh znění výroku rozhodnutí žalobce nemusí převzít doslovně, pokud některá ustanovení slouží pouze ke zdůvodnění vymezení práv a povinností či některé skutečnosti vyjádří soud přesněji než žalobce.

⁷ Ani v nesporném řízení však soud nemůže překročit předmět řízení, nemůže tedy např. v řízení o výživném nezletilého dítěte rozhodnout o jeho výchově.

⁸ K tomu blíže usnesení pléna Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1974, sp. zn. PlsF 2/74, kde je vymezeno, že „způsobem vypořádání vyplývajícím z právního předpisu“, je třeba rozumět zejména vypořádání náhrady škody upravené právními předpisy u škod způsobených několika škůdci, vypořádání společného jmění manželů a vypořádání podílových spoluvlastníků, jejichž spoluvlastnictví se zrušuje. Dále k tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 1999, sp. zn. 21 Cdo 7/99, který mezi výše uvedené případy řadí i vypořádání mezi účastníky o tom, zda došlo k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů a kdo z nich má práva a povinnosti zaměstnavatele.

403/1990 Sb. nárok některé z více žalujících oprávněných osob za opodstatněný, dospívá k rozhodnutí, které ve svých důsledcích představuje vypořádání vztahu mezi účastníky podle § 153 odst. 2 o. s. ř. V takovém případě není soud vázán žalobním návrhem, jehož součástí je navržený text dohody o vydání věci, a může i bez jeho změny (§ 95 o. s. ř.) v rámci celkem uplatněného nároku přisoudit některé z oprávněných osob více nebo méně než bylo jimi uplatněno.“

Z hlediska vázanosti soudu návrhem je v těchto případech třeba rovněž rozlišit, zda se způsob vypořádání vztahu týká obou sporných stran (žalobce i žalovaného) nebo jen účastníků stojících na jedné straně sporu (zejména na straně žalované). Zatímco v prvním případě soud návrhy účastníků není vůbec vázán (např. při vypořádání podílového spoluvlastnictví, společného jmění manželů nebo při určení, kdo ze společných nájemců bytu bude po zrušení společného nájmu dále byt užívat), v druhém případě (např. při vypořádání náhrady škody určené právními předpisy u škod způsobených několika škůdci) není soud vázán návrhem jen potud, pokud žalobce požadoval konkrétní výši plnění po jednotlivých žalovaných (tj. v rozdělení výše plnění mezi jednotlivé žalované); celkovou výši plnění požadovaného po všech žalovaných však soud nemůže překročit.⁹

Soud musí vždy rozhodnout **o celé projednávané věci**, o celém předmětu řízení, a to buď kladně, nebo záporně, v rozsahu v jakém byl vymezen žalobním petititem nebo usnesením o zahájení řízení bez návrhu. Jestliže je to účelné, může soud rozsudkem rozhodnout nejdříve jen o části věci nebo jen o jejím základu.¹⁰ Pokud dojde k tomu, že soud vyhoví žalobě jen zčásti a přisoudí méně, než bylo žalobou navrhováno, musí soud žalobu v nepřisouzené části zamítnout. Může se také stát, že soud opomene rozhodnout o části předmětu řízení, v tom případě může účastník do 15 dnů od doručení rozsudku navrhnout jeho doplnění nebo může po právní moci rozsudku zahájit o této části nové řízení, kterému nebude bránit překážka věci rozsouzené.

---

⁹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 692.

¹⁰ K tomu blíže rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1061/96: „Rozhodnutí o základu věci (§ 152 odst. 2 o. s. ř.) je v první řadě rozhodnutím o skutkovém základu sporu (skutkovém ději), kterým je uplatněný nárok charakterizován a z nějž se odvíjí právní posouzení základu věci; není-li základ nároku prokázán skutkově, nelze jej posoudit ani právně.“

C. Podklad soudního rozhodnutí

Základem pro rozhodnutí soudu o věci samé je zjištěný skutkový stav věci, k němuž soud dochází na základě součinnosti procesních stran. U každého soudního rozhodnutí lze rozlišit dvě stránky, a to skutkové zjištění a právní posouzení.

Skutkové zjištění lze charakterizovat jako předpoklad, za něhož může být určité rozhodnutí vydáno a zároveň jako jeho východisko, je výsledkem přímých poznatků soudu a poznatků získaných na základě dokazování. **Právní posouzení** je vyvozením právních důsledků ze skutkového zjištění a je obsahem každého rozhodnutí. Soud na zjištěné skutečnosti aplikuje příslušné právní předpisy, tzv. subsumuje zjištěný skutkový stav pod příslušný právní předpis.¹¹ Jak zjištěné skutečnosti, tak použité právní předpisy jsou podkladem soudního rozhodnutí.

Podkladem pro rozhodnutí soudu ve sporném řízení jsou účastníky navržené skutečnosti a důkazy, strany musí být v řízení iniciativní a aktivní, a ve vlastním zájmu by měly soudu předložit veškeré důkazy nezbytné pro vydání rozhodnutí soudu.¹² Hovoříme zde o tom, že důkazní břemeno nesou procesní strany, tedy odpovědnost za neposkytnutí dostatečných důkazů pro rozhodnutí soudu je na straně účastníků řízení a soud může, ale nemusí provést i jiné důkazy, které strany samy nenavrhly.

Naproti tomu v nesporném řízení, kde se uplatňuje vyšetřovací zásada, nejsou jediným podkladem pro rozhodnutí soudu důkazy navržené účastníky řízení, ale důkazní břemeno je zde na straně soudu a ten musí sám z vlastní iniciativy provést veškeré důkazy rozhodné pro dané řízení a vydání rozhodnutí.

Soudní řízení je vedeno za účelem zjištění skutkového stavu věci a veškerých skutkových okolností, v některých případech je však tato zásada prolomena a existují zde určité výjimky. Jedná se zejména o řízení rozkazní, ve kterém soud vydává rozhodnutí ve formě platebního nebo směnečného či šekového platebního rozkazu. V tomto řízení totiž soud vydává rozhodnutí na podkladě skutečností, které uvádí navrhovatel, tyto skutečnosti však musí být náležitě odůvodněny. Obranou povinného vůči rozhodnutí soudu v rozkazním řízení, je podání odporu

---

¹¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 2744/99, kde soud judikoval, že: „Při právním posouzení soud aplikuje právní normu na zjištěný skutkový stav; dovolují-li mu výsledky provedeného dokazování podřídit uplatněný nárok pod jinou právní normu, než které se dovolával žalobce, nic soudu nebrání věc po právní stránce takto posoudit.“

¹² Sporné řízení je ovládáno projednací zásadou.

nebo námitek, čímž povinný vyvolá nařízení prvního jednání ve věci a zjišťování skutkového stavu. Důvod této úpravy je zřejmý, jedná se zde zejména o urychlení soudního řízení. Další výjimkou je rozsudek pro uznání, který soud vynese nikoliv na základě žalobcem předložených důkazů, ale na základě uznání žalovaného. Další průlom je u rozsudku pro zmeškání, kde soud aniž by zjistil skutkový stav na základě důkazů druhé strany, vynáší rozsudek pouze na základě důkazů předložených jednou stranou. Účel této úpravy je také zaměřen na urychlení řízení a zamezení nečinnosti jedné ze stran při soudním řízení.

§ 154 OSŘ stanoví, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení.¹³ Lze tedy říci, že soud zjišťuje nejen skutkový stav v době zahájení řízení, ale po celou dobu od jeho zahájení až do vyhlášení rozsudku. Význam tohoto ustanovení spočívá zejména ve skutečnosti, že se skutkový stav v průběhu řízení může měnit a soud jej musí sledovat až do vyhlášení rozsudku.¹⁴

Pokud rozsudkem dochází ke vzniku, změně nebo zániku právního vztahu mezi účastníky je pro právní posouzení věci rozhodný stav v době vyhlášení rozsudku. V případech, kde rozsudek jen určitá práva a povinnosti účastníků deklaruje, rozhoduje stav v době kdy taková práva a povinnosti účastníků vznikla, změnila se nebo zanikla (např. doručení výpovědi z pracovního poměru, při posouzení způsobilosti k právním úkonům, je rozhodující, zda měl účastník tuto způsobilost v době, kdy úkon činil atd.).

Z výše uvedené zásady, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení, existují výjimky. Jedná se zejména o opěťující se dávky,¹⁵ kdy lze dle zákona uložit povinnost i k plnění těch dávek, které se stanou splatnými teprve v budoucnu. Předpokladem je, že splatnost alespoň jedné splátky nastala před vyhlášením rozsudku. Pokud se v budoucnu podstatně změní okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání dávek nebo splátek u rozsudku odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách, je možné takový rozsudek změnit, avšak pouze od doby, kdy ke změně poměrů došlo.

---

¹³ To samé vyplývá z § 167 odst. 2 OSŘ pro usnesení.

¹⁴ K tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1607/2007.

¹⁵ Jsou jimi zejména úroky z prodlení, poplatek z prodlení, výživné, náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, náhrada za ztrátu na důchodu, náhrada nákladů na výživu pozůstalých apod.

III. DRUHY SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ

A. Dle subjektu, který soudní rozhodnutí vydal

Podle tohoto kritéria rozlišujeme rozhodnutí **senátní** a **samosoudcovská**. Toto rozlišení vyplývá již ze samotné Ústavy České republiky, která ve svém článku 94 stanoví, že zákon stanoví případy, kdy soudci rozhodují v senátu a jaké je jeho složení a že v ostatních případech rozhodují jako samosoudci. Jiní soudní pracovníci, zejména justiční čekatelé a soudní tajemníci, mohou v občanském soudním řízení na základě pověření předsedy soudu samostatně vykonávat pouze jednoduché úkony příslušející předsedovi senátu (samosoudci).¹⁶

V občanském soudním řízení rozhodují v prvním stupni samosoudci, ve druhém (odvolacím) stupni rozhodují senáty. Zákon stanoví, že v řízení před okresním soudem jedná a rozhoduje samosoudce, pokud se nejedná o věci pracovní a další, o nichž to stanoví zákon, kde jedná a rozhoduje senát. V řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně rozhoduje samosoudce, ve druhém (odvolacím) stupni jedná a rozhoduje senát. Vrchní soudy jednájí a rozhodují v senátech, stejně jako Nejvyšší soud.

Předseda senátu může ve věcech, ve kterých jedná a rozhoduje senát, činit jen takové úkony, jimiž se nerozhoduje ve věci, může tedy činit pouze procesní úkony (např. vyzývat účastníky, opatřeními řídit průběh jednání atd.). Pokud v řízení jedná samosoudce, má práva a povinnosti předsedy senátu a též práva senátu.

Senát rozhoduje po poradě, na které nesmí být přítomen nikdo jiný než členové senátu a zapisovatel. Na poradě se rozhoduje hlasováním, kde musí hlasovat všichni členové senátu, přičemž k přijetí rozhodnutí je zapotřebí většiny hlasů. Nejdříve hlasují přísedící, poté soudci (mladší před staršími), předseda senátu hlasování uzavírá.

Jestliže vydá rozhodnutí kterýkoli soudní orgán, který je k tomu oprávněn, jde o rozhodnutí soudu. Opačný případ (rozhodnutí vydá soudní orgán, který k vydání

---

¹⁶ Jednoduchými úkony se rozumí zejména sepisování jednoduchých podání, včetně návrhů, vyřizování dožádání v jednoduchých věcech s výjimkou dožádání ve styku s cizinou, úkony při odstraňování vad podání, řízení o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, úkony při přípravě jednání podle § 114a OSŘ, rozhodování o osvobození od soudních poplatků a ve věcech soudních poplatků, nejde-li o rozhodování při jednání, rozhodování v řízení o návrzích na vydání platebního rozkazu, bylo-li výslovně vydání platebního rozkazu navrženo v žalobě, dále úkony a rozhodování v řízení o úschovách, úkony a rozhodování v řízení o umořování listin atd.

toho či onoho rozhodnutí oprávněn není) není řešen jednotně; v závislosti na konkrétní úpravě může jít buď o neexistující procesní úkon anebo o úkon, který lze napravit opravnými prostředky. Od soudního rozhodnutí ve vlastním smyslu je třeba odlišit úkony (včetně rozhodnutí) jiných subjektů (tj. od soudu odlišných), které se však procesně považují za úkony soudu; jde o úkony notáře jako soudního komisaře v řízení o dědictví a o úkony soudního exekutora v řízení exekučním.¹⁷

B. Dle právních účinků soudního rozhodnutí

Rozlišování rozhodnutí dle tohoto kritéria úzce souvisí se sférou hmotněprávních vztahů, a to podle toho, zda do nich zasahuje či nikoliv. Pokud do hmotněprávních vztahů zasahuje, nazýváme jej **rozhodnutím konstitutivním** (právo tvorným), neboť představuje právní skutečnost, na jejímž základě hmotněprávní vztahy vznikají, mění se nebo zanikají (např. rozhodnutí o osvojení, o rozvodu manželství atd.). Jestliže rozhodnutí do hmotněprávních vztahů nezasahuje, nazýváme jej **rozhodnutím deklaratorním**, zjišťujícím pouze existenci či neexistenci hmotněprávního vztahu a z toho plynoucí práva a povinnosti (např. deklarace trvání pracovního poměru, oprávněnosti výpovědi, stanovení povinnosti platit nájemné z důvodu zjištění existence nájemní smlouvy atd.).

C. Dle obsahu soudního rozhodnutí

Dle obsahu soudního rozhodnutí rozlišujeme **rozhodnutí meritorní** (ve věci samé) a **rozhodnutí procesní**. Věc samou lze charakterizovat jako věc, která je tím předmětem, pro nějž se řízení vede. Ve sporném řízení je za věc samou pokládán nárok uplatněný žalobou, o němž má být v řízení věcně rozhodnuto, jedná se tedy o předmět řízení (např. výživné mezi manžely, náhrada škody, atd.).¹⁸ Do příslušenství věci samé však nelze zahrnout náklady řízení, neboť nespádají do sféry hmotného práva, ale práva procesního. To platí i pro jiná procesní rozhodnutí, ačkoliv mohou být obsažena v meritorním rozhodnutí.

---

¹⁷ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 281.

¹⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1038/2003. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 774/97.

Dále dle kritéria obsahu rozlišujeme **rozhodnutí na plnění**, kterými ukládáme povinnost plnit, a které má zpravidla reparační funkci (odstraňuje porušený právní vztah či právo), **rozhodnutí na určení**, jímž se určuje, zda tu určitý právní vztah nebo právo je nebo není, a které má zpravidla prevenční funkci, **rozhodnutí o osobním stavu** (statusové), na jejichž základě vznikají, mění se nebo zanikají právní vztahy.

D. Dle formy soudního rozhodnutí

Forma soudního rozhodnutí určuje nejen, zda se jedná o rozhodnutí, ale také o jaké rozhodnutí se jedná. Rozlišujeme zde tři formy soudních rozhodnutí, a to **rozsudek, usnesení a platební rozkaz**. Formu soudního rozhodnutí určuje zákon, když stanoví, kdy má být vydán rozsudek a kdy platební rozkaz, kdy má být vydáno usnesení zákon nestanoví, půjde tedy o všechny ostatní případy, kde se nerozhoduje rozsudkem ani platebním rozkazem. Jak bylo uvedeno již výše, rozsudkem se rozhoduje ve věci samé, platebním rozkazem též, pokud jsou pro jeho vydání splněny zákonné podmínky. Usnesením se zejména v prvním stupni rozhoduje o procesních otázkách, existují však zákonné výjimky (např. schválení smíru, nařízení výkonu rozhodnutí atd.).

Pokud by soud např. místo rozsudku rozhodl ve věci usnesením, není to vadou řízení, neboť k té soud přihlíží pouze tehdy, mohla-li způsobit nesprávné rozhodnutí ve věci.

Vzájemný poměr mezi jednotlivými formami soudního rozhodnutí určuje zákon, když stanoví, že na usnesení se užijí přiměřeně ustanovení o rozsudku, pokud nestanoví jinak. Platební rozkaz se liší formou i účinky jak od rozsudku, tak usnesení, navíc je vydáván ve zkráceném řízení.

D.1 Rozsudek

Jak již bylo uvedeno výše, soud rozhoduje rozsudkem o věci samé jen v případě meritorního rozhodnutí. Při zpětvzetí návrhu, odmítnutí návrhu či zastavení řízení rozhoduje soud usnesením, i když se jím řízení končí.

Rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci, jestliže je to však účelné, může soud rozsudkem rozhodnout nejdříve jen o její části (tzv. částečný rozsudek) nebo jen o jejím základu (tzv. mezitímní rozsudek).

Soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu věci, který zjistil dokazováním, pokud mu zákon neukládá rozhodnout na jiném základě (např. z uznání žalovaného, z fikce uznání žalovaného, zmeškání žalovaného, z uzavřeného soudního smíru atd.) nebo pokud lze významné skutečnosti pro řízení pouze osvědčit (např. u předběžných opatření) či zjistit pouze z tvrzení účastníka řízení (např. u nařízení výkonu rozhodnutí).

Odvolací soud rozhoduje rozsudkem při potvrzení či změně rozsudku soudu prvního stupně. O zrušení rozsudku soudu prvního stupně odvolací soud rozhoduje usnesením.

V dovolacím řízení dovolací soud rozhoduje ve většině případů rozsudkem, neboť jím rozhoduje při zamítnutí dovolání nebo zrušení rozsudku. V řízeních, jakými jsou řízení exekuční a insolvenční, se rozhoduje vždy usnesením.

D.1.1 Druhy rozsudku

I. Rozsudek na plnění, určovací a statusový

Rozsudek na plnění (kondemnatorní) je autoritativním uložením splnění povinnosti (*dare, facere, omittere, pati*) vyplývající ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva. Jedná se o nejtypičtější rozsudek sporného řízení. Povinnost, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva, může spočívat:

- a) ve vydání určité věci (žaloba vindikační), dodání nebo zaplacení určité částky (*dare*),
- b) ve vykonání určité práce nebo úkonu, učinění určitého projevu vůle, uznání něčeho (*facere*),
- c) ve zdržení se určitého chování žalovaného – žaloba negatorní (*omittere*) a
- d) ve strpění určitého chování žalobce žalovaným (*pati*).¹⁹

Žalobce se v žalobě rozsudkem na plnění domáhá soudního uznání svého nároku a uložení povinnosti žalovanému jeho nárok splnit (tzv. žaloba na plnění). Soud je při svém rozhodnutí vázán petitum žaloby, který může znít na peněžité či jakékoliv jiné plnění. Vydáním rozsudku na plnění vzniká exekuční titul, na jehož

---

¹⁹ Schelleová, I. a kol. Civilní proces. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA a.s., 2006, s. 541.

podkladě může soud nařídit exekuci jedním ze způsobů uvedených v zákoně. Vykonatelnost rozsudku na plnění je dána uplynutím lhůty k plnění.

Rozsudkem určovacím, pokud jej obsahuje žaloba (tzv. určovací žaloba nebo žaloba na určení), lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem. Pro podání žaloby na určení není rozhodující hmotněprávní legitimace účastníků, neboť ji může podat i ten, kdo není subjektem práva, povinnosti nebo právního vztahu, které mají být určeny. V řízení je nutné prokázat naléhavý právní zájem na určení, který je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce, nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. V případě, že žalobce naléhavý právní zájem neprokáže, dochází k zamítnutí žaloby.

Žalobu na určení by účastník neměl podávat tehdy, pokud je možné ve věci podat žalobu na plnění. Pokud však podá obě žaloby vedle sebe, soud zpravidla určovací žalobu zamítne pro nedostatek naléhavého právního zájmu. K uplatnění podání obou žalob však dochází zejména ve sporech o určení vlastnického práva k nemovitostem.

V poslední době však praxe stále častěji (byť nikoliv ve všech případech) připouští určovací žalobu i tam, kde lze žalovat na plnění. Ve věcech, kdy lze žalovat na plnění, může být dán naléhavý právní zájem na určení platnosti či neplatnosti určité dohody tehdy, pokud se žalobou vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu a tím se pak zabrání případným dalším žalobám na plnění, popř. tehdy, pokud by se žalobou na plnění nemohl vyřešit celý obsah sporného právního vztahu. Pravomocný rozsudek, jímž byla pro nedostatek naléhavého právního zájmu zamítnuta určovací žaloba, nevytváří překážku věci rozsouzené pro žalobu na plnění. Pravomocný určovací rozsudek je závazný pro soud v následném sporu mezi týmiž účastníky, resp. jejich právními nástupci, ve kterém jde o plnění z určeného právního vztahu.²⁰

Oproti rozsudku na plnění, který má charakter reparační, má rozsudek na plnění charakter preventivní, nelze jej tedy použít tam, kde již právo bylo porušeno. Jeho význam spočívá ve snaze předejít či eliminovat ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a dosáhnout tak odvrácení hrozícího sporu mezi účastníky. Vykonatelnost rozsudku určovacího je dána nabytím právní moci rozhodnutí.

---

²⁰ Spáčil, J. Žaloby na určení vlastnického práva. Soudní rozhledy, 2002, č. 6, s. 198-199.

Pokud se určovacím rozsudkem určuje existence práva, nazýváme jej určovacím rozsudkem kladným (pozitivním), pokud se jím určuje neexistence práva, jedná se o rozsudek záporný (negativní).

Rozsudek o osobním stavu (tzv. statusový rozsudek) se odlišuje od rozsudku na plnění a rozsudku určovacího tím, že se nejedná o rozhodnutí deklaratorní, jak je tomu u předchozích jmenovaných, ale o rozhodnutí konstitutivní, na jehož základě dochází ke vzniku, změně nebo zániku právních vztahů. Jedná se např. o rozvod, neplatnost manželství, o zrušení, neplatnosti či neexistenci registrovaného partnerství, o určení otcovství, o osvojení, o způsobilosti k právním úkonům, o prohlášení za mrtvého atd. Rozsudek o osobním stavu má účinky ex nunc a autoritativně se jím rozhoduje o osobním stavu pouze u fyzických osob.

II. Rozsudek konstitutivní a deklaratorní

Rozsudek konstitutivní je takový rozsudek, na jehož základě dochází ke vzniku, změně nebo zániku hmotněprávních vztahů. Příkladem je např. rozhodnutí o rozvodu manželství, o osvojení, o určení či popření otcovství, o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví atd. Vydání konstitutivního rozsudku musí být stanoveno zákonem, musí pro něj existovat zákonné zmocnění.

Rozsudek deklaratorní autoritativně zjišťuje pouze existenci či neexistenci hmotněprávního vztahu a z toho plynoucí práva a povinnosti, např. ze zjištění existence nájemní smlouvy soud stanoví povinnost platit nájemné, ze zjištění existence smlouvy o převodu vlastnického práva soud zjistí, kdo je vlastníkem určité nemovitosti atd.

Obecně lze říci, že každé rozhodnutí obsahuje složku jak konstitutivní, tak deklaratorní (každému konstitutivnímu rozsudku předchází zjišťování či deklarace určitých právních vztahů a naopak), avšak zásadní rozdíl mezi nimi přetrvává.

III. Rozsudek částečný

Sporné řízení by mělo být v zásadě rozhodnuto rozsudkem, jímž se rozhoduje o celé projednávané věci. Soud však může rozhodnout, pokud je to účelné

vzhledem k povaze věci,²¹ hospodárnosti řízení a jiným procesním okolnostem, nejdříve jen o části věci.

Částečný rozsudek obsahuje výrok pouze o části projednávané věci,²² kterou může být některý z více samostatných nároků uplatňovaných v jedné žalobě, nebo pouze část nároku (např. pokud soud rozhodne zvlášť o jistíně a zvlášť o úrocích), který je předmětem řízení či nárok ohledně některého z více samostatných společníků. Nemusí se zde však jednat o nárok se samostatným skutkovým základem. Částečný rozsudek je však vyloučen u nedělitelného plnění (např. u přivolení k výpovědi z nájmu bytu), tam, kde je plnění sice dělitelné, ale je zde třeba komplexního právního posouzení věci (např. u vypořádání společného jmění manželů, neboť to lze provést jen ohledně celého majetku do společného jmění náležejícího, a to současně)²³ a obecně tam, kde to vylučuje hmotněprávní povaha nároku nebo povaha společenství účastníků (např. není možné vydat částečný rozsudek ohledně jednoho z nerozlučných účastníků).

Částečného rozsudku tedy soud využije zejména tam, kde část řízení není sporná, aby umožnil dřívější vykonatelnost části nároku. Soud může v řízení o zbylé části nároku pokračovat až po právní moci částečného rozsudku.

IV. Rozsudek mezitímní

Rozsudkem mezitímním rozhoduje soud o základu věci, jímž se rozumí posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku (zde soud rozhoduje konečným rozsudkem). Mezitímním rozsudkem může tedy být rozhodnuto pouze o základu projednávané věci, nikoliv jen o dílčí sporné právní otázce, týkající se uplatněného žalobního návrhu, tzn., že musí být vyřešeny všechny sporné otázky, nikoli jen některé nebo dokonce jedna z nich, neboť žádná právní ani skutková otázka nemůže být posuzována jednotlivě (viz usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. 3. 1995, sp. zn. 11 Co 502/94, k tomu srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 609/2002). Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1038/2003 vyplývá, že

---

²¹ K tomu blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1737/2001, kde se soud vyjádřil k účelnosti vydání částečného popř. i mezitímního rozsudku tak, že soud jej může vydat i bez návrhu účastníků, avšak účastníci mají právo vyjádřit se k účelnosti takového postupu.

²² K tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1986, sp. zn. 3 Cz 48/86, které uvádí, že pokud se žalobce domáhá zrušení, popř. omezení věcného břemene, nelze přiměřenou náhradu za zrušované nebo omezované věcné břemeno považovat za část projednávané věci.

²³ Viz usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 1. 1993, sp. zn. 15 Co 30/93.

rozhodnutím o základu projednávané věci není řešení předběžné otázky pro rozhodování ve věci samé. Posouzení předběžné otázky nemůže být v žádném případě vyjádřeno formou výroku (ani rozsudku mezitímního, ani částečného), nýbrž se může projevit jen ve způsobu rozhodnutí o návrhu ve věci samé a může být uvedeno jen v důvodech rozhodnutí (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2824/99).

Účelnost mezitímního rozsudku je dána zejména ve složitějších sporech, ve kterých soud z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení, řeší nejprve otázku, zda je vůbec dán základ nároku, tedy zda zde vůbec nárok existuje a až teprve na tomto základě (pravomocné rozhodnutí o opodstatněnosti základu nároku či jeho části) se zabývá otázkou určení výše nároku. Ačkoliv to zákon výslovně nestanoví, lze mezitímní rozsudek vydat pouze tehdy, shledal-li soud alespoň částečnou důvodnost nároku (jen tehdy je rozhodnutí pouze o základu, aniž by soud zatím musel zkoumat jeho výši, praktické a hospodárné). Oproti tomu tam, kde základ nároku opodstatněn není, je třeba žalobu rovnou zamítnout, neboť mezitímní výrok, že základ nároku není dán, nemůže splnit účel sledovaný úpravou mezitímního rozsudku.²⁴ To platí i na případy odvolacího přezkumu mezitímního rozsudku soudu prvního stupně (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2212/2002).²⁵

Pokud soud v mezitímním rozsudku nevyřeší otázky, které se týkají základu nároku, je vyloučeno, aby je řešil při rozhodování o výši nároku. Zamítne-li soud pravomocně žalobu z hlediska základu nároku, není důvodná ani z hlediska jeho výše. Mezitímním rozsudkem se rozhoduje např. ve sporech o náhradu škody, při námítce promlčení,²⁶ nedostatku součinnosti poškozeného atd.²⁷

Je zcela na uvážení soudu (hledisko účelnosti), zda na návrh účastníků nebo i bez tohoto návrhu, vydá ve věci částečný nebo mezitímní rozsudek, pokud však

---

²⁴ K tomu se srov. vyjádřil Krajský soud v Hradci Králové ve svém usnesení ze dne 12. 11. 1992, sp. zn. 12 Co 756/92, kde vyložil, že věcně nesprávný je takový mezitímní rozsudek, který vyslovil, že nárok je dán, ačkoliv může být po právní moci mezitímního rozsudku žaloba zamítnuta na základě výsledků dokazování provedeného v dalším řízení.

²⁵ K tomu srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 613/2005, ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1905/2005.

²⁶ K tomu usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 12. 1996, sp. zn. 18 Co 728/96, kde soud judikoval, že v mezitímním rozsudku se musí okresní soud vypořádat s námítkou promlčení, pokud byla vznesena, neboť uplatnění této námítky se týká samotného základu věci.

²⁷ K tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1851/2002, kde soud uvedl, že pokud žalobce uplatňuje v jednom řízení nárok na náhradu škody, který se skládá z několika dílčích, skutkově samostatných nároků, je podmínkou pro vydání mezitímního rozsudku týkajícího se celé věci, aby splnění všech předpokladů odpovědnosti za škodu bylo zjištěno ve vztahu ke každému jednotlivému nároku.

návrhu účastníků nevyhoví, nemusí o tom vydávat zvláštní rozhodnutí ani to uvádět v odůvodnění. Vzhledem k tomu, že ani částečným, ani mezitímním rozsudkem se řízení nekončí, musí soud v záhlaví rozhodnutí uvést, že se jedná o částečný nebo mezitímní rozsudek a ve výroku rozhodnutí, že o další části předmětu řízení či o výši nároku a o náhradě nákladů řízení rozhodne v konečném rozsudku (k tomu srov. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 9. 1996, sp. zn. 14 Co 762/95). Jak proti částečnému rozsudku, tak proti mezitímnímu rozsudku lze podat žalobu na obnovu řízení.

V. Rozsudek konečný

Rozhodne-li soud o celé projednávané věci jediným rozsudkem, nazýváme jej **rozsudkem konečným**. O konečný rozsudek se jedná i tehdy, pokud soud nejdříve ve věci rozhodl rozsudkem částečným nebo mezitímním, a poté vydal konečný rozsudek, kterým se jako jediným řízení končí.

VI. Rozsudek pro uznání

Rozsudek pro uznání je zvláštním druhem rozsudku, kterým lze rozhodnout pouze ve sporném řízení. V § 153a OSŘ jsou vymezeny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání, dle tohoto ustanovení jej lze vydat tehdy, pokud žalovaný v průběhu soudního řízení uznal svůj nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován nebo tehdy, pokud má soud za to, že jej žalovaný uznal (jedná se o fikci uznání).

Rozsudek pro uznání je založen na zákonné koncepci, že v případě uznání nároku žalovaným, soud rozhodne podle tohoto uznání. Uznáním nároku se ve smyslu § 153a odst. 1 rozumí procesní úkon žalovaného (tedy výslovný projev vůle žalovaného adresovaný soudu), z jehož obsahu jednoznačně vyplývá, že žalovaný uznává nárok, který byl vůči němu uplatněn v žalobě, a v jakém rozsahu tak činí, tj. zda jej uznává zcela nebo jen zčásti anebo pouze v základu (mezitímně).²⁸ Není přitom rozhodující, zda a jak je takový procesní úkon označen a zda uznání nároku je vyjádřeno právě tímto slovním spojením. Procesní úkon, jímž žalovaný nepochybně projevuje nejen vědomost o svém dluhu, vyplývajícím ze žalobního nároku, ale i vůli (ochotu) nárok nepodmíněně

---

²⁸ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 696.

uspokojit, je třeba vždy považovat za uznání nároku s účinky dle § 153a OSŘ, přitom je třeba zdůraznit, že předmětem uznání nároku může být jen nárok samotný, nikoli též lhůta k jeho plnění (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001). Žalovaný může nárok uznat, za podmínek stanovených zákonem, písemným, elektronickým, telegrafickým nebo telefaxovým podáním adresovaným soudu či ústně do protokolu (protokol musí žalovaný při jednání podepsat, jinak k němu soud nemůže přihlížet, to samé platí pro diktafonový záznam).

Rozsudek pro uznání je institutem formální povahy, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného, a jeho použití je proto vázáno na řádné a prokazatelné naplnění podmínek uvedených v § 153a OSŘ. Mezi tyto podmínky náleží především existence nezpochybnitelného projevu vůle adresovaného soudu a spočívajícího v uznání nároku žalobce žalovaným. Pokud jsou o existenci takového projevu vůle důvodné pochybnosti a obecný soud přesto rozsudek pro uznání vydá, jde o postup, který je v rozporu s ústavně zaručeným právem na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).²⁹

Uznání podle § 153a OSŘ má hmotněprávní základ v uznání dluhu, jak jej zná např. občanský nebo obchodní zákoník. Jedná se však o procesní úkon, který se od uznání dluhu odlišuje zejména v tom, že se vztahuje k předmětu sporu, který není totožný s nárokem dle hmotného práva. J. Macur³⁰ k tomu uvádí: „*Kdyby byl procesní institut uznání nároku posuzován podle zásad soukromé autonomie občanského práva hmotného, pak uznání projevené žalovanou stranou by vedlo jako dispozitivní úkon přímo k ukončení procesu a vztahovalo by se pouze na hmotněprávní nárok. Při procesním posuzování však uznání nároku tvoří pouze základ soudního rozhodnutí a nevztahuje se na materiální nárok, ale na předmět sporu. Proti názoru, že uznání nároku bezprostředně vyvolává ukončení procesu, se v zahraniční literatuře uvádí okolnost, že žalovaný nemůže jednostranně ukončit soudní řízení. Pouze oboustranný souhlas procesních stran, podobně jako v případě soudního smíru, umožňuje stranám, aby uplatnily dispozici směřující k ukončení procesu, která je pro soud závazná. Civilní proces se vztahuje k procesnímu nároku (který se člení na předmět a základ nároku) jako předmětu sporu. Ten není totožný se sporným hmotněprávním nárokem. Ukončení sporu,*

---

²⁹ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 454/04.

³⁰ Macur, J. Lze posuzovat procesní jednání stran podle ustanovení hmotného práva o vadách právních úkonů?. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 442.

kteří je cílem uznání nároku, se může týkat jen předmětu procesu, tedy nároku procesního, nikoliv hmotného.“

Žalovaný může uznat jen nárok (a jeho příslušenství), který byl předmětem řízení, přičemž toto uznání nemůže činit podmíněně (tzn. pod nějakou podmínkou např., že žalobci nebude přiznána náhrada nákladů řízení), jinak by takový úkon soud nemohl považovat za uznání nároku. V případě, že je na straně žalované více osob, nerozlučných společníků, musí nárok uznat všichni tito společníci.³¹

Do té doby než soud vydá rozhodnutí o věci samé nebo jiné rozhodnutí, kterým se řízení končí, může žalovaný svůj nárok uznat, to platí jak pro řízení před soudem prvního stupně, tak pro odvolací řízení. Uznání nároku žalovaným a následné vydání rozsudku pro uznání však není ze zákona možné ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír, tedy ve věcech, ve kterých jejich povaha smír nepřipouští nebo tam, kde by jeho vydání bylo v rozporu s právními předpisy. Rozsudek pro uznání je tedy vyloučen zejména v nesporném řízení, ve věcech ochrany osobnosti a tam, kde má být vydáno konstitutivní rozhodnutí (zejm. ve statusových věcech)³² nebo kde právní úprava vyžaduje, aby věc byla rozhodnuta soudem (např. vypořádání společného jmění manželů).

Uzná-li žalovaný svůj nárok, není třeba provádět další dokazování ve věci a soud je povinen dle tohoto uznání rozhodnout. Zákon předpokládá 3 různé alternativy uznání nároku žalovaným, a to:

- 1) žalovaný uzná v průběhu soudního řízení celý nárok (celý žalobní petit), v takovém případě soud rozhodne i bez návrhu žalobce dle tohoto uznání rozsudkem pro uznání jako konečným rozsudkem;³³
- 2) žalovaný uzná v průběhu soudního řízení základ nároku, v tom případě soud rozhodne i bez návrhu žalobce rozsudkem pro uznání jako mezitímním rozsudkem a pokračuje v řízení ohledně výše nároku;
- 3) žalovaný uzná v průběhu soudního řízení nárok jen zčásti, v tom případě soud rozhodne rozsudkem pro uznání jako částečným rozsudkem, ale pouze a jen na návrh žalobce; pokud žalobce částečný rozsudek pro uznání navrhne a soud jej vydá, řízení tím nekončí a soud v něm pokračuje za účelem projednání zbylé části nároku, pokud žalobce vydání

---

³¹ Pokud nárok uzná samostatný společník, je z něj zavázán pouze on. K vedlejším účastníkům se při uznání nároku nepřihlíží.

³² Rozsudek pro uznání nelze např. vydat v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, neboť jde o rozhodování o vnitřních poměrech společnosti.

³³ Rozsudek pro uznání zde má charakter rozsudku na plnění a musí v něm být rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

částečného rozsudku pro uznání nenavrhne, soud pokračuje v řízení s tím, že hmotněprávní část nároku byla uznána.

Vydání mezitímního, ani částečného rozsudku pro uznání neznámá, že by o zbylé části nároku nebylo možné před odvolacím soudem uzavřít smír, ani že by jej žalovaný nemohl uznat.

K úpravě rozsudku pro uznání v § 153a OSŘ se úzce vztahuje ustanovení § 114b OSŘ, které stanoví, že vyžaduje-li to povaha nebo okolnosti případu, může předseda senátu žalovanému usnesením³⁴ uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popř. označil důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud k podání vyjádření určí lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení.³⁵ Výše uvedené usnesení může soud vydat i ve věci, o které rozhodl platebním rozkazem, lhůtu k podání vyjádření však musí určit až ode dne podání odporu proti platebnímu rozkazu.

V ustálené judikatuře soudů (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004, rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004, ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003, a ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004) byl přijat závěr, že povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b OSŘ zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout; a že okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení dle § 114b OSŘ zejména v takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou, jsou tu takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto. Ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a

---

³⁴ Usnesení nelze vydat nebo doručit po prvním jednání ve věci, nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba a musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou (náhradní doručení je vyloučeno).

³⁵ Pokud účastník tvrdí, že nedisponuje žalobou, ačkoliv mu byla řádně doručena, nelze tuto skutečnost považovat za vážný důvod, který by mu bránil podat vyjádření k žalobě ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy soudu dle § 114 odst. 1 OSŘ (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1093/2004).

rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b OSŘ vyloučeno (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004).

Pokud žalovaný ve svém vyjádření nárok uplatňovaný v žalobě uzná, ať už zcela, zčásti nebo co do základu, soud rozhodne podle tohoto uznání. Jestliže se však žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu včas kvalifikovaně nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, nastává zde marným uplynutím lhůty k vyjádření zákonná fikce,³⁶ že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává. Na základě této **fikce uznání** nároku pak soud rozhodne v neprospěch žalovaného rozsudkem pro uznání, neboť účinky fikce - jestliže opravdu nastala - za řízení nelze vyvrátit a nezanikají ani uplynutím času, proto tedy na tom, že nastala fikce uznání nároku uplatněného žalobou, nemohou proto nic změnit okolnosti, že se žalovaný opožděně ve věci písemně vyjádřil, že nárok žalobce v tomto vyjádření zcela (v plném rozsahu) neuznal a že v opožděném vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji procesní obranu. Opožděně podané vyjádření ve věci může mít, jak vyplývá z výše uvedeného, právní význam jen tehdy, jestliže žalovaný prokáže, že mu v tom bránil vážný důvod, a pokud současně takový vážný důvod alespoň sdělil soudu ve lhůtě stanovené pro podání vyjádření, ledaže u něj šlo o tak vážný důvod, který mu zabránil, aby soudu sdělil, že u něj nastal vážný důvod, který mu brání podat včas písemné vyjádření. V tom případě zde ovšem fikce uznání nároku nenastává.³⁷

Soud však musí žalovaného o tomto následku jeho nečinnosti poučit a sdělit mu, že pokud se k výzvě soudu včas nevyjádří, bude ve věci rozhodnuto rozsudkem pro uznání, jinak nemůže fikce uznání nároku nastat.

Proti usnesení soudu, ve kterém byl žalovaný vyzván k vyjádření, nelze podat odvolání, musí však být splněny všechny podmínky a náležitosti, které zákon s fikcí uznání nároku spojuje. Pokud splněny nejsou, soud nemůže rozhodnout, (ani pokud je usnesení o výzvě v právní moci) rozsudkem pro uznání, v případě, že by tak přesto učinil, může se žalovaný bránit odvoláním.

V případě, že nastane fikce uznání nároku, soud je povinen i bez návrhu žalobce ve věci rozhodnout rozsudkem pro uznání. Ve věci soud rozhodne vždy konečným rozsudkem, neboť fikce se vztahuje buď k celému nároku žalobce, nebo pouze k jeho části či základu, kde v tom případě platí, že žalovaný ve zbylé

---

³⁶ Fikce zde nastává v rozsahu, v jakém žalovaný nárok žalobce neuznal.

³⁷ K tomu podrobněji rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

části nárok uznal. V případě, že soud rozhoduje ve společném řízení o žalobě, ve které žalobce uplatnil více nároků se samostatným skutkovým základem, fikce uznání nastává vůči každému z nároků samostatně a soud vůči nim samostatně posuzuje i předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání.

Podle uznání žalovaného nebo podle fikce uznání soud rozhodne bez ohledu na to, zda jsou tvrzení žalobce podložena důkazy,³⁸ zda dosavadní výsledky řízení prokazují oprávněnost nároku nebo zda se jeví požadavky žalobce jako nedůvodné. Má-li však soud pochybnosti o tom, zda uznání žalovaného neodporuje právním předpisům, vychází při vydání rozsudku pro uznání z provedených důkazů a popř. provede také další důkazy, pokud však zjistí, že uznání žalovaného odporuje kogentním právním předpisům nebo obchází zákon, nelze ve věci rozhodnout rozsudkem pro uznání³⁹ (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdo 994/97, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004). Ve věci nelze též rozhodnout rozsudkem pro uznání, pokud je žaloba zjevně bezdůvodná, nebo pokud povaha věci ani okolnosti případu neodůvodňují vyzvání žalovaného k vyjádření.⁴⁰

K řešení otázky, zda je jedním z předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání i to, aby žaloba obsahovala (vedle vylíčení rozhodujících skutečností podle § 79 odst. 1 OSŘ z pohledu projednatelnosti věci) též všechna tvrzení o skutkových okolnostech, potřebná k posouzení odůvodněnosti žalobního nároku po hmotněprávní stránce, jak je tomu v případě rozhodování rozsudkem pro zmeškání, se vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 32 Odo 180/2004 Nejvyšší soud takto: „Soud může rozhodnout ve věci samé (tedy i rozsudkem pro uznání a rozsudkem pro zmeškání), pokud mu v tom nebrání nedostatek podmínky řízení, pro který musí být řízení zastaveno, nebo takové vady žaloby, pro které nelze pokračovat v řízení.“⁴¹ Neuvede-li žalobce v žalobě všechna potřebná tvrzení významná podle hmotného práva, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení (§ 43 odst. 2 o. s. ř.), jestliže v ní vylíčil alespoň takové rozhodující skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce.⁴² Protože z hlediska předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání zákon

³⁸ K tomu podrobněji usnesení NS ze dne 30. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1053/2000, ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2245/2005, ze dne 23. 4. 2007, sp. zn. 32 Cdo 1045/2007.

³⁹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 698.

⁴⁰ Srov. rozsudek NS ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003.

⁴¹ Srov. rozsudek NS ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003.

⁴² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2002, sp. zn. 21 Cdo 370/2002.

žádné další požadavky na žalobní tvrzení ani v ustanovení § 153a o. s. ř. neklade, je z pohledu žalobních tvrzení dostatečným podkladem pro vydání rozsudku pro uznání takové vyličení rozhodujících skutečností ve smyslu § 79 odst. 1 o. s. ř., které činí žalobu projednatelnou.“

Soud může vydání rozsudku pro uznání, které ve věci navrhuje žalobce, zamítnout z důvodu nepřipustnosti. Uzná-li však žalovaný v průběhu soudního řízení nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, nesmí soud žalobu zamítnout proto, že žalobce neunesl důkazní břemeno (viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 4. 1998, sp. zn. 12 Cmo 508/96). Proti usnesení o zamítnutí žaloby přísluší žalobci odvolání, dovolání proti usnesení odvolacího soudu zde však přípustné není.

Odvolání proti rozsudku pro uznání je přípustné. Lze jej však odůvodnit pouze tím, že nebyly splněny podmínky řízení, ve věci rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí vydal vyloučený soudce, soud prvního stupně byl nesprávně obsazen (ledaže místo samosoudce rozhodoval senát) a tím, že nebyly splněny zákonné podmínky a náležitosti související s vydáním rozsudku pro uznání. Rozsudek pro uznání je tedy přezkoumatelný jen z těchto důvodů a k jiným okolnostem nemůže odvolací soud přihlídnout, i kdyby vyšly najevo za řízení před odvolacím soudem. Výrok o náhradě nákladů řízení, o lhůtě k plnění atd. je přezkoumatelný bez omezení.

V řízení před odvolacím soudem může nastat situace, že žalovaný uzná nárok žalobce až v tomto řízení. V tom případě odvolací soud změní rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, v jakém žalovaný nárok uznal.⁴³ Pokud před jednáním soudu prvního stupně či soudu odvolacího dojde k uznání nároku žalovaným, není ve věci třeba nařizovat jednání,⁴⁴ to neplatí, pokud má soud pochybnosti, zda byly splněny veškeré podmínky a náležitosti pro vydání rozsudku pro uznání. Uzavření a schválení soudního smíru za odvolacího řízení je možné i tehdy, pokud soud prvního stupně ve věci rozhodl (v souladu se zákonem) rozsudkem pro uznání. Jen z tohoto důvodu totiž soudní smír nemůže být v rozporu s právními předpisy a účastníci mohou skončit odvolací řízení soudním smírem, i když za řízení

---

⁴³ Pokud žalovaný nárok uzná jen zčásti nebo co do základu, pokračuje odvolací soud v řízení o zbylém nároku a rozhodnutí soudu prvního stupně v této části buď potvrdí, změní nebo zruší.

⁴⁴ Rozsudek pro uznání však musí být veřejně vyhlášen a musí o něm být sepsán protokol.

žalovaný uznal nárok, který byl proti němu uplatněn žalobou, nebo se má za to, že tento nárok uznal.⁴⁵

Rozsudek pro uznání je jedním z projevů celospolečenského požadavku na urychlení a hospodárnost řízení. Urychlení řízení a snaha přimět žalovaného ke spolupráci před zahájením samotného projednávání věci, popř. jej za jeho nečinnost potrestat, vedly zákonodárce k přijetí fikce uznání do zákonné úpravy rozsudku pro uznání. V odborné literatuře se však objevily názory, zda fikce uznání nároku nepředstavuje rozpor s právem na spravedlivý proces. K tomu J. Macur⁴⁶: *„Právní konstrukce fikce uznání nároku je v rozporu s povahou civilního procesu, a snad je možné i uvažovat o tom, zda takto koncipovaný procesní institut neodporuje požadavku spravedlivého procesu podle čl. 6 odst. 1 Evropské Úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Dispozitivní procesní úkon se nemůže stát obsahem právní fikce, aniž by tím byla porušena zásada dispoziční, na níž je vybudován civilní proces.“* Tento názor byl překonán např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 22 Cdo 720/2005, ze dne 18. 8. 2005, sp. zn. 26 Cdo 2284/2004, ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, kde soud vyložil: *„Byla-li za řízení stanovena účastníku lhůta, v níž má provést stanovený procesní úkon, a spojuje-li zákon s jeho zmeškáním právní následky, nemůže být nepochybně v rozporu s právem na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) postup soudu, kterým přijme těmto právním následkům odpovídající opatření. V případě, že za řízení nastala ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. fikce uznání nároku uplatněného proti žalovanému v žalobě, je v souladu s pravidly spravedlivého procesu, jestliže soud z nečinnosti žalovaného vyvodí zákonu odpovídající závěry, tedy jestliže ve věci rozhodne v neprospěch žalovaného rozsudkem pro uznání.“* K problematice uznání nároku se vyjadřuje i P. Bezouška,⁴⁷ který uvádí: *„Uznání nároku staví soudce před „zkratku“ ve formě nutnosti rozhodnout dle takového uznání. Odpadá mu tak složité dokazování a pátrání po skutečné podobě skutkového stavu. Fikce uznání jde ještě dále, „bere“ soudu i poslední možnost skutkový stav alespoň omezeně poznat (budeme-li vycházet z toho, že žalovaný nebude uznávat nárok, který ve skutečnosti*

⁴⁵ K tomu podrobněji rozsudek NS ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

⁴⁶ Macur, J. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b OSŘ. Bulletin advokacie, 2002, č. 2, s. 29.

⁴⁷ Bezouška, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. Právní rozhledy, 2004, č. 1, s. 32.

neexistuje). *Zákonodárce rozsudkem pro uznání v podstatě trestá žalovaného za nevyjádření se ke kvalifikované výzvě dle § 114b odst. 5 OSŘ.*“ Ústavní soud se k problematice, zda je fikce uznání v rozporu s právem na spravedlivý proces vyjádřil ve shodě s názorem NS a dále se vyjádřil k otázce, zda je při rozhodnutí rozsudkem pro uznání relevantní skutečnost, zda byl uznávaný nárok „skutečně“ uznán. Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 16. 11. 2006, sp. zn. III. ÚS 91/06 vyložil: *„Jestliže se soudy důsledně pohybovaly v zákonném rámci, a respektovaly zákonem stanovené podmínky výzvy podle § 114b o. s. ř., nelze mít vydání rozsudku pro uznání za výraz "přepjatého formalismu" ani za rozporné s pravidly spravedlivého procesu. Naopak, nevydání rozsudku pro uznání, ačkoli zákonem stanovené předpoklady pro takový postup byly splněny, by sloužilo důvodné námitce nedostatku spravedlivého procesu z pozice druhé strany v řízení, a to argumentem procesu nepředvídatelného, resp. svévolného.*

Marné uplynutí lhůty stanovené v usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. však znamená založení procesního stavu, že žalovaný žalobou uplatněný nárok uznal, a to bez ohledu na to, zda jej uznává "ve skutečnosti"; proto - logicky - nelze připustit možnost dokládat, že "ve skutečnosti" naopak nárok neuznal (resp. uznání vyvracet). Jestliže účinky fikce nastaly, pak na jejich důsledcích ve smyslu existence základu pro vydání rozsudku pro uznání nemůže ničeho změnit ani okolnost, že později žalovaný uplatněnému nároku oponoval, resp. "vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu". Není proto ani významné, jestliže se tak stane podáním učiněným předtím, než soud rozhodl rozsudkem pro uznání.“

Vzájemný vztah rozsudku pro uznání a žaloby na obnovu řízení je dán tím, že žaloba na obnovu řízení proti rozsudku pro uznání může být důvodná pouze tehdy, pokud lze důvody obnovy uplatňované v žalobě vztáhnout na předpoklady, za nichž byl vydán rozsudek pro uznání. Důvod pro obnovu řízení je dán tehdy, pokud nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy odůvodňují závěr, že kdyby byly k dispozici již v původním řízení, nedošlo by zřejmě k rozhodnutí rozsudkem pro uznání.

Považuji také za důležité poukázat na to, že současná právní úprava rozsudku pro uznání nedává soudu (na rozdíl od právní úpravy rozsudku pro zmeškání) jinou možnost než jím v případě splnění veškerých zákonem stanovených podmínek a náležitostí, rozhodnout, ačkoliv již např. vymáhaný nárok zanikl.

VII. Rozsudek pro zmeškání

Rozsudek pro zmeškání (tzv. kontumační rozsudek) je dispozičním úkonem žalobce, který lze uplatnit pouze ve sporném řízení. Lze jím o žalobě rozhodnout pouze tehdy, jsou-li splněny podmínky vyplývající z díkce § 153b odst. 1 OSŘ, a to:

- a) žalovanému byla do vlastních rukou řádně doručena žaloba soudem;
- b) žalovanému bylo soudem do vlastních rukou doručeno předvolání k jednání, a to nejméně 10 dnů a ve věcech ochrany osobnosti dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, nejméně 30 dnů přede dnem, kdy se má jednání konat;
- c) žalovaný byl poučen o následcích nedostavení se k jednání bez důvodné a včasné omluvy;
- d) žalovaný zmešká bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo;
- e) žalobce, který se dostavil k jednání, navrhl vydání rozsudku pro zmeškání;
- f) tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu se považují za nesporná;
- g) vydání rozsudku pro zmeškání je přípustné;
- h) nejsou splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání.

Výše uvedené předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání musí soud posoudit podle stavu, který tu je v době prvního jednání ve věci. Okolnosti, které nastaly později nebo o nichž se soud později dozvěděl, nelze zohlednit.⁴⁸

Rozsudek pro zmeškání může být vydán pouze při prvním jednání ve věci, které se fakticky konalo, tedy bylo soudem nařízeno a nebylo jím později odvoláno. K tomu uvádí Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 15. 12. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1046/99 následující: „*Rozsudek pro zmeškání může soud vydat jen při prvním jednání, které se ve věci konalo. Tímto prvním jednáním je třeba rozumět jen jednání, které skutečně proběhlo; nejde tedy o první jednání, jestliže bylo účastníkům ještě přede dnem, kdy se mělo uskutečnit, doručeno vyrozumění, že se jednání nekoná (že bylo „zrušeno“, „odvoláno“). O zrušení (odvolání) jednání ve výše uvedeném smyslu jde i tehdy, jestliže soud tzv. „odročí“ termín nařízeného*

---

⁴⁸ Okolnost, že důkazy způsobilé prokázat žalobní tvrzení o skutkových okolnostech, nebyly k žalobě připojeny nebo v ní označeny, nemá vliv na úsudek soudu o tom, zda byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2228/1999).

jednání na pozdější dobu předem (přede dnem, kdy se nařízené jednání mělo konat).“ V případě, že se žalovaný dostaví na první jednání ve věci a k dalším jednáním se bez omluvy nedostavuje, nelze ve věci rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. Pokud však žalovaný zmešká bez důvodné a včasné omluvy první jednání ve věci, které se konalo, může soud ve věci rozhodnout rozsudkem pro zmeškání bez ohledu na to, zda se žalovaný ve věci před jednáním písemně vyjádřil a navrhl zamítnutí žaloby a předložil soudu listinné důkazy. Je však zřejmé, že za zmeškání jednání žalovaným nelze považovat situaci, kdy je žalovaný v řízení zastupován zmocněncem (advokátem), který se může prokázat plnou mocí.⁴⁹ Pokud je však žalovaný v řízení zastupován zmocněncem, na základě zákona svým zákonným zástupcem nebo na základě rozhodnutí soudu opatrovníkem, může soud rozsudek pro zmeškání vydat, jestliže se zmocněnec, zákonný zástupce nebo opatrovník bez důvodné a včasné omluvy nedostavil k soudu, neboť pokud je účastník zastoupen, realizuje svá procesní práva a povinnosti prostřednictvím svého zástupce. Z procesního postavení zástupce účastníka tedy logicky vyplývá, že jestliže je účastník řízení zastoupen, podmínky vydání rozsudku pro zmeškání (mimo jiné včasná a důvodná omluva) musí být splněny i ve vztahu k omluvě pouze ze strany zástupce účastníka řízení. Je tedy irelevantní, zda se včas a důvodně omluvil samotný účastník řízení (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. I. ÚS 1084/08, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 20 Cdo 935/2000, ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2907/99, ze dne 27. 9. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2593/99).

Vystupuje-li v jedné věci před soudem několik žalovaných, kteří mají takové společné povinnosti, že se rozsudek musí vztahovat na všechny (jsou nerozlučnými společníky), může být rozsudek pro zmeškání vydán jen tehdy, pokud se k jednání nedostaví všichni tito řádně obeslaní společníci.

K rozhodování ve věci rozsudkem pro zmeškání se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 23. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 63/05,⁵⁰ veden zejména snahou poskytnout soudům nižší instance návod, za jakých okolností rozsudkem pro zmeškání rozhodnout. Ústavní soud vyložil: „*Rozsudek pro zmeškání je formální institut, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného. Soud proto musí v každém jednotlivém případě dříve, než přistoupí k vydání*

---

⁴⁹ Účinky zmeškání se vztahují i na zástupce účastníka.

⁵⁰ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. III. ÚS 428/04, ze dne 20. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 394/05.

rozsudku pro zmeškání, resp. než rozhodne o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, pečlivě uvážit, zda důvod zmeškání, stejně tak jako časový rozsah zmeškání žalovaného při prvním jednání, jsou omluvitelné. Při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání, resp. při rozhodování o návrhu žalovaného na zrušení rozsudku pro zmeškání, by měl soud vzít v úvahu rovněž předchozí procesní aktivitu žalovaného, tedy zda se vyjádřil k podané žalobě, zda navrhl důkazy ke své obraně atd. Soud by měl v každém jednotlivém případě přihlídnout rovněž k povaze předmětu sporu. Ústavní soud má za to, že k vydání rozsudku pro zmeškání by soud měl přistupovat uvážlivě a volit tento institut zejména v případech, v nichž nezájem na straně žalovaného je zřejmý, kdy je žalovaný skutečně nečinný (což vyplývá např. z obsahu a frekvence již dříve učiněných procesních úkonů) a odmítá se aktivně podílet na soudním procesu, či úmyslně soudní řízení protahuje. V případech, kdy jinak aktivní účastník neúmyslně pro svůj omyl zmešká první jednání soudu, ale je zřetelný jeho zájem účastnit se soudního řízení a bránit se, není vydání rozsudku pro zmeškání namístě. Prioritou v soudním řízení musí v takovém případě zůstat ochrana práv účastníků soudního řízení, kteří na soudním řízení chtějí aktivně participovat. Hlavním posláním soudního řízení je zajišťovat spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1, § 3 o. s. ř.). Podmínky pro vydání kontumačního rozsudku musí být posuzovány uvážlivě a zdrženlivě, ve sporných a hraničních případech není jeho vydání namístě.“

Žalovaný musí být k řízení řádně předvolán, pokud by tomu tak nebylo, nemohl by soud ve věci rozsudkem pro zmeškání rozhodnout. Pokud je žalovaný řádně předvolán k prvnímu jednání ve věci a svou neúčast při tomto jednání omluví, soud nemůže vydat rozsudek pro zmeškání. Omluva žalovaného však musí být důvodná a včasná. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 27. 9. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2593/99 konstatoval, že omluva, coby procesní úkon, jímž účastník informuje soud o tom, že se nedostaví k jednání nebo jinému úkonu soudu, k němuž byl předvolán, a o důvodech, pro které tak nemůže učinit, je účinná ((v tom smyslu, že se účastník vůbec “omluvil”) již tím, že se dostane do sféry adresáta, jímž je soud. Pokud je osobní nebo i telefonický rozhovor veden způsobem, jenž nevyvolává pochybnosti o tom, že soud omluvu přijal (v uvedené formě ji akceptoval, aniž by ovšem odtud současně plynulo, že ji má za včasnou a důvodnou), nemůže být takto uskutečněná omluva soudem pominuta jen proto, že jde o omluvu ústní nebo telefonickou. Okolnost, že k přijetí omluvy ve zvolené

formě došlo, pak zpravidla dokládá pořízený úřední záznam (je přitom lhostejné, zda omluvu přijal a písemně zaznamenal do úředního záznamu soudce, vyšší soudní úředník, soudního tajemník nebo pracovník soudní kanceláře).

Důvodnou je taková omluva, která obsahuje důvody, které žalovanému znemožnily účast na prvním jednání a jsou způsobilé tuto neúčast omluvit. Musí jít o důvody, na které lze brát zřetel jako např. náhlé onemocnění žalovaného či jeho zástupce, zahraniční cesta apod. Ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ nepožaduje, aby ten, kdo se k nařízenému jednání soudu omlouvá (a popřípadě též žádá o odročení jednání), svůj důvod neúčasti u jednání soudu také prokázal. K tomu, aby jeho omluva byla důvodná, postačuje, aby tvrdil takové skutečnosti, které jsou vzhledem ke své povaze způsobilé jeho neúčast u jednání soudu omluvit, to jest takové skutečnosti, které účastníku (jeho zmocněnci) znemožňují zúčastnit se jednání a které jsou současně omluvitelné; přitom je třeba pečlivě hodnotit zejména subjektivní stránku, totiž zda účastník (jeho zmocněnec) mohl překážku bránící mu zúčastnit se jednání předvídat, popř. ji odvrátit. Protože soud posuzuje předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání při prvním jednání, které bylo ve věci nařízeno, je pro závěr, zda bylo možné o žalobě rozhodnout rozsudkem pro zmeškání, rozhodující stav, jaký tu byl v době, kdy byl vydán rozsudek pro zmeškání.⁵¹

Včasnou omluvou je taková omluva, která došla soudu před prvním jednáním ve věci, pokud se žalovaný v této době nestihl soudu omluvit, mohou být důvody, pro které se k prvnímu jednání ve věci nedostavil, pouze důvodem pro podání návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání dle § 153 odst. 4 OSŘ. Za včasnou omluvu však nelze považovat takovou omluvu, kterou žalovaný v den prvního jednání ve věci podá na poště a která dojde soudu po vyhlášení rozsudku. K takové omluvě soud nemůže přihlížet, neboť je vyhlášeným rozsudkem vázán.

Žalovaný musí být poučen, že pokud se nedostaví k jednání, k němuž byl předvolán, bez včasné a důvodné omluvy, soud rozhodne v jeho neprospěch rozsudkem pro zmeškání. Zákon nestanoví, že by poučení mělo být obsaženo v předvolání k jednání, ale je to obvyklou praxí soudů. Pokud tomu tak ovšem nebylo, je otázkou v jaké lhůtě by měl žalovaný poučení soudu obdržet, tedy zda se na poučení vztahuje ona zákonná lhůta pro doručení předvolání 10 dnů přede dnem, kdy se má jednání konat či ne. Ze zákona lze usuzovat, že se výše uvedená

---

⁵¹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2056/2000, ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1027/96.

lhůta vztahuje pouze k doručení předvolání a nikoliv také k poučení (bylo by tedy možné jej učinit ve lhůtě kratší než 10 dnů). Z hlediska právní jistoty účastníků a základních principů řízení lze však ze smyslu zákonného ustanovení dovodit, že by se účastníku poučení o následcích nedostavení se k prvnímu jednání ve věci mělo dostat včas tak, aby měl možnost zvážit svůj postup, a to zda se na jednání dostaví či ne. Proto lze mít za to, že uvedená lhůta 10 dnů přede dnem, kdy se má jednání konat se vztahuje i na poučení o následcích nedostavení se na první jednání ve věci a účastník by jej měl tedy obdržet též v této lhůtě. V poučení pouze nestačí odkázat na § 153b OSŘ, ale musí obsahovat dostatečné poučení účastníka, upozornění na následky nedostavení se, tedy že soud v tom případě rozhodne rozsudkem pro zmeškání na základě skutkových okolností tvrzených žalobcem a obsažených v žalobě.

Pro vydání rozsudku pro zmeškání je dále třeba, aby se k prvnímu jednání dostavil žalobce (jeho zmocněnec, zákonný zástupce, opatrovník) a aby navrhl vydání rozsudku pro zmeškání. Pokud by žalobce první jednání ve věci zmeškal a je nerozhodné z jakého důvodu, nelze již ve věci rozhodnout rozsudkem pro zmeškání, neboť žalobce tento návrh nemohl učinit. Návrh na vydání rozsudku pro zmeškání musí být učiněn při prvním jednání nebo příp. před ním, a to ústně do protokolu a nelze jej nahradit písemným podáním. To znamená, že pokud by žalobce navrhl vydání rozsudku pro zmeškání již v žalobě nebo jiném podání soudu před prvním jednáním, musel by tento návrh znovu zopakovat při prvním jednání ústně do protokolu, např. odkázáním na něj ve svém přednesu po zahájení řízení.⁵²

Dalším předpokladem pro vydání rozsudku pro zmeškání je, že z tvrzení žalobce obsažených v žalobě o skutkových okolnostech věci vyplývá odůvodněnost uplatněného nároku po hmotněprávní stránce. Zmeškání totiž nemá za následek, že žalovaný spor bez dalšího prohrává. Zákon tu vytváří fikci, podle které se v důsledku zmeškání žalovaného považují tvrzení obsažená v žalobě o skutkových okolnostech týkajících se sporu za nesporná; soud je pak povinen tímto způsobem „zjištěný“ skutkový stav právně posoudit a rozsudek pro zmeškání může vydat jen tehdy, je-li nárok žalobce z hlediska tímto způsobem

---

⁵² Pokud by tak neučinil, soud by nemohl rozhodnout rozsudkem pro zmeškání, mohl by však o takovém následku účastníka poučit na základě § 5 OSŘ.

„zjištěného“ skutkového stavu věci po právu.⁵³ J. Bureš a L. Drápal⁵⁴ k tomu uvádějí: „Nedostavení se žalovaného k jednání nemá pro něho automaticky nepříznivé následky. Rozsudek pro zmeškání v podobě, jak jej vrátila novela do našeho civilního procesu, není „trestem“ pro žalovaného. Tím, že se žalovaný nedostaví k jednání, vědom si možnosti vydání rozsudku pro zmeškání, nedává najevo svůj souhlas s „prohrou“ ve sporu, nýbrž vyjadřuje, že nemá námitek proti skutkovým tvrzením obsaženým v žalobě. V důsledku právní fikce nesporných tvrzení žalobce o skutkových okolnostech je skutkový stav věci u rozsudku pro zmeškání výsledkem shodných tvrzení účastníků. Tato shodná tvrzení jsou vlastně obdobou skutkového zjištění ve smyslu § 120 odst. 4 OSŘ. Rozsudek pro zmeškání je tedy z hlediska § 153 odst. 1 OSŘ rozhodnutím vydaným na základě zjištěného skutkového stavu věci. Skutkovým základem rozhodnutí soudu jsou mezi účastníky nesporná tvrzení, tak jak je žalobce vylíčil v žalobě. Na takto založený skutkový základ pak soud aplikuje právní normu. Neumožňují-li nesporná skutková tvrzení žalobě vyhovět, soud nevydá rozsudek pro zmeškání a pokračuje dál v řízení.“

Při vydání rozsudku pro zmeškání soud nepřihlíží k výsledkům dokazování provedeného při prvním jednání ve věci (soud je nehodnotí a ani hodnotit nesmí) a ani k tomu, že žalovaný již před prvním jednáním ve věci vznášel námitky proti skutkovým tvrzením obsaženým v žalobě, a že na podporu své skutkové verze nabízel soudu i důkazy. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1197/99 k tomu vyložil, že rozsudek založený na skutkovém stavu a skutkových závěrech plynoucích z provedeného dokazování (z hodnocení ve sporu provedených důkazů), rozsudkem pro zmeškání není, neboť soud v takovém případě nerozhoduje na základě tvrzení žalobce o skutkových okolnostech týkajících se sporu obsažených v žalobě, jež se v důsledku zmeškání žalovaného stala nespornými.

Dospěje-li soud prvního stupně k závěru, že byly splněny ostatní předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, jeho právní posouzení věci se omezuje v zásadě již jen na to, zda by vydáním rozsudku nedošlo ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky (zjednodušeně řečeno, zda by nešlo o rozsudek konstitutivní povahy) a na závěr, že nejde o věci, v nichž nelze uzavřít nebo schválit smír. Další právní posouzení věci tkví v úvaze, zda podle žalobních

⁵³ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 705.

⁵⁴ Bureš, J., Drápal, L. Novelizace občanského soudního řádu provedená zákonem č. 171/1993 Sb. Právní rozhledy, 1994, č. 2, s. 36.

tvrzení, která se pro zmeškání žalovaného stala nespornými, lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá, tedy zda z nich vyplývá odůvodněnost uplatněného nároku po hmotněprávní stránce (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2048/98, rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 32 Odo 180/2004, ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 33 Odo 1325/2004). Neúplná tvrzení, která jsou se žalobou v rozporu, nebo z nich nelze dovodit závěr, že dle nich lze přiznat plnění, kterého se žalobce domáhá, neumožňují vyhovět žalobě rozsudkem pro zmeškání. Zde tedy spočívá zřetelný rozdíl v podmínkách, které jsou kladeny na kvalitu žalobních tvrzení v případě vydání rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání (srov. se s. 37-38).

Skutková tvrzení musí být obsažena v žalobě, nelze je např. doplňovat ústně do protokolu, a pokud by bylo možné je takto doplnit za účelem prokázání důvodnosti nároku, nemohl by být vydán rozsudek pro zmeškání. Tato nemožnost vydání rozsudku pro zmeškání je dána tím, že žalovaný musí mít možnost se seznámit se skutkovými tvrzeními uvedenými v žalobě žalobcem, to je mu umožněno prostřednictvím doručení žaloby do vlastních rukou, žalovaný se tak ke skutkovým tvrzením žalobce může vyjádřit, je s nimi seznámen. Pokud by tato tvrzení byla uvedena až při prvním jednání ve věci, žalovaný by o tuto možnost přišel. Lze však připustit, že by možnost doplnění skutkových tvrzení byla možná, a to tehdy, pokud by je žalobce doplnil před prvním jednáním ve věci a toto doplnění by bylo žalovanému doručeno do vlastních rukou ve lhůtě 10 dnů předem dnem, kdy se má konat první jednání ve věci. Nic ovšem nebrání tomu, aby soud pokud shledá, že skutková tvrzení žalobce o skutkových okolnostech sporu, neumožňují vydání rozsudku pro zmeškání pro celý předmět řízení, ale pouze o jeho části či základu, vydal částečný nebo mezitímní rozsudek pro zmeškání. Z výše uvedeného také vyplývá, že rozsudek pro zmeškání není možné vydat, pokud stejnopis žaloby (příp. doplnění žaloby) nebyl žalovanému doručen do vlastních rukou. Předvolání k prvnímu jednání, při kterém může být vydán rozsudek pro zmeškání lze žalovanému též doručit náhradní formou doručení, a to uložením, kdy platí, že pokud si účastník řízení zásilku nevyzvedne do dne, kdy nastala fikce doručení, byl s jejím obsahem seznámen dnem, kdy tato fikce doručení nastala.⁵⁵

---

⁵⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 166/2002.

Rozsudek pro zmeškání lze vydat pouze v neprospěch žalovaného, nikoliv žalobce (ačkoliv zmešká první jednání ve věci). Nelze jej také vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír⁵⁶ nebo došlo-li by jím k vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky (tzv. konstitutivní rozsudek pro zmeškání).⁵⁷ Rozsudek pro zmeškání však může být vydán o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není. Rozsudek pro zmeškání však nelze vydat ani tehdy, jsou-li splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání dle § 153a OSŘ, neboť v takovém případě má soud zákonnou povinnost rozhodnout rozsudkem pro uznání. Taková situace nastane zejména tehdy, pokud žalovaný před prvním jednáním ve věci zaslal soudu podání, ve kterém nárok uplatňovaný v žalobě uznal a poté zmeškal první jednání ve věci.⁵⁸

Další velký rozdíl mezi rozsudkem pro uznání a rozsudkem pro zmeškání lze spatřovat v tom, že pokud jsou splněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání, soud jej vydat může, ale nemusí, naopak od rozsudku pro uznání, který je soud povinen vydat za splnění zákonných předpokladů. Zákon tak vydání rozsudku pro zmeškání ponechává na volné úvaze soudu, a to i tehdy, jsou-li pro jeho vydání splněny zákonem stanovené předpoklady a jeho vydání navrhuje sám žalobce. Pokud rozsudkem pro zmeškání soud nerozhodne, pokračuje v řízení obvyklým způsobem. O nevydání rozsudku pro uznání soud nevydává žádné zvláštní rozhodnutí a s návrhem žalobce se nemusí vypořádat v odůvodnění rozsudku. Rozsudkem pro zmeškání lze rozhodnout jen ve věci samé (jen o nároku a jeho příslušenství).

Velmi důležitým ustanovením vztahujícím se k rozsudku pro zmeškání je ustanovení § 153b odst. 4 OSŘ, které stanoví, že v případě, že žalovaný zmešká první jednání ve věci, při němž byl vynesena rozsudek pro zmeškání, z omluvitelných důvodů, soud na návrh žalovaného tento rozsudek zruší a nařídí jednání. Návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání musí žalovaný podat nejpozději do dne právní moci rozsudku pro zmeškání.⁵⁹ Smyslem tohoto ustanovení je umožnit soudu, který vydal rozsudek pro zmeškání, aby mohl sám svůj rozsudek

---

⁵⁶ Zde platí vše, co bylo v této souvislosti uvedeno u rozsudku pro uznání.

⁵⁷ Např. u vypořádání společného jmění manželů, zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, zrušení obchodní společnosti a družstva, ve sporu o uzavření smlouvy o převodu akcií akciové společnosti, ve sporu o určení, že dříve uložená povinnost k vyklizení bytu není vázána na zajištění bytové náhrady atd.

⁵⁸ Zde je samozřejmě možné také současné uplatnění rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání, a to tehdy, pokud žalovaný uznal jen část nebo základ nároku a poté zmeškal první jednání ve věci.

⁵⁹ Návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání může tedy žalovaný podat do 15 dnů od jeho doručení.

zrušit, a to v případě, že podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání byly dány, a přesto jsou tu okolnosti (omluvitelné důvody), které vedly k tomu, že žalovaný, který se z jednání včas neomluvil, jednání zmeškal. V řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání soud není oprávněn zkoumat správnost závěru soudu prvního stupně ohledně splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání (lze podat odvolání) a odvolací soud není oprávněn zkoumat, zda je v řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání možné vydaný rozsudek pro zmeškání zrušit (o tom rozhoduje soud prvního stupně).⁶⁰

Ke zrušení rozsudku pro uznání musí žalovaný zmeškat první jednání ve věci z omluvitelných důvodů. Nejvyšší soud k tomu ve svém usnesení ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 79/2002 uvádí: „*Za omluvitelný důvod, pro který žalovaný zmešká první jednání ve věci, je třeba považovat jak takovou překážku (událost), která žalovanému objektivně (nezávisle na jeho vůli) zabrání dostavit se včas k soudu, tak i okolnost žalovaným případně zaviněnou nebo jinak způsobenou, pokud ji lze s přihlédnutím ke všem okolnostem případu a k poměrům účastníka považovat za omluvitelnou.*“ Takovými důvody bude např. náhlé onemocnění žalovaného (jeho zmocněnce, zákonného zástupce či opatrovníka)⁶¹, úraz při cestě na jednání, zpoždění nebo technická závada dopravního prostředku, kterým jel žalovaný na jednání apod., nikoliv však zhoršení povětrnostních podmínek nebo zhoršení sjízdnosti silnic. Dalším omluvitelným důvodem účastníka (jeho zmocněnce) může být časová kolize s jiným soudním sporem, která může být soudem shledána za důvodnou pouze tehdy, pokud účastník (jeho zmocněnec) soudu oznámí také konkrétní údaje o tom, proč se nemůže jednání účastnit, zejména jaké jiné jednání mu brání v účasti (v jaké věci a u jakého soudu), kdy se o něm dozvěděl (zda k němu byl předvolán dříve než k jednání, z něhož se omlouvá), a že časovou kolizi více jednání nebylo možné vyřešit jinak, nepočítaje v to u zmocněnce účastníka možnost dát se zastoupit jiným advokátem (viz usnesení Nejvyššího soudu 25. 5. 1999, sp. zn. 31 Cdo 2432/98).⁶² Za omluvitelný důvod však nelze považovat okolnost, která byla žalovanému známa předem (před

---

⁶⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1910/2000.

⁶¹ K tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2056/2000, kde soud vyložil, že nemoc účastníka řízení je zpravidla důvodem způsobilým omluvit jeho neúčast u jednání. To, že zde nebylo překážky bránící účastníku řízení v účasti na jednání, nelze dovodit pouze z toho, že nemocný účastník řízení opětovně omlouval svou neúčast u soudu osobně.

⁶² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3825/2007, ze dne 3. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1521/2007, ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. 33 Odo 699/2006, ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 229/2002, ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 228/2002, ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1358/99.

jednáním), i když mu objektivně zabraňovala v účasti na jednání, ale žádné objektivní okolnosti mu nezabraňovaly v tom, aby svou neúčast u jednání včas omluvil (např. vzetí do vazby po řádném doručení předvolání). Důležité je, aby z omluvy žalovaného bylo patrné, že se chtěl jednání zúčastnit (aby byl už např. na cestě na jednání) nebo že se k němu chystal.⁶³ V případě, že žalovaný prokáže, že důvod, pro který se nedostavil na první jednání ve věci, vznikl před vydáním rozsudku pro zmeškání a neměl s ohledem na povahu takového důvodu možnost se včas omluvit, je možné rozsudek pro zmeškání zrušit za předpokladu, že se jedná o důvod, který je omluvitelný. Žalovaný je povinen soudu prokázat a doložit důvody, pro které zmeškal první jednání ve věci, aby soud mohl posoudit, zda se opravdu jedná o důvody omluvitelné.

Pokud po posouzení návrhu žalovaného soud dospěje k závěru, že se jedná o důvodné podání, tedy že žalovaný jednání zmeškal z omluvitelných důvodů, rozsudek pro zmeškání usnesením zruší a po právní moci tohoto usnesení nařídí ve věci jednání. V případě, že žalovaný zmešká bez řádné a včasné omluvy i toto jednání, nelze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. Jestliže soud shledá, že žalovaný první jednání nezmeškal z omluvitelných důvodů, návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání zamítne. Žalovanému zde v obou případech přísluší odvolání, proti usnesení odvolacího soudu není dovolání přípustné.

Zákon také připouští, aby žalovaný kromě návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, podal současně i odvolání. Soud nejprve rozhoduje o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, jestliže mu soud pravomocným usnesením vyhoví, k podanému odvolání se nepřihlíží. V případě, že návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání pravomocným usnesením (vůči kterému je také možné podat odvolání) nevyhoví, postoupí věc po právní moci usnesení odvolacímu soudu.

Proti rozsudku pro zmeškání jako rozhodnutí ve věci samé je odvolání přípustné. V odvolacím řízení však může odvolací soud přezkoumat rozsudek jen z důvodů, jakými jsou vady řízení jako nesplnění podmínek řízení, ve věci rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí vydal vyloučený soudce, soud prvního stupně byl nesprávně obsazen (ledaže místo samosoudce rozhodoval senát) a z důvodu nesplnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání. Rozsudek pro zmeškání je tedy přezkoumatelný jen z těchto důvodů a

---

⁶³ Nejedná se zde však o případ, kdy se žalovaný z prvního jednání ve věci omluvil a soud dospěl k závěru, že jeho omluva nebyla včasná či důvodná, neboť zde již nelze podat návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání, žalovaný se zde může bránit pouze odvoláním proti rozsudku pro zmeškání s námitkou, že soud vydal rozsudek pro zmeškání v rozporu se zákonem.

k jiným okolnostem nemůže odvolací soud přihlídnout, i kdyby vyšly najevo za řízení před odvolacím soudem. Odvolání proti rozsudku pro zmeškání založené na zpochybnění skutkového stavu vyplývajícího ze žalobních tvrzení, nemůže být úspěšné. Výrok o náhradě nákladů řízení, o lhůtě k plnění atd. je přezkoumatelný bez omezení.

Mezi náležitosti, které mají rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání společné, lze zařadit, zkrácenou formu odůvodnění. Soud v něm totiž dle zákonné úpravy uvede jen předmět řízení a stručně vyloží, důvody, které ho k rozhodnutí vedly. Je nutné, aby z odůvodnění bylo zřejmé, že vydání rozsudku nebylo v rozporu s povahou věci, tedy že není v rozporu s právem a u rozsudku pro zmeškání příp., že nemá konstitutivní povahu atd.

Jak jsem již naznačila u rozsudku pro uznání, specifikem rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání je, že vůči nim není věcné obrany. V řízení tedy nelze např. argumentovat splněním dluhu, námitkou promlčení pohledávky atd., ale pouze tím, že nebyly splněny formální požadavky pro vydání rozsudků. Odvolací soud totiž řeší pouze důvodnost odvolání. V případě, že je odvolání důvodné, rozsudek zruší, pokud důvodné není a předpoklady pro vydání rozsudků byly splněny, odmítne jej jako nepřípustné. U rozsudku pro zmeškání zde zákon stanoví výjimku, a to při návrhu na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, který lze odůvodnit tím, že bylo plněno před vydáním rozsudku pro zmeškání.

D.2 Fáze soudního rozhodování

Zákonná právní úprava stanoví s ohledem na podstatu a význam soudního rozhodnutí určitá závazná pravidla, která je třeba při vydání rozhodnutí respektovat. Tato pravidla se liší v závislosti na formě rozhodnutí. Nejširší úprava je v zákoně věnována rozsudku, pro usnesení platí, že se na něj přiměřeně užijí ustanovení o rozsudku (odchyly od úpravy rozsudku jsou v zákoně výslovně uvedeny) a pro platební rozkaz je stanovena pouze povinnost doručit jej žalovanému do vlastních rukou (náhradní doručení je vyloučeno). Smyslem právní úpravy soudního rozhodování je zejména zvýšení právní jistoty, snaha o stanovení jednotného postupu a náležitostí rozhodnutí, okamžiku závaznosti rozhodnutí, ale také snaha zvýšit nestrannost soudců a zabránit negativním vlivům ovlivňujícím vydání rozhodnutí.

D.2.1 Vznik rozsudku

Vznik rozsudku nebo též „vynesení rozhodnutí“ je svou podstatou stanovením obsahu výroku rozsudku. Zákon v první řadě stanoví, kdo je oprávněn rozhodnutí vydat (samosoudce, senát, popř. vyšší soudní úředník, soudní komisař atd.). V případě, že by rozhodnutí vydala osoba, která k tomu neměla potřebné oprávnění, lze takovou vadu rozhodnutí odstranit využitím opravných prostředků.

Zákon nestanoví pravidla, dle kterých má v občanském soudním řízení rozhodovat samosoudce, stanoví však pravidla pro rozhodování senátu, která musí být dodržena k tomu, aby bylo vydané rozhodnutí skutečně vůlí senátu jako soudcovského sboru. Pravidla pro rozhodování senátu jsou upravena v § 37 OSŘ, který stanoví, že senát rozhoduje po poradě, na které nesmí být přítomen nikdo jiný než členové senátu a zapisovatel. Rozhoduje se většinou hlasů, přičemž hlasovat jsou povinni všichni členové senátu, a to tak, že přisedící hlasují před soudci, mladší soudci před staršími soudci a předseda senátu, který celé hlasování řídí, hlasuje poslední. O poradě je sepsán protokol, ve kterém je zaznamenán výrok rozhodnutí a průběh hlasování. Protokol je tajný (nahlížet do něj může jen odvolací soud) a podepisují jej všichni členové senátu a zapisovatel.

Domnívám se, že účelem, kterému má porada senátu sloužit, je zejména zajištění důsledného posouzení věci před vynesením rozhodnutí. Předseda senátu by na poradě měl znovu přednést podstatné body návrhu, vyjádření účastníků řízení, soudem provedené dokazování a na závěr by měl členy senátu seznámit se zněním zákonných ustanovení, která lze na danou věc aplikovat. Členové senátu by se poté měli zabývat skutkovým a zároveň i dílčím zhodnocením výsledků dokazování a formulovat závěry, ke kterým senát na poradě dospěl. Důležité je zejména posouzení, zda rozhodnutí odpovídá stavu věci v době jeho vyhlášení, zda obsahuje veškeré náležitosti stanovené zákonem, zda je dostatečně srozumitelné a určité, že jej lze vykonat atd. Zákon, ve snaze soudu umožnit řádné a důkladné posouzení věci, stanoví v § 156 odst. 2 OSŘ možnost jednání za účelem vyhlášení rozsudku i odročit, a to nejdéle na dobu 10 kalendářních dnů. To platí jak pro rozhodování senátu, tak pro rozhodování samosoudce. Za odročení jednání se však nepovažuje porada senátu, která následuje bezprostředně po skončení jednání ve věci a po jejímž skončení je rozhodnutí vyhlášeno.

D.2.2 Vyhlášení rozsudku

Ústava České republiky stanoví ve svém článku 96 odst. 2, že rozsudek se vyhláší vždy veřejně. Tomu plně odpovídá znění § 156 odst. 1 OSŘ. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně i tehdy, pokud byla veřejnost z projednávání věci vyloučena a ve věcech, v nichž soud rozhodl rozsudkem bez nařízení jednání. Rozsudek se tedy vyhláší vždy, usnesení se vyhláší tehdy, pokud k němu došlo při jednání, na kterém byl přítomen některý z účastníků (v jiných případech se nevyhláší, ani pokud se jím řízení končí), platební rozkaz se nevyhláší vůbec. Soud je rozsudkem vázán jeho vyhlášením, není tedy podstatné, zda bylo znění rozsudku před jeho vyhlášením změněno, neboť závazné je vyhlášené znění. Usnesením je soud vázán jeho vyhlášením, pokud se však nevyhláší, jeho doručením, pokud se nedoručuje, jeho vyhotovením.⁶⁴

Smyslem zákonného požadavku veřejnosti vyhlášení rozsudku je umožnit přítomnost každému, kdo na tom má zájem. Pokud však soud vydává rozsudek bez jednání (např. u rozsudku pro uznání při zákonné fikce uznání, rozhodnutí o dovolání atd.), nemusí kvůli veřejnému vyhlášení rozsudku nařizovat jednání, na které by předvolal účastníky řízení či jiné osoby. Soud v takovém případě postupuje tak, že vyvěsí seznam věcí, ve kterých bude vyhlášen rozsudek na dveře jednací síně, ve které dojde k vyhlášení rozsudku.

Zákon však v § 155 odst. 4 OSŘ stanoví, že rozsudek lze v určitých případech zveřejnit i dále. Jedná se o rozsudky ve věcech ochrany práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, ve věcech ochrany práv z duševního vlastnictví a ve věcech ochrany práv spotřebitelů, kdy soud může ve výroku rozsudku přiznat na návrh účastníka, jehož žalobě vyhověl, právo rozsudek uveřejnit na náklady neúspěšného účastníka. Soud tak může rozhodnout pouze na návrh účastníka a odůvodňují-li to okolnosti případu, dle nich soud stanoví též rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Rozsudek se vyhláší zpravidla hned po skončení jednání, které rozsudku předcházelo, pokud to však není možné, lze jednání k vyhlášení rozsudku odročit, a to nejdéle na dobu 10 kalendářních dnů. Při odročeném jednání musí být soud obsazen stejně jako při jednání, kterým vyhlášení rozsudku odročil, jinak se jedná

---

⁶⁴ Soud však není vázán usnesením, kterým se upravuje vedení řízení.

o vadu řízení.⁶⁵ K odročenému jednání soud nemusí předvolávat veškeré účastníky řízení, ale pouze ty, kteří byli přítomni předcházejícímu jednání. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 26 Cdo 1196/2000 vyložil, že usnesení o odročení jednání za účelem vyhlášení rozsudku, je usnesením, kterým se upravuje vedení řízení a soud jím proto není vázán. Soud tedy může i u jednání odročeného za účelem vyhlášení rozsudku, provádět dokazování, uzná-li to za důvodné. Procesní práva účastníků nejsou zkrácena, jsou-li oni sami (jejich zástupci) přítomni u provádění důkazů a mají-li možnost vyjádřit se k nim (popř. vyjádřit se znovu na závěr ke skutkové i právní stránce věci).

Rozsudek veřejně vyhlašuje předseda senátu (samosoudce) jménem republiky. Před vyhlášením rozsudku vyzve předseda senátu (samosoudce) přítomné (i veřejnost), aby povstali. Předseda senátu (samosoudce) vyhlašuje rozsudek též ve stoje, důstojným způsobem, hlasitě a plynule. Vyhlášení rozsudku musí obsahovat výrokovou část v plném znění.⁶⁶ Po jejím vyhlášení vyzve předseda senátu (samosoudce) přítomné, aby usedli a sám, také vsedě, vyhlásí odůvodnění, poučí účastníky o odvolání (dovolání) a o možnosti výkonu rozhodnutí. Po vyhlášení zpravidla předseda senátu (samosoudce) účastníky vyzve, aby se vyjádřili, zda se vzdávají odvolání proti vyhlášenému rozsudku.⁶⁷ Usnesení se vyhlašuje obdobně s tím rozdílem, že se celé vyhlašuje vsedě a usnesení, kterým se vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval, usnesení o věcné příslušnosti a usnesení o vedení řízení nemusí obsahovat odůvodnění.

Plné znění výroku rozsudku, údaje o odůvodnění rozsudku, poučení o odvolání (dovolání) a o možnosti výkonu rozhodnutí, musí být uvedeny v protokolu o jednání spolu s informací, zda byli účastníci vyzváni k vyjádření o vzdání se práva na odvolání a jak se k této výzvě vyjádřili. Pokud soud rozhoduje bez jednání, je povinen vyhlášení rozsudku též zaznamenat do protokolu.

---

⁶⁵ K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2000, sp. zn. 21 Cdo1876/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2001, sp. zn. 21 Cdo 997/2000, ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 21 Cdo 500/2001.

⁶⁶ Výši nákladů řízení soud při vyhlášení rozsudku uvádět nemusí, postačí, pokud ji předseda senátu (samosoudce) uvede až v písemném vyhotovení rozhodnutí.

⁶⁷ Soud od této výzvy upustí, pokud nejsou při vyhlášení rozsudku přítomni všichni účastníci (jejich zástupci) nebo pokud nelze vzhledem k průběhu řízení očekávat, že by se odvolání vzdali apod.

D.2.3 Písemné vyhotovení rozsudku

Vyhlášený rozsudek musí být písemně vyhotoven. Písemné vyhotovení rozsudku je veřejnou listinou, která potvrzuje, že se jedná o rozhodnutí soudu, který listinu vydal, a pokud není prokázán opak, též pravdivost výroku rozhodnutí soudu. Písemné vyhotovení rozhodnutí zachycuje rozhodnutí soudu, povinnosti stanovené účastníkům, je podkladem pro výkon rozhodnutí.

Zákon pro písemné vyhotovení rozhodnutí stanoví určité náležitosti, které musí každé písemné vyhotovení splňovat, aby mohlo plnit své funkce stanovené zákonem (např. sloužit jako exekuční titul pro výkon rozhodnutí). Obsah soudního rozhodnutí je vyjádřen ve výroku rozsudku a jen tato jeho část je závazná. Každé soudní rozhodnutí má kromě záhlaví 3 základní části: výrok (enunciát), odůvodnění a poučení o řádném opravném prostředku (odvolání) a o možnosti výkonu rozhodnutí. Nejvíce zákonných náležitostí je však stanoveno pro rozsudek vzhledem k jeho důležitosti a povaze. Náležitosti písemného vyhotovení usnesení se liší podle toho, zda se usnesení doručuje účastníkům či ne, přičemž obecně platí, že písemné vyhotovení usnesení je jednodušší než písemné vyhotovení rozsudku.

Náležitosti písemného vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně jsou vymezeny v §§ 157 a 158 OSŘ, kde je stanoveno, že písemné vyhotovení rozsudku obsahuje záhlaví, znění výroku, odůvodnění, poučení o přípustnosti opravného prostředku a o lhůtě a místě jeho podání, poučení o možnosti výkonu rozhodnutí, den a místo vyhlášení a podpis předsedy senátu. Pro rozsudky soudu odvolacího a dovolacího platí výše uvedené náležitosti pouze přiměřeně dle povahy jejich přezkumné činnosti, platí pro ně však zákaz opisovat ze spisu skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Pokud však bylo odvolací soudem provedeno dokazování, musí odůvodnění rozsudku obsahovat stejné náležitosti jako u soudu prvního stupně.

Písemné vyhotovení rozsudku podepsané předsedou senátu (samosoudcem) se založí do spisu a označí jako „originál“, další vyhotovení označená jako „stejnopis“ soud doručí účastníkům řízení. Každý stejnopis rozsudku musí být vytištěn na speciálním papíře s předtištěným malým státním znakem a slovy „Česká republika“, „Rozsudek“, „Jménem republiky“ a další listy rozsudku musí obsahovat slova „pokračování“. Soud na první straně v pravém horním rohu

písemného vyhotovení rozsudku uvede jednací číslo rozsudku, tj. jeho spisovou značku a k ní připojené číslo listu vyhotovení rozhodnutí.

I. Záhlaví

Záhlaví tvoří úvodní část každého soudního rozhodnutí. Obsahuje informaci o tom, kdo rozhodnutí vydal, vůči kterým účastníkům a v jaké věci. V záhlaví je velmi důležité zejména správně označit účastníky řízení. Záhlaví je totiž úzce spjato s výrokem rozhodnutí a s jeho vykonatelností. Z toho důvodu je třeba označit účastníky co nejpřesněji, pouhá chyba v psaní může značně ztížit vykonatelnost rozhodnutí. Je tomu tak zejména proto, že soud již v samotném výroku rozhodnutí, kterým účastníku ukládá povinnost, neuvádí přesné označení účastníka, ale používá k jeho označení termínu žalobce nebo žalovaný. O koho se tedy vlastně jedná, zjistíme pouze ze záhlaví rozhodnutí. Pokud ovšem záhlaví rozhodnutí obsahuje chybu v psaní a ve věci dojde k výkonu rozhodnutí, účastník, vůči němuž je výkon rozhodnutí veden se může snažit zpochybnit to, zda byla povinnost v nalézacím řízení uložena jemu či někomu jinému a dokonce namítat, že účastník, vůči němuž je veden výkon rozhodnutí, neexistuje. Ačkoliv je tato chyba v psaní nepatrná, může způsobit značné oddálení výkonu rozhodnutí, což lze dovodit i ze samotné praxe odvolacích soudů. Pokud chce tedy nesprávně označený účastník oddálit splnění své povinnosti a napadne předmětné rozhodnutí odvoláním, odvolací soud většinou věc vrátí soudu, který o věci rozhodoval jako soud prvního stupně s tím, že má být vydáno opravné usnesení,⁶⁸ tím účastník získá potřebnou lhůtu k tomu, aby se např. zbavil veškerého výkonem rozhodnutí postihnutelného majetku.

Záhlaví rozsudku musí obsahovat informaci o tom, že se jedná o rozsudek, a že je vydán jménem republiky. Poté následuje označení soudu, který o věci rozhodoval, jména a příjmení soudců (popř. přísedících), kteří předmětné rozhodnutí vydali, přesné označení účastníků⁶⁹ (pokud má soud k dispozici jejich rodné číslo či identifikační číslo, uvede je) a jejich zástupců, a to jak zákonných, tak zástupců na základě plné moci (u právnické osoby není třeba uvádět), tak i

---

⁶⁸ Pro opravné usnesení platí stejné náležitosti jako pro jiná meritorní rozhodnutí soudu, je třeba jej tedy doručit účastníkům řízení a vyčkat než nabude právní moci.

⁶⁹ K tomu např. rozsudek Vrchního soudu ze dne 31. 1. 1994, sp. zn. 4 Cdo 4/94: „Je-li účastníku řízení nesprávně označenému v úvodní části rozsudku (např. v důsledku chyby v psaní) uložena ve výroku povinnost plnit, přičemž tento účastník je ve výroku uveden pouze procesním postavením ve sporu, musí výrok, má-li být určitý a vykonatelný, nejen přesně a určitě vymezovat předmět plnění, ale zároveň musí i přesně a nezaměnitelně identifikovat účastníky řízení.“

případnou účast státního zastupitelství či Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Dále je třeba označit projednávanou věc např. uvedením výše peněžitého plnění, o něž se v řízení jedná, uvedením rozvod manželství atd. Soud podle povahy konkrétního řízení uvede i to, o jaký rozsudek se jedná (částečný, mezitímní, pro zmeškání či uznání).

II. Výrok (enunciát)

Ve výroku rozhodnutí soud vyjadřuje rozhodnutí ve věci samé a většinou též rozhoduje i o nákladech řízení. Na výrok rozhodnutí jsou zákonem kladeny požadavky, které jsou vyvolány potřebou jeho vykonatelnosti. Výrok rozsudku proto musí být dostatečně určitý, srozumitelný, přesný a úplný. Důležitá je též jeho stručnost.

Pokud se jedná o konečné rozhodnutí ve věci samé, soud ve výroku rozhodnutí rozhodne o náhradě nákladů řízení nebo rozhodne jen o jejich základu s tím, že jejich výši určí v samostatném usnesení. Výrok o náhradě nákladů řízení musí být v rozhodnutí obsažen, i pokud jím soud jen stanovuje, že účastníci na náhradu nákladů řízení nemají právo, nebo se jim nepřiznávají.⁷⁰ Co se týká náhrady nákladů řízení státu, stát má podle výsledků řízení právo na náhradu nákladů řízení, které platil, proti tomu z účastníků řízení, jehož by stíhala povinnost k náhradě nákladů řízení druhému účastníkovi, ale jen tehdy, pokud u něj nejsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků.

Důležitou je také otázka, v jaké měně může být výrok rozhodnutí vydán. Pokud soud ukládá v soudním rozhodnutí povinnost zaplatit peněžitou částku, bude výrok rozhodnutí znít na částku vyjádřenou v měně České republiky, bude tedy uveden v českých korunách. § 155 odst. 2 OSŘ toto oprávnění soudu rozšiřuje o možnost výrok rozhodnutí o plnění v penězích vyjádřit v cizí měně, neodporuje-li to okolnostem případu, a jestliže:

- a) plnění vychází z právního úkonu, v němž je vyjádřeno v cizí měně, žalobce (navrhovatel) požaduje plnění v cizí měně a devizové předpisy umožňují tuzemci, který má plnit, plnění v navrhované měně poskytnout bez zvláštního povolení, nebo
- b) některý z účastníků je cizozemcem.⁷¹

⁷⁰ Výjimkou bude zřejmě ustanovení § 146 odst. 1 OSŘ.

⁷¹ Definice pojmů tuzemec a cizozemec je obsažena v zákoně č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zde je nutné uvést, že aby soud mohl přiznat plnění v cizí měně, musí tento návrh obsahovat žalobní petit, pokud by tomu tak nebylo, soud by jej nemohl přiznat, neboť je žalobním petitem vázán. Pokud chce soud žalobě vyhovět a shledá, že nejsou splněny podmínky § 155 odst. 2 OSŘ, není to důvod pro zamítnutí nebo odmítnutí žaloby či zastavení řízení, ale soud účastníku i bez návrhu přizná ekvivalentní peněžité plnění v měně České republiky.

Výrok rozsudku je nejpodstatnější a nejdůležitější částí rozsudku, je to ta část rozhodnutí, kvůli které se účastníci na soud obrátili. Soud ve výroku rozsudku vyslovuje obsah rozhodnutí ve věci samé a jen tato část rozsudku nabývá právní moci a je vykonatelná. V obsahu výroku rozsudku musí být vyjádřen vztah k obsahu návrhu na zahájení řízení nebo k obsahu usnesení, jímž bylo zahájeno řízení bez návrhu. Jak již bylo uvedeno, soud je návrhem účastníků vázán pouze ve sporném řízení, tato zásada je však prolomena ustanovením § 153 odst. 2 OSŘ. Pouze v případech výslovně uvedených v tomto zákonném ustanovení lze účastníku přisoudit více, než žádá, a to i proti jeho vůli, ani zde však nelze účastníku přisoudit nárok, kterého se vůbec nedomáhal.

Hlavními požadavky kladenými na výrok jsou jeho přesnost, stručnost (výrok rozsudku nemůže obsahovat zdůvodnění, i kdyby bylo uvedeno v žalobním petitu), určitost a srozumitelnost.⁷² Přesná a stručná formulace výroku rozsudku přispívá k důslednému uplatňování zásady určitosti výroku rozhodnutí, která je nezbytnou součástí jednotlivých výroků.⁷³ Určitost výroku rozsudku se projevuje především v určitosti stanovení ukládané povinnosti nebo určení právního vztahu či práva, aby z něj bylo jasné, jak soud rozhodl.⁷⁴ S nepochybnou určitostí musí být také označena jakákoliv listina, na niž se výrok rozsudku odvolává, neboť její obsah se stává součástí výroku rozsudku.

Výše uvedené požadavky jsou na výrok rozsudku kladeny zejména vzhledem k potřebě jeho vykonatelnosti. Soud musí při vydávání rozsudku dbát na to, zda je výrok rozsudku možné vykonat podle ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí. Soud musí zamýšlený výrok rozsudku konfrontovat s těmito ustanoveními, aby zjistil,

---

⁷² K tomu srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 11. 1995, sp. zn. 7 Cdo 154/93, kde bylo judikováno, že neurčitost či nesrozumitelnost žalobního petitu není důvodem k zamítnutí žaloby.

⁷³ Soud musí přímo ve výroku rozsudku přesně určit, který ze žalovaných a jakou částku má žalobci (žalobcům) zaplatit, pokud ovšem nestanovil, že mají plnit společně a nerozdílně, to platí i o výroku o nákladech řízení.

⁷⁴ Výrok rozsudku nelze formulovat pouhým odkazem na obsah žalobního návrhu slovy „návrhu se vyhovuje“ nebo „návrh se zamítá“.

zda předpokládané způsoby výkonu rozhodnutí odpovídají zamýšlenému výkonu rozhodnutí.

Výrok rozsudku může obsahovat jak peněžité plnění, tak plnění nepeněžité, určení právního vztahu nebo práva, u rozsudků o osobním stavu též založení, změnu nebo zánik právního vztahu. V případě, že soud vyhoví žalobě jen zčásti, musí být ve výroku obsažena jednak část, jíž soud žalobě vyhovuje a jednak část, jíž soud zamítá. Soud musí rozhodnout i o alternativním návrhu, v němž má dlužník možnost výběru, jak bude plnit a navrhovatel je ochoten např. místo plnění peněžitého přijmout i nepeněžité (naturální).

Domnívám se, že by na tomto místě bylo vhodné zmínit, že některá soudní rozhodnutí mohou obsahovat namísto slovního vyjádření ve výroku rozsudku vyobrazení. V našem právním řádu se již jednalo např. o usnesení o předběžném opatření nebo rozsudek v řízení na ochranu průmyslových práv.⁷⁵ Nezbývá než si položit otázku nakolik je takové vyobrazení v souladu s naším právním řádem, zejména § 155 či § 157 OSŘ? Pokud jde o nutnost vypořádat se s obsahem příslušných ustanovení občanského soudního řádu o vyhlášení rozhodnutí, za současného stavu nezbude než tato ustanovení vyložit při uvádění vyobrazení poněkud volněji. Je přece v zájmu věci a účastníků, aby se žalobce domohl úspěšně svých práv a žalovaný nemohl tvrdit, že výroku rozhodnutí neporozuměl.⁷⁶ Otázkou ovšem je, jak se volnost výkladu ustanovení občanského řádu projeví vůči účastníkům řízení, jistě nelze vyloučit možnost, že soud účastníkům řízení při vyhlášení rozsudku ukáže obrázek, neboť pokud by jej slovně popisoval, ztratilo by samotné vyobrazení smysl. Soud nejspíš bude postupovat tak, že uvede slovní část výroku rozsudku a poté odkáže na vyobrazení uvedené v písemném vyhotovení rozsudku. Pokud se týká usnesení, které není třeba vždy veřejně vyhlásit, ale stačí jej pouze doručit, je v něm vyobrazení bez potíží proveditelné. Je však zřejmé, že s existencí stále nových moderních postupů a komunikačních prostředků, by bylo více než vhodné, aby zákonodárce tuto problematiku samostatně upravil v ustanoveních občanského soudního řádu.

Každý výrok rozsudku je vyjádřením zásady materiální pravdy, která je jednou z hlavních zásad občanského soudního řízení, a to zejména v tom, že rozhodnutí soudu vychází ze stavu v době jeho vyhlášení. Výrok rozsudku musí

---

⁷⁵ Ve věcech porušování práv k ochranné známce, je takové rozhodnutí častější např. v Německu, kde je uvedena např. fotografie výrobku a povinnost zdržet se prodeje takového výrobku.

⁷⁶ Kudrlička, R. Rozsudek jako obrázek. Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 31.

být dále úplný, řešit tedy nejen všechny nároky uplatněné v návrhu, ale také příslušenství pohledávky (úrok či poplatek z prodlení), lhůtu ke splnění povinnosti (pokud soud určí jinou než zákonnou lhůtu), skutečnosti, na nichž splnění uložené povinnosti závisí (např. otázku náhradního bydlení při povinnosti vyklizení bytu), komu a kde má být plněno, otázku nákladů řízení a soudního poplatku, vztah rozsudku konečného a mezitímního či částečného, příp. předběžnou vykonatelnost rozsudku či právo úspěšného účastníka uveřejnit rozsudek a další.⁷⁷

III. Odůvodnění

Soud ve svém výroku rozhodnutí stanoví určitou povinnost, kterou je účastník, vůči němuž je namířena, povinen splnit a která je závazná pro určitý okruh subjektů. Zájmem každého z těchto subjektů je dozvědět se, jak soud k takovému výroku dospěl, proto je kladen důraz zejména na řádnost a přesvědčivost odůvodnění soudu. V usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 10 Co 277/2005 je uvedeno, že zákonem vyžadované řádné odůvodnění písemné formy rozsudku není jen formálním požadavkem, který by měl zamezit průniku obsahově nezdůvodněných, nepřesvědčivých či snad neurčitých nebo nesrozumitelných soudních rozhodnutí, ale mělo by sloužit jako zdroj k poznání úvah soudu v otázce zjišťování skutkového stavu věci a jejího právního posouzení, mělo by být prostředkem poznání úvah soudu při hodnocení provedených důkazů, při posuzování relevantnosti jednotlivých důkazních prostředků, jejich (ne)přesvědčivosti (např. svědecká výpověď) či korektnosti jejich pramene (u listinných důkazů) atd.

Obecně lze říci, že prostřednictvím odůvodnění soud vyjadřuje opodstatněnost, pravdivost, zákonnost a spravedlnost vydaného rozhodnutí.⁷⁸ Každý účastník řízení, ale i jiné subjekty, jichž se může rozhodnutí soudu i jen nepřímo dotknout, musí mít právo dozvědět se, na základě jakých skutečností soud rozhodl, jakou jim připsal důležitost, jak je posoudil a jak na jejich základě rozhodl. Soud proto v odůvodnění musí uvést, čeho se žalobce domáhal, jak se ve věci vyjádřil žalovaný, jaké byly navrhovány důkazy, které z nich soud provedl a

---

⁷⁷ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2369/99, kde se uvádí, že výrok soudního rozhodnutí, týkající se věci hlavní, se týká i její součásti, to však neplatí, pokud je z toho, jak byla věc ve výroku rozhodnutí identifikována, zřejmé, že se rozhodnutí na součást věci hlavní nevztahuje. Pokud tedy součást věci nemá být předmětem povinnosti nebo určení práva či právního vztahu, je nutné to ve výroku rozhodnutí vyslovit.

⁷⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2002, sp. zn. 30 Cdo 884/2001.

kteřé neprovedl, jaké skutečnosti má za prokázané a jaké ne, čím se ve svých úvahách řídil, jakou právní normu aplikoval atd.

Odůvodnění rozsudku lze uvést buď v úplné podobě, nebo ve zkrácené verzi.

Úplné odůvodnění rozsudku dle § 157 odst. 2 OSŘ obsahuje:

- a) údaj o tom, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů; zde soud uvede základní žalobní důvody a jejich zdůvodnění žalobcem (navrhovatelem) tak, aby mohl být předmět soudního řízení individualizován a bylo zřejmé, jaká věc byla souzena a rozhodnuta (důležité zejména pro použití či vyloučení překážky věci rozsouzené);
- b) údaj o tom, jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení); zde soud uvede procesní obranu žalovaného a případné námitky ostatních účastníků řízení;
- c) stručný a jasný výklad o tom, které skutečnosti má soud za prokázané a které nikoliv; zde soud uvede výčet dílčích skutkových zjištění, která zjistil dokazováním nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, jaká zjištění soud považuje za prokázaná a jaká nikoliv, o jaké důkazy se skutková zjištění soudu opírají a která příp. považuje za pravdivá a jaká za nepravdivá;⁷⁹
- d) stručný a jasný výklad o tom, o které důkazy soud opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, a proč neprovedl i další důkazy; zde je nutné jednotlivé důkazy zhodnotit a popsat proč je soud považuje za pravdivé oproti jiným důkazním prostředkům;⁸⁰ problematické je, pokud soud ve svém odůvodnění opomene uvést některé důkazy, byť takové, dle kterých nezjistil skutkový stav věci.⁸¹

---

⁷⁹ Zde by soud neměl vyčíst veškeré důkazy, které byly v řízení provedeny, ale pouze ty, na základě kterých zjistil skutkový stav věci. Srov. nález Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. III. ÚS 68/99.

⁸⁰ Problematické je hodnocení výpovědi svědků, neboť zde je třeba zohlednit způsob jejich výpovědi, přesvědčivost, věrohodnost i vztah k jednotlivým účastníkům řízení. K tomu usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 10 Co 277/2005: „V odůvodnění rozsudku použité formulace typu „z výpovědi-vyplynulo“, „podobně se vyjádřil-“, „i další svědci uvedli-“, „naproti tomuto svědkyně-vedla“, „dle svědka-“, vůbec nevypovídají o tom, co vlastně a na podkladě kterých provedených důkazů okresní soud po skutkové stránce zjistil, proč některým důkazním prostředkům uvěřil, přisoudil jim věrohodnost, proč z jiných zase nemohl čerpat informace nezbytné pro zjištění skutkového stavu věci.“

⁸¹ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 246/2006, kde se soud zabývá odůvodněním písemného vyhotovení rozsudku a uvádí, že soud je ve smyslu § 157 odst. 2 o. s. ř. povinen se vypořádat i s tím, proč v rozsudku nečiní žádná zjištění z některých provedených důkazů, a uvést, o které důkazy jde. Srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 327/2004, ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 817/2003.

Sám Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 95/97 k tomu uvádí: „*Důkaz v řízení provedený nelze obecným soudem v rozhodnutí (jeho odůvodnění) opomenout jen proto, že sám o sobě je v rozporu s tím, co tento soud - s ohledem na své závěry stran skutkových zjištění plynoucích z jiných důkazů - pokládá za skutečnosti prokázané; takovéto opomenutí je zcela zřetelným a současně i protiústavním porušením zásad stran hodnocení důkazů a zejména i kogentně uložené povinnosti (v rozhodnutí) vyložit, jakými úvahami se soud při hodnocení důkazů řídil, když ty které skutečnosti vzal za prokázány. Zásada volného hodnocení důkazů tudíž neznamena, že by soud ve svém rozhodování (v úvahách nad ním) měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoli, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry (zjištění) opře, a které opomene.*“ Takto se Ústavní soud vyjádřil již dříve např. v nálezu ze dne 16. 12. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, kde judikoval: „*Takzvané opomenuté důkazy, tj. důkazy, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazy, jimiž se soud při postupu podle § 132 o.s.ř. (podle zásad volného hodnocení důkazů) nezabýval, proto téměř vždy založí nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí (§§ 221 lit. c), 243b odst. 1 al. 2 o. s .ř.), ale současně též jeho protiústavnost (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 95 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb. V této souvislosti jeví se ovšem na místě zvláště zdůraznit, že již z výše zmíněných zásad nikterak nevyplývá povinnost soudu provést všechny důkazy, které účastník v řízení navrhl (§ 120 odst. 1 al. 2 o. s. ř.).*“⁸²

Za další vadu odůvodnění soudů, ke které se také vyjádřil Ústavní soud, lze považovat nedostatečné vypořádání soudu s námitkami účastníka řízení, kde Ústavní soud vyložil, že je ústavněprávním požadavkem, aby soudy vydaná rozhodnutí byla řádně, srozumitelně a logicky odůvodněna, a že porušení práva na spravedlivý proces představuje i okolnost, že se soud nevypořádal se všemi právně relevantními námitkami účastníka řízení⁸³ (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2007, sp. zn.

---

⁸² Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 113/02, ze dne 18. 4. 2001, sp. zn. I. ÚS 549/2000, ze dne 10. 4. 2001, sp. zn. II. ÚS 663/2000.

⁸³ K tomu usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 8. 2004, sp. zn. 10 Co 510/2004, které spatřuje v přesvědčivých soudních rozhodnutích jednu z esenciálních složek principu práva na spravedlivý proces a stanoví, že v jejich písemných vyhotoveních musí být určitým, srozumitelným a přesvědčivým způsobem (pokud tak stanoví zákon) vyloženy nejen skutkové a právní okolnosti rozhodnuté věci, ale též vypořádány námitky procesně neúspěšného účastníka,

III. ÚS 703/06, ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 654/03, ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 67/2000, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 32 Odo 210/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 22 Cdo 943/2005). Ústavní soud zrušil rozhodnutí nižších soudů, která obsahovala některou z výše uvedených vad, to platí i pro Nejvyšší soud.

- e) závěr o skutkovém stavu; skutková zjištění je třeba zohlednit v závěru o skutkovém stavu věci, který je východiskem k aplikaci příslušného právní normy (právního posouzení věci);
- f) právní posouzení věci; zde soud uvede z jakého zákona či jiného právního předpisu vycházel a proč pod tato ustanovení podřadil zjištěný skutkový stav, proč na jejich základě žalobě vyhověl a ve věci rozhodl určitým způsobem; pokud v rozsudku chybí právní posouzení věci, je takové rozsudek nepřezkoumatelný (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2418/99).

Zákonná úprava obsažená v § 157 odst. 2 soudu zakazuje, aby v odůvodnění rozsudku opisoval ze spisu skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Soud tedy musí potřebné údaje, výklady a závěry formulovat v odůvodnění rozsudku vlastními slovy, neboť jedině tak může být odůvodnění rozsudku stručné, jasné a v opravných řízeních přezkoumatelné a nikoliv – jak tomu bývá při opisování ze spisu – dlouhé, nejasné a obtížně srozumitelné. Písemné vyhotovení rozsudku, v němž byly opsány ze spisu skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy, je postiženo vadou řízení; podle judikatury soudů však nejde o takovou vadu, která by sama o sobě mohla mít za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci.⁸⁴

Odůvodnění rozsudku má také svou výchovnou funkci a slouží jako prostředek kontroly správnosti postupu při vydávání rozhodnutí z hlediska možnosti přezkoumání rozhodnutí apelačním soudem. Odvolací soud, kromě jiného, tedy posuzuje, zda je rozsudek přezkoumatelný či nepřezkoumatelný. K nepřezkoumatelnosti rozhodnutí se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 177/2002, kde uvedl, že odvolací soud může na

---

zejména vycházejí-li z právního závěru, který v jiné a podle účastníka skutkově či právně obdobné věci zaujal v rozhodnutí Nejvyšší soud.

⁸⁴ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 725.

základě doplněného dokazování dojít k vlastnímu zjištění skutkového stavu, které bude odlišné od skutkového zjištění, které učinil soud prvního stupně. Přitom však musí dbát zásady, že nemá soud prvního stupně nahrazovat a zbavovat tak účastníka možnosti domáhat se přezkoumání skutkových a právních závěrů. Proto tam, kde je rozhodnutí soudu prvního stupně nepřezkoumatelné, nezbyvá než takové rozhodnutí zrušit. Za nepřezkoumatelný označil Nejvyšší soud i rozsudek, jehož skutkové a právní závěry vycházejí z tzv. souhrnného zjištění, jímž se zjišťuje rozhodný skutkový stav současně na základě všech provedených důkazů, aniž se uvede, na základě kterých konkrétních důkazů a z jakých důvodů soud takové zjištění činí. Nepřezkoumatelným rozsudkem je i ten, ve kterém odpovídají formulované skutkové a právní závěry skutkovým zjištěním, která soud prvního stupně z provedených důkazů učinil v předchozím rozsudku, jež odvolací soud zrušil, aniž soud prvního stupně v novém rozhodnutí příslušná skutková zjištění zopakoval nebo na ně alespoň odkázal.

Zákonné náležitosti odůvodnění rozsudku neplatí pro odůvodnění rozsudku pro uznání či zmeškání a pro odůvodnění rozsudků, proti nimž ze zákona není odvolání přípustné nebo kde se účastníci odvolání vzdali. U těchto rozsudků postačí, pokud soud uvede pouze **zkrácené odůvodnění**. U rozsudku pro uznání či zmeškání tak dle zákona postačí, bude-li odůvodnění obsahovat pouze údaj o předmětu řízení a stručný výklad důvodů, pro které soud rozsudkem pro uznání či rozsudkem pro zmeškání rozhodl. K tomu se blíže vyjádřil Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém usnesení ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 10 Co 632/2005, kde vyložil, že soud musí v odůvodnění rozsudku pro uznání či rozsudku pro zmeškání též uvést, jakou právní normu na daný skutkový základ věci, která nastala v důsledku právní fikce uznání nároku, aplikoval, jinak je v případě podaného odvolání takový odůvodněný rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů. V odůvodnění rozsudku, proti němuž není odvolání přípustné nebo proti němuž se účastníci odvolání vzdali, uvede soud pouze údaj o předmětu řízení, závěr o skutkovém stavu věci (pouze jaký skutkový stav věci zjistil) a stručné právní posouzení věci (pouze právní normy, ze kterých vycházel). Každé rozhodnutí ve věci by mělo též obsahovat odůvodnění výroku o náhradě nákladů řízení.⁸⁵

---

⁸⁵ K tomu nález Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. II. ÚS 444/01: „Rozhodnutí soudu o nákladech řízení musí být vždy řádně zdůvodněno. Nepostačí pouhý odkaz na příslušné ustanovení

IV. Poučení o řádném opravném prostředku a o možnosti výkonu rozhodnutí

Poučení o řádném opravném prostředku a o možnosti výkonu rozhodnutí představuje poučení účastníků pro případ, že účastník, kterému byla rozhodnutím uložena nějaká povinnost, tuto povinnost nesplnil dobrovolně. Soud v poučení zejména vymezí, zda je odvolání přípustné či nikoliv, jaká je odvolací lhůta, a kde (u kterého soudu) lze odvolání podat.

Každý rozsudek musí obsahovat poučení účastníků o tom, zda je proti rozsudku přípustné odvolání či nikoliv, a to i tehdy, pokud proti němu odvolání přípustné není. U rozsudku soudu prvního stupně obsahuje poučení o řádném opravném prostředku (odvolání) informaci o tom, zda je či není odvolání přípustné, pokud je přípustné obsahuje dále poučení o délce odvolací lhůty a o tom, u jakého soudu je třeba odvolání podat. K tomu více usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 289/2005, kde je uvedeno, že povinnost poučit účastníky o odvolání v písemném vyhotovení rozsudku je založena na předpokladu, že účastník řízení zná okamžik doručení písemnosti, jejímž je adresátem. Záleží proto na samotném účastníku řízení (pokud byl řádně poučen), aby podal ve lhůtě 15 dnů od doručení rozhodnutí odvolání, a aby si sám spočítal, kdy mu uplyne lhůta pro podání odvolání.

V rozsudku odvolacího soudu musí být účastníci poučeni, zda je ve věci přípustné dovolání, popř. za jakých předpokladů. Pokud je dovolání možné, musí být účastníci též poučeni o délce dovolací lhůty a u jakého soudu lze dovolání podat. V rozsudku odvolacího soudu se neuvádí, že proti němu není přípustné odvolání. Pokud je možný výkon rozhodnutí, musí být o tom účastníci poučeni.

Písemné vyhotovení rozsudku podepisuje předseda senátu (samosoudce), který jej vydal. Pokud rozsudek nemůže podepsat předseda senátu, podepíše jej jiný člen senátu, pokud rozsudek nemůže podepsat samosoudce, podepíše jej jiný předsedou soudu pověřený soudce. Pokud tato situace nastane, musí být v písemném vyhotovení rozsudku uveden důvod, proč rozsudek podepsal někdo jiný. Originál podpisu předsedy senátu (samosoudce) je obsažen pouze na originále písemného vyhotovení rozsudku, stejnopisy obsahují pouze uvedení jména a příjmení toho, kdo písemné vyhotovení rozsudku podepsal s uvedením

---

občanského soudního řádu. Nedodržením této zásady je porušeno právo účastníků na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod.“

zkratky „v. r.“ a podpis toho, kdo odpovídá za správné vyhotovení stejnopisu rozhodnutí (vedoucí soudní kanceláře, vyšší soudní úředník atd.).⁸⁶

D.2.4 Doručení rozsudku

Doručení písemného vyhotovení rozsudku má velmi významný vliv na práva a povinnosti účastníků řízení a v souvislosti s ním nastávají účinky rozhodnutí (právní moc, vykonatelnost). S doručením rozsudku jsou navíc spojovány i určité procesní důsledky, zejména počátek běhu odvolací lhůty.

Originál písemného vyhotovení rozsudku se zakládá do spisu a účastníkům řízení (příp. jejich zástupcům a dalším adresátům)⁸⁷ se doručuje stejnopis písemného vyhotovení rozsudku, a to **do vlastních rukou** do 30 dnů ode dne vyhlášení rozsudku. Vzhledem k tomu, že se jedná pouze o lhůtu pořádkovou, může být předsedou senátu prodloužena až o dalších 60 dnů. Každý stejnopis písemného vyhotovení rozsudku je soudem opatřen otiskem kulatého úředního razítka.

V případě, že se účastníci řízení vzdají práva na odvolání ihned po skončení jednání, při kterém byl vyhlášen rozsudek, obsahuje písemné vyhotovení rozsudku zkrácené odůvodnění, a proto je možné jej zpravidla vyhotovit a doručit účastníkům řízení (příp. jejich zástupcům a dalším adresátům) při skončení jednání.

Soudům nebo jiným státním orgánům se písemné vyhotovení rozsudku výše uvedeným způsobem nedoručuje, zaslání rozsudku zde má totiž na rozdíl od doručení, se kterým jsou spojovány určité procesní důsledky, charakter sdělení, bez zřetele k tomu, k jakému účelu byl rozsudek zaslán.

D.2.5 Oprava chyb písemného vyhotovení rozsudku

I. Oprava rozsudku

V případě, že se v písemném vyhotovení rozsudku objeví chyby v psaní a v počtech či jiné zřejmé nesprávnosti,⁸⁸ je dle § 164 OSŘ předseda senátu povinen

⁸⁶ To platí i pro usnesení soudu v exekučním řízení.

⁸⁷ Např. vedlejším účastníkům, státnímu zástupci, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových apod.

⁸⁸ Zřejmá nesprávnost je pochybením podobného původu jako chyby v psaní a počtech, tj. pochybením vzniklým v důsledku zjevného a okamžitého selhání v duševní nebo mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti došlo k vyhlášení nebo vyhotovení rozsudku, a které je pro každého snadno poznatelné, zejména z porovnání výroku rozsudku s jeho odůvodněním, případně i z jiných

takový rozsudek opravit, a to kdykoliv i bez návrhu. Podle § 164 OSŘ se postupuje i při opravě chyb v psaní a v počtech či opravě jiných zřejmých nesprávností v usnesení, platebním rozkaze, směnečném a šekovém platebním rozkaze, dále také v řízení o výkonu rozhodnutí, v odvolacím a dovolacím řízení i v řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto správním orgánem. Zde je důležité zdůraznit, že opravit lze pouze takové chyby, kterými se nemění obsah rozhodnutí.

U písemného vyhotovení rozsudku může dojít k opravě záhlaví rozsudku, výroku rozsudku, jeho odůvodnění, poučení či data vyhlášení a podpisu rozsudku. Oprava rozsudku není omezena žádnou lhůtou, může tak být provedena i po právní moci rozsudku a lze ji uskutečnit jak na návrh účastníka řízení,⁸⁹ tak na základě zjištění soudu z úřední povinnosti. Pokud se oprava rozsudku týká výroku rozhodnutí nebo pokud ji není možné provést ve stejnopisech rozhodnutí, vydá soud tzv. **opravné usnesení**. Opravné usnesení soud vydá v zájmu právní jistoty účastníků také tehdy, pokud dochází k opravě označení účastníků v záhlaví rozsudku, neboť taková oprava musí být promítnuta i do výroku rozsudku, neboť se k němu bezprostředně vztahuje.⁹⁰ Ve výroku opravného usnesení nestačí uvést opravené znění označení účastníků v záhlaví rozsudku či výroku rozsudku, ale musí z něj být zřejmé, co se jím v záhlaví či výroku rozsudku opravuje. V případech chyb v psaní by z výroku opravného usnesení mělo být zřejmé, která ze zkomolených, zaměněných nebo vynechaných částí textu se jím opravuje a čeho se oprava týká.⁹¹ K institutu opravného usnesení blíže judikoval Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém usnesení ze dne 25. 10. 2005, sp. zn. 10 Co 840/2005, že opravné usnesení má odstraňovat písařské či jiné zjevné nedostatky, jichž se dopustil v rozhodnutí soud, nikoliv účastník řízení v podaném návrhu např. při nesprávné identifikaci žalovaného. To platí i tehdy, pokud žalobce po vydání rozhodnutí zjistí, že sice srozumitelně a určitě v návrhu (žalobě) na zahájení řízení uvedl všechny nezbytné identifikační údaje žalovaného, avšak posléze zjistil, že

---

souvislosti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1238/99), zřejmou nesprávností je např. chybný přepis spisové značky, omyl v součtu, chybný odkaz apod.

⁸⁹ Pokud soud shledá návrh účastníka neopodstatněným, zamítne jej usnesením.

⁹⁰ Pokud je účastníku řízení nesprávně označenému v úvodní části rozsudku (např. v důsledku chyby v psaní) uložena ve výroku povinnost plnit, a tento účastník je ve výroku uveden pouze procesním postavením ve sporu, musí výrok rozsudku, má-li být určitý a vykonatelný nejen přesně a určitě vymezovat předmět plnění, ale zároveň musí i přesně a nezaměnitelně identifikovat účastníky řízení. V takovém případě se oprava označení účastníka v úvodní části rozsudku týká i výroku rozsudku a musí být proto oprava vydáním opravného usnesení (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 1. 1994, sp. zn. 4 Cdo 4/94).

⁹¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 700/2001.

některý z těchto údajů nebo více z nich či dokonce snad všechny tyto údaje neodpovídají skutečnému stavu věci.⁹²

Pokud se oprava týká dalších částí rozsudku, soud nevydává opravné usnesení jako ve dvou předchozích případech, ale provede opravu přímo v originálu rozsudku založeném ve spise a ve stejnopisech rozsudku.⁹³ Pokud by soud nemohl opravu provést ve všech stejnopisech rozsudku, např. proto, že již byly doručeny účastníkům řízení nebo již doručené stejnopisy účastníci nepředložili k opravě, vydá o provedení opravy usnesení.⁹⁴

Každé opravné usnesení musí obsahovat poučení o tom, jaké opravné prostředky mohou být proti usnesení podány a v jaké lhůtě, a dále poučení o tom, jaké opravné prostředky jsou přípustné proti opravovanému usnesení a v jaké lhůtě. Pokud opravné usnesení neobsahuje poučení o možnosti podat odvolání proti opravovanému rozhodnutí, je proti němu možné podat odvolání ve lhůtě 3 měsíců od jeho doručení.⁹⁵ Opravné usnesení musí být doručeno účastníkům, pokud dochází k opravě označení účastníků v záhlaví rozsudku nebo opravě výroku rozsudku, musí jim být opravné usnesení doručeno do vlastních rukou. Vydáním opravného usnesení o opravě označení účastníků v záhlaví rozsudku nebo o opravě výroku rozsudku soudu prvního stupně dochází k tomu, že od právní moci opravného usnesení běží opět lhůta k podání odvolání proti opravovanému rozsudku, a to i tehdy, pokud bylo opravné usnesení vydáno nebo doručeno až po právní moci rozsudku. Účastník řízení má novou lhůtu k podání odvolání proti opravenému výroku rozsudku jen, pokud je důsledkem takové opravy obsahová změna výroku rozsudku z hlediska práv a povinností, které po opravě vymezuje. To platí i v případě, že rozsudek již byl přezkoumán odvolacím

---

⁹² Pro posouzení, zda rozhodnutí s nesprávným identifikačním údajem účastníka (povinného) představuje tzv. exekuční titul, je rozhodující, zda lze spolehlivě dalšími (zbývajícími) údaji v rozhodnutí ztotožnit daný právní subjekt či nikoliv. Proto sama okolnost, že v rozhodnutí je uvedeno např. nesprávné rodné číslo účastníka řízení (povinného), nebo jeho nesprávné datum narození, anebo je v rozhodnutí uvedena jeho neúplná či nepřesná adresa, jde na vrub vykonatelnosti tohoto rozhodnutí tehdy, nelze-li spolehlivě učinit závěr o identitě dotčeného účastníka řízení (povinného).

⁹³ Jestliže se vyhotovený stejnopis soudního rozhodnutí doručeny účastníkům odlišuje od skutečného rozhodnutí soudu, jak je zachycené v soudním spisu, je to důvodem pro vydání opravného usnesení (viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 9. 1999, sp. zn. 5 Cmo 448/99).

⁹⁴ Pokud by byl stejnopis rozhodnutí doručeny účastníku řízení zčásti nebo zcela nečitelný pro opotřebenost reprodukcí techniky, která byla použita k jeho vyhotovení, jedná se o jinou zřejmou nesprávnost rozhodnutí, k níž došlo zjevným selháním osoby, za jejíž účasti byl stejnopis rozhodnutí vyhotoven. V takovém případě je třeba postupovat dle § 164 OSŘ. To však platí pouze za předpokladu, že z doručovaného stejnopisu je patrné, že vůbec jde o soudní rozhodnutí (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1571/96).

⁹⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 721/2001.

soudem na základě dříve podaného odvolání a ten jej potvrdil jako věcně správný (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 310/2002).

Pokud se opravné usnesení týká opravy označení účastníků v záhlaví rozsudku nebo opravy výroku rozsudku odvolacího soudu, běží dovolací lhůta až od doručení opravného usnesení. Právní moc ani vykonatelnost opravovaného rozsudku není do nabytí právní moci opravného usnesení dotčena, předseda senátu má však ze zákona možnost, jak v řízení před soudem prvního stupně, tak v odvolacím řízení, odložit vykonatelnost rozsudku až do doby, kdy opravné usnesení nabude právní moci.⁹⁶

Proti opravnému usnesení o opravě výroku rozsudku je přípustné odvolání,⁹⁷ v jiných případech odvolání proti opravnému usnesení není přípustné. Proti rozhodnutí odvolacího soudu o odvolání proti opravnému usnesení soudu prvního stupně není přípustné dovolání.

II. Oprava odůvodnění

Zvláštním případem opravy chyb v písemném vyhotovení rozsudku je oprava odůvodnění rozsudku v případě, kdy takové odůvodnění nemá podklad ve zjištěném skutkovém stavu. Ačkoliv není odůvodnění rozsudku závazné, může ovlivnit zájmy účastníků řízení i třetích osob, a proto zákon umožňuje jeho opravu v případě, že nesplňuje zákonem stanovené náležitosti. Oprava odůvodnění rozsudku může být provedena pouze a jen na návrh účastníka řízení,⁹⁸ a to předtím, než rozsudek nabude právní moci (podáním soudu je lhůta zachována). Z návrhu účastníka musí být zřejmé, že nesouhlasí pouze s odůvodněním rozsudku a může se týkat pouze skutkových zjištění soudu a toho jak jsou tato zjištění interpretována v samotném odůvodnění rozsudku.⁹⁹ Oprava odůvodnění

---

⁹⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1436/98.

⁹⁷ K tomu blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 700/2001, kde soud vyložil, že pokud se oprava týká výroku rozhodnutí, lze odvolání proti opravnému usnesení odůvodnit zásadně jen tím, že nejsou splněny předpoklady pro jeho vydání, tedy, že zde není důvod k opravě, jelikož to, co je opravováno, není chybou v psaní, v počtech, ani jinou zřejmou nesprávností.

⁹⁸ Dalšími oprávněnými osobami podat návrh na opravu odůvodnění rozsudku jsou např. vedlejší účastník, státní zastupitelství či Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

⁹⁹ Jedná se zejména o to, jak se soud v odůvodnění rozsudku vypořádal s důkazy, o které opřel svá důkazní tvrzení, které skutečnosti vzal za prokazané a které nikoliv, jaký učinil soud závěr o skutkovém stavu a dále se jedná o případy rozporu s obsahem spisu (např. pokud soud uvádí v odůvodnění takové skutečnosti, které ze spisu nelze dovodit apod.). Opravu odůvodnění rozsudku nelze provést v části odůvodnění rozsudku, kde soud uvedl, čeho se žalobce domáhal a z jakých důvodů, jak se ve věci vyjádřil žalovaný, jakými úvahami se soud řídil při hodnocení důkazů, proč provedl či neprovedl i další důkazy a v části právního posouzení věci.

rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání není možná, neboť se tyto rozsudky nevydávají na podkladě zjištěného skutkového stavu. U odůvodnění rozsudku, proti němuž není přípustné odvolání nebo proti němuž se účastníci řízení odvolání vzdali, je možná oprava pouze závěru soudu o skutkovém stavu věci. Při opravě odůvodnění usnesení se použije výše uvedený zákonem stanovený postup pouze tehdy, pokud se jedná o usnesení, kterým soud rozhodoval o věci samé na základě zjištěného skutkového stavu věci.

Předseda senátu (samosoudce) soudu prvního stupně rozhoduje o přípustnosti návrhu na opravu odůvodnění usnesením, a to zpravidla bez nařízení jednání. Pokud návrhu vyhoví, doručí usnesení všem účastníkům řízení s tím, že v něm uvede, že je proti němu přípustné odvolání. Pokud však návrhu nevyhoví, předloží věc odvolacímu soudu, který o návrhu rozhodne. Vzhledem k požadavku, že návrh na opravu odůvodnění musí být soudu doručen před nabytím právní moci, nepřichází v úvahu oprava rozhodnutí odvolacího či dovolacího soudu.¹⁰⁰

D.2.6 Doplnující rozsudek

Občanský soudní řád ve svém § 166 pamatuje i na případy, kdy soud v konečném rozsudku nerozhodne o některé části předmětu řízení,¹⁰¹ o náhradě nákladů řízení nebo o předběžné vykonatelnosti.¹⁰² Toto ustanovení se použije i v případě, že soud ve věci rozhodl usnesením, kterým se řízení končí. Platební rozkaz nebo směnečný a šekový platební rozkaz lze doplnit pouze v případě, že soud opomenul rozhodnout o náhradě nákladů řízení.

O doplnění rozsudku musí účastník řízení požádat ve lhůtě 15 dnů od doručení rozsudku bez ohledu na to, kdy rozsudek nabyl právní moci. Pokud soud nerozhodl o některé části předmětu řízení, o náhradě nákladů řízení nebo o předběžné vykonatelnosti, je možné toto opomenutí napravit pouze podáním návrhu na doplnění rozsudku, odvolání zde není přípustné.¹⁰³ Z úřední povinnosti,

---

¹⁰⁰ Srov. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. 8. 1967, sp. zn. 6 Co 40/67.

¹⁰¹ V případě, že soud prvního stupně opomenul rozhodnout o vzájemné žalobě, nejde o situaci, kdy nerozhodl jen o některé části předmětu řízení, nýbrž o to, že nerozhodl o celém vzájemnou žalobou vymezeném předmětu řízení; v takovém případě se na rozhodnutí o vzájemné žalobě ustanovení § 166 o. s. ř. nevztahuje (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, 29 Odo 947/2005).

¹⁰² Doplnujícím rozsudkem nelze dodatečně rozhodnout o přípustnosti dovolání, neboť v tomto případě nejsou splněny zákonné předpoklady pro vydání doplňujícího rozsudku (soud zde nerozhoduje o části předmětu řízení, ani o nákladech řízení či předběžné vykonatelnosti).

¹⁰³ Jakékoliv podání v této věci, i pokud by bylo označeno jako odvolání, by bylo v tomto případě považováno za návrh na doplnění rozsudku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 44/99).

tedy na základě rozhodnutí soudu, lze rozsudek doplnit pouze do doby, než nabyl právní moci. Pokud např. soud v této lhůtě opomene rozhodnout o nákladech řízení, které dosud vynaložil v průběhu řízení soud, resp. stát, je dodatečné stanovení povinnosti účastníka řízení k náhradě těchto nákladů vyloučeno. Takový postup je totiž v rozporu s čl. 2 odst. 2, čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v konečném důsledku zasahuje do vlastnického práva účastníka řízení garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Nelze totiž ani připustit, aby měl stát, pokud jde o náhradu vynaložených nákladů v soudním řízení, výhodnější postavení, než kterýkoliv z účastníků řízení, jenž se může domáhat dodatečného stanovení povinnosti k úhradě nákladů pouze ve lhůtách podle OSŘ.¹⁰⁴ Odvolací soud však může soudu prvního stupně uložit, aby svůj rozsudek doplnil, a to v případě, kdy při projednávání odvolání zjistí, že rozsudek soudu prvního stupně neobsahuje některý z výše uvedených výroků, který by obsahovat měl.

K doplnění rozsudku o rozhodnutí o nákladech řízení se dále vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. 6 Cz 60/68, ve kterém judikoval: *„Pokud rozhodnutí o nákladech řízení závisí na výsledcích řízení ve věci samé, musí být obsaženo v rozsudku, jímž se řízení ve věci končí. Později může být o nákladech řízení rozhodnuto jen za podmínek § 166 o. s. ř., jestliže soud opomněl o nákladech řízení rozhodnout. Z této zásady lze připustit výjimku jen tehdy, když v době konečného rozhodnutí ve věci samé nemůže soud přesně určit výši nákladů řízení (např. tehdy, když dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o znalečném). V takovém případě však musí soud v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí, ve výroku rozhodnout, zda a v jakém poměru je účastník povinen nahradit druhému účastníku náklady řízení, a pouze výši (vyčíslení) těchto nákladů řízení může vyhradit dodatečnému rozhodnutí. Musí tedy např. ve výroku rozhodnutí vyslovit, že žalobce je povinen nahradit žalovanému dvě třetiny nákladů řízení, jejichž vyčíslení se vyhraduje samostatnému rozhodnutí.“*

Soud při rozhodování o doplnění rozsudku rozhoduje ve stejném složení, v jakém rozhodoval o jeho vydání. V případě, že soud doplňuje rozsudek o některou část předmětu řízení, v němž se rozhoduje rozsudkem, rozhodne o doplnění tzv. doplňujícím rozsudkem, pokud rozhoduje o náhradě nákladů řízení či o vyslovení předběžné vykonatelnosti rozhoduje soud prostřednictvím tzv.

---

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 672/03.

doplňujícího usnesení. Doplnující rozsudek nebo doplňující usnesení obsahuje stejné náležitosti jako rozsudek a musí v něm být rozhodnuto o náhradě nákladů, které účastníkům řízení vznikly při rozhodování o opomenuté části předmětu řízení. Návrh na doplnění rozsudku nemá vliv na právní moc ani vykonatelnost rozsudku, ani v případě, že soud o doplnění rozsudku rozhodl. Doplnující rozhodnutí může vydat, za splnění výše uvedených podmínek, jak odvolací, tak dovolací soud.

Pokud účastník řízení podá návrh na doplnění rozsudku po uplynutí zákonné lhůty 15 dnů, jedná se o opožděný návrh, který soud usnesením zamítne. Proti tomuto zamítavému usnesení je přípustné odvolání.

D.3 Vázanost soudu rozsudkem

Jak již bylo uvedeno výše, soud je rozsudkem vázán, jakmile jej vyhlásí. Okamžik vyhlášení rozsudku je pro samotný soud velmi důležitý, neboť vyhlášením rozsudku soud dokončil vlastní tvorbu rozsudku a již jej nemůže měnit, tento jev lze označit jako tzv. **vnitřní vázanost soudu**.

Vnitřní vázanost soudu může být zcela odstraněna především v důsledku odvolání, a to zejména tehdy, kdy odvolací soud projedná podané odvolání a zruší napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a vrátí věc soudu prvního stupně k opětovnému projednání. Zde již soud prvního stupně není vázán svým rozhodnutím, ale je vázán rozhodnutím soudu odvolacího.

Občanský soudní řád dává ve svém § 163 odst. 1 soudu prvního stupně možnost vydat rozsudek s výhradou změny poměrů, toto ustanovení se však týká pouze změny rozsudku odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách, lze jej provést pouze na návrh,¹⁰⁵ a jestliže se podstatně změnilo okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání dávek nebo splátek. Jedná se zde tedy o případy, kdy po vydání rozsudku dojde k podstatné změně poměrů, které byly podkladem pro vydání rozsudku. Změnu rozsudku lze však provést pouze od doby, kdy ke změně poměrů došlo, nelze jej vydat do budoucna. Rozsudky o výchově a výživě nezletilých dětí a o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu lze v případě změny poměrů změnit i bez návrhu.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ V návrhu by měl účastník řízení též uvést, od kdy má být navrhovaná změna provedena.

¹⁰⁶ K tomu podrobněji rozsudek NS ze dne 26. 10. 1966, sp. zn. 6 Cz 29/66, kde soud vyložil, že při změně rozsudku dle § 163 odst. 1 o. s. ř. nemůže soud již přezkoumávat správnost původního

Za výjimku z vnitřní vázanosti soudu lze považovat ustanovení § 170 odst. 2 OSŘ, které stanoví, že soud není vázán usnesením, kterým se upravuje vedení řízení.

Soud prvního stupně může svůj rozsudek v zákonem stanovených případech zrušit, a to např. při nedostatku podmínek pro vydání rozsudku pro zbavení nebo omezení způsobilosti, v řízení o prohlášení za mrtvého, pokud ten, kdo byl prohlášen za mrtvého, je naživu, při zastavení nařízené exekuce apod.

D.4 Právní moc rozsudku

D.4.1 Pojem právní moci

Cílem každého občanského soudního řízení je dosáhnout věcného řešení právního konfliktu (sporu o právo nebo jiné nejistoty v právních vztazích). Z toho vyplývají dva zásadní požadavky: prvním z nich je konečnost každého řízení a druhým autoritativnost řešení konfliktu, který byl jeho předmětem. Oba požadavky jsou vyjádřeny v institutu právní moci rozhodnutí. Právní moc není součástí tvorby a sdělení rozhodnutí (není jejich další fází), ale jde o samostatný, zvláštní procesní institut. Právní moci mohou nabýt rozhodnutí, u nichž byl již proces jejich tvorby dokončen, tedy až následně, a to za předpokladu splnění požadavků zákona pro nabytí právní moci. Proto rozlišujeme rozhodnutí pravomocná a rozhodnutí nepravomocná. Právní moc tudíž chápeme jako určité vlastnosti rozhodnutí, kterých dodatečně nabylo při splnění stanovených předpokladů.¹⁰⁷ V případě, že soud vydá věcně nesprávné rozhodnutí, které však bylo vydáno v rámci jeho pravomoci, je i přesto toto rozhodnutí poté, co nabylo právní moci, závazné.¹⁰⁸

S právní mocí jako takovou zákon spojuje určité účinky, které se k ní vztahují a působí navenek. Pokud se tyto účinky vztahují k probíhajícímu řízení, označujeme je jako **formální právní moc**, která vyjadřuje konečnost

---

rozsudku, nýbrž musí se jen zabývat otázkou, zda se podstatně změnila okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání již přisouzených opětujících se splátek a jak se tato změna projeví při nové úpravě rozsahu nároku na náhradu za ztrátu na budoucím výdělkem. Pokud soud návrhu na změnu rozsudku podle § 163 odst. 1 o. s. ř. vyhovuje, musí ve výroku rozsudku vyjádřit, že jde o změnu původního rozhodnutí, aby nedošlo k tomu, že by existovaly dva tituly pro výkon rozhodnutí. Je tedy třeba ve výroku rozsudku vyjádřit, že povinnost stanovená původním rozhodnutím se mění nebo zrušuje.

¹⁰⁷ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 311.

¹⁰⁸ K tomu např. rozsudek NS ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 22 Cdo 657/2003.

pravomocného rozhodnutí, skutečnost, že rozhodnutí již nelze napadnout opravným prostředkem. Pokud se účinky právní moci rozhodnutí vztahují k předmětu řízení, označujeme je jako **materiální právní moc**, která vyjadřuje závaznost pravomocného rozhodnutí (pozitivní stránka materiální právní moci) a nezměnitelnost pravomocného rozhodnutí (negativní stránka materiální právní moci) a projevuje se jako překážka věci pravomocně rozsouzené.

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 27. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 647/02 konstatoval, že: „*Možnost vydat konečné a závazné rozhodnutí, které je mimo předepsaný postup nezměnitelné, patří vedle nezávislosti, nestrannosti a dodržování esenciálních pravidel spravedlivého procesu, k základním atributům pojmu soud ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Není pochyb o tom, že změněný okruh účastníků zakládá povinnost soudu znovu věc posoudit také z hlediska prokázaných tvrzení nových účastníků, avšak při současném respektu k předchozímu rozhodnutí o vztazích, v nichž noví účastníci jsou svého druhu nástupci původního účastníka řízení. Pokud soud takto nepostupuje, nelze jeho postup považovat za slučitelný se zásadami spravedlivého procesu, zejména pak s příkazem vnitřní nerozpornosti právního řádu.*“

Právní moci nabývá rozsudek o věci samé, a to bez zřetele k tomu, zda se jím řízení končí či nikoliv.¹⁰⁹ Pokud se týká usnesení, zde platí, že se na něj přiměřeně použijí ustanovení o rozsudku, přičemž vzhledem k tomu, že předpokladem pro nabytí právní moci je doručení rozhodnutí, je sporné, zda nabývají právní moci pouze usnesení, kterými se řízení končí a usnesení, jež se doručují a není vůči nim přípustné odvolání nebo i ta usnesení, která se nedoručují. Vzhledem k dikci ustanovení § 159 OSŘ se přikláním spíše k názoru, že usnesení, která se nedoručují, právní moci nenabývají.¹¹⁰ Podobným příkladem je institut platebního rozkazu, kde se platební rozkaz sice účastníkům řízení doručuje, ale vzhledem k tomu, že vůči němu není přípustné odvolání, nýbrž odpor, nejsou ani zde zákonné požadavky § 159 OSŘ naplněny, hovoříme zde tedy tak spíše o platnosti platebního rozkazu.

---

¹⁰⁹ Rozsudek může také nabýt pouze částečné právní moci, jedná se zejména o případy, kdy je rozsudek doručen všem účastníkům řízení, kteří mají právo podat odvolání, avšak podané odvolání směřuje pouze např. do části výroku o nákladech řízení. V takovém případě rozsudek nabývá právní moci, ovšem vyjma výroku o nákladech řízení. K tomu srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 1994, sp. zn. 3 Cdo 222/93.

¹¹⁰ Jestliže soud zastaví řízení pro vadné označení žalovaného, je doručení rozhodnutí takovému "žalovanému" (nebo tomu, kdo podle soudu měl oním "žalovaným" správně být) pojmově vyloučeno. Právní moc usnesení o zastavení řízení pro takovou vadu žaloby proto závisí výlučně na jeho doručení žalobci (viz rozsudek NS ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdon 439/97).

Jakmile soud zjistí, že rozhodnutí nabylo právní moci (bylo řádně doručeno všem účastníkům řízení a nebylo proti němu podáno odvolání), zaznamená to na vyhotoveném rozhodnutí založeném ve spise s uvedením dne, kdy nastala právní moc, a připojí k tomu svůj čitelný podpis a datum vyznačení. V případě, že rozhodnutí nabylo právní moci jen zčásti, je nutné to v záznamu vyjádřit. Návrh na doplnění rozsudku není překážkou vyznačení právní moci rozhodnutí. Soud na předloženém stejnopise rozhodnutí vyznačí na žádost toho, komu byl stejnopis rozhodnutí doručen dříve, než rozhodnutí nabylo právní moci, doložku o právní moci. Ústavní soud se k institutu doložky právní moci vyjádřil ve svém nálezu ze dne 2. 4. 1998, sp. zn. III. ÚS 456/97, kdy vyložil, že doložka právní moci sice není právní skutečností, která by zakládala, měnila nebo rušila právní vztahy, avšak je úředním osvědčením o právní skutečnosti - nabytí právní moci. Jako takové jí svědčí presumpce správnosti a strana soudního sporu není povinna zkoumat, či nahlížením do spisu ověřovat, zda takto úředně osvědčená právní skutečnost nastala, jak je v osvědčení uvedeno.

D.4.2 Formální právní moc

Pod pojmem formální právní moc nutno spatřovat naplnění ustanovení § 159 OSŘ, které stanoví, že doručený rozsudek, který již nelze napadnout odvoláním, je v právní moci. Jedná se zde tedy o rozhodnutí konečné a současně zde dochází k naplnění materiální právní moci, která nastupuje současně s formální právní moci. To platí jak v případě, že odvolání není vůbec přípustné, tak i tam, kde lhůta pro podání odvolání uplynula marně. Rozsudek musí být doručen řádně do vlastních rukou všem účastníkům řízení, avšak nemusí být doručen všem účastníkům ve stejný den. Pokud je rozsudek doručen jednomu z účastníků dříve než jinému, skončí mu dříve lhůta pro podání odvolání. Rozsudek jako celek nabývá právní moci až doručením posledního účastníku.

S ohledem na výše uvedené lze říci, že rozsudek soudu prvního stupně nabývá právní moci:

- dnem doručení, tam kde odvolání není přípustné,
- dnem doručení, tam kde se účastníci řízení vzdali odvolání po vyhlášení rozsudku,
- dnem doručení rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže bylo podáno odvolání a nebylo odmítnuto nebo vzato zpět,

- dnem následujícím po marném uplynutí 15-ti denní odvolací lhůty, jestliže odvolání nebylo vůbec podáno,
- dnem následujícím po marném uplynutí 15-ti denní odvolací lhůty, jestliže bylo odvolání podáno opožděně nebo neoprávněnou osobou a odvolací soud odvolání odmítl nebo bylo odvolání vzato zpět.

Rozsudky soudu odvolacího a dovolacího nabývají právní moci dnem doručení, neboť proti nim není přípustné odvolání.

D.4.3 Materiální právní moc

Materiální právní moc má dvě stránky, a to stránku pozitivní, která představuje závaznost pravomocného rozhodnutí a stránku negativní, která je tvořena nezměnitelností pravomocného rozhodnutí.

I. Pozitivní stránka materiální právní moci

Závaznost pravomocného rozhodnutí není v zákoně definována, ale obecně jí rozumíme stav, kdy ohledně předmětu, jehož se rozhodnutí týká (tzv. objektivní meze závaznosti), a ohledně osob, k nimž se vztahuje (tzv. subjektivní meze závaznosti) je třeba se rozhodnutím řídit s tím, že takové chování je i vynutitelné.¹¹¹ Mezi účastníky však ani po závaznosti rozhodnutí není vyloučena možnost upravit vzájemná práva a povinnosti prostřednictvím hmotněprávního úkonu jakým může být např. dohoda o narovnání, prominutí dluhu apod. Závaznosti rozhodnutí nabývá pouze výrok rozhodnutí, nikoliv důvody, na nichž výrok rozhodnutí spočívá.

Objektivní meze závaznosti rozhodnutí jsou dány samotným předmětem řízení, přičemž pravomocné rozhodnutí je závazné jen v takovém rozsahu, v jakém bylo rozhodnuto o jeho předmětu. Vzhledem k tomu, že soud musí rozsudkem rozhodnout o celém předmětu řízení, lze dovodit, že pokud tak soud neučinil a ani rozsudek prostřednictvím doplňujícího rozsudku nedoplnil, bude závazná jen ta část předmětu řízení, o které soud ve výroku rozsudku rozhodl. Pro objektivní meze závaznosti je důležitá totožnost předmětu řízení, která nastává tehdy, kdy je totožný nárok vyjádřený v petitu žaloby a právní důvod, z něhož tento nárok vyplývá (jedná se o shodný skutkový stav). V praxi to znamená, že pokud by byl soudem zamítnut např. nárok na vydání bezdůvodného obohacení,

¹¹¹ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 316.

nelze již tento stejný nárok uplatňovat před soudem znovu jako nárok na náhradu škody.

Subjektivní meze závaznosti rozhodnutí představují závaznost rozhodnutí vůči subjektům zúčastněným na řízení či třetím osobám.¹¹² § 159a OSŘ stanoví, že výrok pravomocného rozsudku je závazný jen pro účastníky řízení, pokud zákon nestanoví jinak.¹¹³ Zákon však stanoví případy, ve kterých je výrok rozsudku závazný i pro další osoby či pro každého.¹¹⁴ Vedle samotných účastníků řízení je výrok rozsudku závazný i pro další osoby, které mají stejnou nebo obdobnou pozici či zájmy a jsou oprávněné vůči žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu. Jedná se zejména o tzv. skupinové nebo kolektivní žaloby, které se uplatňují zejména v oblasti ochrany práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, ve věcech ochrany práv spotřebitelů, přeměn obchodních společností a družstev apod.

Pro každého je závazný takový výrok pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o osobním stavu. Jedná se zejména o rozsudek o rozvodu nebo neplatnosti manželství, o osvojení, o zbavení způsobilosti k právním úkonům, o prohlášení za mrtvého apod. Zvláštností je, že pro každého je závazné usnesení vydané v dědickém řízení týkající se určení, kdo je zůstavitelovým dědicem, přičemž jiná usnesení v dědickém řízení jsou závazná jen pro účastníky dědického řízení a všechny orgány.¹¹⁵

Zákon dále stanoví, že v rozsahu v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popř. jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány.¹¹⁶ K tomu se NS vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 16. 3. 2000, sp. zn. 25 Cdo 5/2000, kde judikoval, že ani soud při posouzení právního vztahu účastníků nemůže vycházet z jiného závěru o existenci či neexistenci nároku mezi týmiž účastníky, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, neboť i soud je vázán výrokem rozhodnutí, jímž bylo pravomocně rozhodnuto o nároku na plnění, přičemž otázku existence téhož nároku ve vztahu mezi týmiž účastníky soud

---

¹¹² Pro účastníky řízení a pro soud je závazný i pravomocný rozsudek, kterým byla zamítnuta žaloba, již se žalobce domáhal určení vlastnictví k věci, protože soud dospěl k závěru, že žalobce vlastníkem není, neboť deklaruje neexistenci vlastnického práva žalobce k této věci (viz rozsudek NS ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 33 Cdo 1074/98).

¹¹³ Jedná se o všechny účastníky řízení sporného i nesporného a jejich právní nástupce.

¹¹⁴ Pro všechny fyzické a právnické osoby, stejně tak jako pro stát a jeho organizační složky.

¹¹⁵ Srov. rozsudek NS ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2953/2004.

¹¹⁶ Z povahy věci však půjde pouze o ty orgány, které mohou vydávat autoritativní rozhodnutí (např. správní úřady a jiné orgány veřejné státní správy), neboť závaznost rozsudku zde má pouze význam pro vyřešení určité předběžné otázky v řízení, v němž musí ten který orgán vynést rozhodnutí.

nemůže v jiném řízení znovu posuzovat, a to ani jako otázku předběžnou. Naproti tomu NS ovšem ve svém rozsudku ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 22 Cdo 311/2001 dovedl, že pokud soud řeší v řízení o ochranu vlastnického práva žalobce podstatnou otázku platnosti kupní smlouvy jako otázku předběžnou a bylo-li o platnosti téže kupní smlouvy již rozhodnuto v jiném řízení, jehož účastníkem žalobce nebyl, není toto rozhodnutí pro soud v tomto pozdějším řízení závazné.

Vlastnictví nelze nabýt ani ztratit v řízení, jehož účastníkem vlastník nebyl, nestanoví-li zákon výslovně jinak. Pravomocné rozhodnutí o vydání věci (v restitučním řízení) nebo o určení vlastnictví, pokud má konstitutivní charakter, stejně jako žádné jiné rozhodnutí, nemůže mít za následek zánik vlastnictví původního vlastníka, který nebyl účastníkem řízení. V těchto případech rozsudek vytváří právo mezi stranami, třetí osoby se však mohou i nadále domáhat ochrany svých práv a nelze dovést, že by nebyly aktivně legitimovány k podání vlastnické žaloby.¹¹⁷

II. *Negativní stránka materiální právní moci*

Nezměnitelnost pravomocného rozhodnutí lze charakterizovat tak, že jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu. Jedná se zde o tzv. **překážku věci pravomocně rozhodnuté** (rei iudicatae), která nastává tehdy, má-li být v novém soudním řízení projednávána stejná (totožná) věc.¹¹⁸ O stejnou věc se jedná tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob.¹¹⁹ Není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v novém řízení rozdílné procesní postavení (např. vystupovaly-li v původním řízení jako žalovaní a v novém jako žalobci). O stejnou věc se jedná také tehdy, jestliže o ní jsou v

---

¹¹⁷ *Spáčil, J.* Lze ztratit vlastnictví na základě rozhodnutí vydaného v řízení, jehož účastníkem vlastník nebyl? *Právní rozhledy*, 2000, č. 1, str. 23-24.

¹¹⁸ NS ve svém rozsudku ze dne 18. 6. 1976, sp. zn. 3 Cz 33/76 dovedl, že totožnost věci je dána nejen totožností účastníků řízení (žalobce a žalovaného), ale i totožností předmětu řízení. V řízení, které lze zahájit jen k návrhu, je předmět řízení určován obsahem konečného návrhu (žalobního petitu), ať již obsaženého v návrhu na zahájení řízení nebo uplatněného vzájemným návrhem. O totožnost předmětu řízení se však dle NS nejedná, pokud v jednom řízení rozhoduje soud o tom, zda žalovaným přísluší právo odpovídající věcnému břemeni a v druhém řízení o jeho zrušení nebo omezení.

¹¹⁹ Řízení se týká těchž osob i v případě, dojde-li podle hmotného práva k přechodu práv a povinností z právního vztahu, o který se jedná, na jiný subjekt (viz rozsudek NS ze dne 5. 4. 2001, sp. zn. 21 Cdo 906/2000).

novém řízení uváděna pouze taková nová tvrzení o zajištění práva nebo o majetku, z něhož má být tentýž nárok uspokojen.

Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn.¹²⁰ Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem řízení, posouzen po právní stránce a překážka věci pravomocně rozhodnuté je proto dána i tehdy, jestliže skutek byl soudem posouzen po právní stránce nesprávně, popřípadě neúplně.¹²¹ NS ve svém usnesení ze dne 25. 3. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1646/2000 judikoval, že „*totožnost řízení je dána totožností jejich předmětů a totožností účastníků. Předmětem občanského soudního řízení je žalobci uplatněný procesní nárok, který je vymezen předmětem (žalobním petitem) a základem, který tvoří právně relevantní skutečnosti, na nichž žalobce svůj nárok zakládá. O jiný předmět řízení jde zpravidla v případě, že skutkové okolnosti jsou - při stejném žalobním petitu - vylíčeny tak, že uplatněný nárok je třeba opřít o jiné ustanovení zákona, než umožňovaly původně vylíčené skutečnosti.*“ NS dále ve svém usnesení ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 32 Odo 151/2005 dovodil, že „*překážka věci pravomocně rozhodnuté není dána, jde-li sice v novém řízení o tentýž právní vztah mezi týmiž účastníky, avšak opírá-li se nově uplatněný nárok o jiné skutečnosti, které tu nebyly v době původního řízení a k nimž došlo až později.*“¹²² Překážka věci pravomocně rozhodnuté je však dána např. tehdy, jestliže je v novém řízení uplatněn proti státu stejný nárok, i když v tomto řízení vystupuje za stát jiný orgán než v řízení původním,¹²³ nebo tehdy, pokud došlo ke změně rozhodovací praxe soudů při řešení rozhodné právní otázky.¹²⁴

Považuji za důležité zde zmínit, že překážka věci pravomocně rozhodnuté je jednou z podmínek řízení, kterou soud posuzuje kdykoliv za řízení a pokud shledá, že se jedná o věc již rozsouzenou, musí řízení zastavit. Jedná se zde však pouze o nezměnitelnost rozhodnutí o věci samé, kterým se řízení končí. Mezi taková rozhodnutí soudu náleží i soudem schválený smír, který má účinky pravomocného rozsudku a usnesení soudu o schválení smíru tak zakládá překážku

---

¹²⁰ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 735 a usnesení NS ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1773/2004.

¹²¹ Viz usnesení NS ze dne 9. 9. 2005, sp. zn. 26 Cdo 540/2005.

¹²² Srov. také rozsudek NS ze dne 22. 5. 1987, sp. zn. 2 Cz 12/87.

¹²³ K tomu rozsudek NS ze dne 24. 3. 1999, sp. zn. 25 Cdo 1751/98.

¹²⁴ K tomu blíže usnesení NS ze dne 26. 2. 2008, sp. zn. 25 Cdo 15/2008.

věci pravomocně rozhodnuté.¹²⁵ Pokud se jedná o rozhodnutí, kterým se sice řízení končí, ale nerozhoduje se v něm o věci samé¹²⁶ (např. usnesení o zastavení či přerušení řízení) platí, že v řízení lze znovu pokračovat, pokud odpadne překážka, která pokračování řízení bránila, překážka věci pravomocně rozhodnuté zde tedy neplatí.¹²⁷

Pokud se týká otázky žaloby na určení a žaloby na plnění, zde nelze překážku věci pravomocně rozhodnuté aplikovat, neboť žalobou na určení soud rozhoduje o určité části předmětu řízení, která již v řízení o žalobě na plnění nemůže být řešena (o tom, zda tu právní vztah nebo právo je či není) a soud při řízení o žalobě na plnění z rozsudku o žalobě na určení naopak vychází, představuje pro něj totiž jakési prejudiciální vyřešení otázky, kterou soud již tedy ani nemůže znovu v řízení o žalobě na plnění řešit.¹²⁸ Rozsudek o žalobě na plnění však vždy tvoří překážku věci pravomocně rozhodnuté vůči žalobě na určení již z toho důvodu, že jím byla současně posouzena existence či neexistence určitého právního vztahu nebo práva, z něhož bylo žalováno o plnění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 1994, sp. zn. IV. ÚS 2/93, usnesení NS ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2931/99, usnesení NS ze dne 19. 9. 2002, sp. zn. 30 Cdo 1170/2002, usnesení NS ze dne 9. 9. 2005, sp. zn. 26 Cdo 540/2005).¹²⁹

Překážka věci pravomocně rozhodnuté nastává i tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto a zákon rozšiřuje subjektivní závaznost rozhodnutí na další osoby.¹³⁰ Rozsudek však může být závazný pro každého, v takovém případě a v případě výše uvedeném, se překážka věci pravomocně rozhodnuté vztahuje i na osoby, které nebyly účastníky původního řízení.¹³¹

---

¹²⁵ Srov. usnesení NS ze dne 21. 7. 2004, sp. zn. 26 Cdo 1481/2004.

¹²⁶ Tato rozhodnutí jsou též nezměnitelná, ale v tom smyslu, že proti nim nelze vydat jiné rozhodnutí, které by je vylučovalo.

¹²⁷ O překážce věci pravomocně rozhodnuté nelze uvažovat u rozsudků částečných nebo mezitímních, neboť už z jejich povahy vyplývá, že pokračování řízení předpokládají. Rozsudek pro uznání však v rozsahu závaznosti jeho výroku vytváří překážku věci rozsouzené i v případě, kdy se uplatní fikce uznání nároku, a to bez ohledu na rozsah žalobního tvrzení (viz usnesení NS ze dne 31. 5. 2007, sp. zn. 22 Cdo 381/2007).

¹²⁸ K tomu např. usnesení NS ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2931/99, rozsudek NS ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 28 Cdo 139/2001.

¹²⁹ Dle usnesení NS ze dne 28. 8. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2876/2005, zakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté i rozhodnutí vydané v řízení zahájeném později, než bylo zahájeno řízení, jež bylo právě pro existenci takového rozhodnutí zastaveno. Skutečnost, že soud, který rozhodl ve věci rychleji, pominul překážku zahájeného řízení, zde není významná.

¹³⁰ Viz usnesení NS ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 530/2004.

¹³¹ V případech, kde bylo zahájeno řízení ve sporu o zdržení se jednání nebo o odstranění závadného stavu vyvolaného nekalou soutěží nebo bylo řízení pravomocně skončeno, se skutečnost, že žaloby dalších oprávněných osob pro tytéž nároky z téhož jednání, a zejména proti

Překážka věci pravomocně rozhodnuté se netýká pouze občanského soudního řízení, ale nastává též např. vydáním pravomocného nálezu v rozhodčím řízení či pravomocným přiznáním nároku na náhradu škody v řízení o přestupku, ale i v trestním řízení. Zákon proti rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud zastavil řízení pro překážku věci pravomocně rozhodnuté, připouští odvolání a proti rozsudku odvolacího soudu, kterým bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno nebo zrušeno a řízení zastaveno, i dovolání. V případě, že soud, ačkoliv zde byla dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, věc projedná a rozhodne, je takové jednání kvalifikováno jako zmatečné.

Zákon připouští v některých případech výjimky z nezměnitelnosti rozhodnutí, přičemž tyto výjimky jsou ovládány zejména vzájemným vztahem mezi právní jistotou a správností vydaného rozhodnutí. Jedná se o výjimečný institut mimořádných opravných prostředků,¹³² které však lze s ohledem na právní jistotu uplatnit jen za zákonem stanovených podmínek a situace, kde převažuje jiný společenský zájem nad právní jistotou, a dále o případy, kde lze změny dosáhnout novým návrhem na zahájení řízení. Zde se jedná např. o změnu rozsudku odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách při podstatné změně okolností rozhodujících pro jejich výši a další trvání, změnu rozsudku o výchově a výživě nezletilých dětí při změně poměrů, rozhodnutí o zrušení osvojení, rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí¹³³ apod.

D.5 Vykonatelnost rozsudku

D.5.1 Pojem vykonatelnosti

Vykonatelnost rozhodnutí úzce souvisí s právní mocí rozhodnutí, jedná se však o dva odlišné instituty, se kterými zákon spojuje rozdílné účinky soudního rozhodnutí. Tyto instituty ve většině případů nastávají současně, ale mohou nastat

---

témuž žalovanému, nejsou přípustné, vztahuje nejen na řízení ve věci samé, ale rovněž na řízení o předběžném opatření, ať již jde o předběžné opatření před zahájením řízení, nebo o předběžné opatření podané v průběhu řízení již zahájeného žalobou (k tomu srov. usnesení Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 9. 4. 1998, sp. zn. 2 Cm 284/97). V pozdějším usnesení ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. 29 Cdo 841/2007 NS dovedl, že překážka věci pravomocně rozsouzené platí i pro řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření.

¹³² Jedná se o dovolání, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost.

¹³³ Pokud se však oprávněný domáhá návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí stejného způsobu výkonu, na též předmět výkonu, proti témuž povinnému, pro tutéž pohledávku, podle stejného titulu, pak za situace, kdy předchozí výkon byl pravomocně nařízen a nebyl dosud zastaven, brání nařízení výkonu překážka věci pravomocně rozsouzené a soud v takovém případě řízení zastaví (viz rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 3. 1995, sp. zn. 7 Co 2377/94).

také každý zvlášť. Pokud má být rozhodnutí vykonatelné, musí obsahovat přesnou individualizaci oprávněného a povinného, přesné vymezení práv a povinností k plnění, přesný rozsah a obsah plnění.¹³⁴

Vykonatelnost rozhodnutí je definována jako vlastnost rozhodnutí, která spočívá v tom, že rozhodnutí lze provést (vykonat) i proti vůli účastníka, kterému je tímto rozhodnutím uložena nějaká povinnost.¹³⁵ Ustanovení občanského soudního řádu o vykonatelnosti se týkají všech druhů rozsudků, tj. na plnění, určovacích i statusových. Podmínky vzniku a účinků vykonatelnosti jsou však rozdílné podle toho, o jakém předmětu řízení se rozhodnutí vyslovuje.¹³⁶

Pokud se týká rozsudků na plnění, jsou vykonatelné dnem, kdy uplyne lhůta k plnění. U rozsudků, jimiž se ukládá jiná povinnost než povinnost k plnění, nepřichází lhůta k plnění v úvahu, okamžik vykonatelnosti je zde totožný s okamžikem nabytí právní moci. Vykonatelnost zde tak nastává dnem právní moci rozsudku, nelze ji však s ohledem na povahu řízení vynutit prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo exekuce, ale různými procesními či mimoprocenými prostředky. Jedná se tedy o rozsudky, které jsou specifickými rozhodnutími z hlediska vykonatelnosti, jelikož přesto, že je v nich uložena povinnost plnění, zákon výslovně stanoví, že splnění této povinnosti nahrazuje již pravomocný rozsudek sám bez dalšího. Tato rozhodnutí se tedy nevykonávají a nemohou být titulem pro výkon rozhodnutí. Stejně jako u nich nepřipadá v úvahu vyslovení předběžné vykonatelnosti, nelze jejich vykonatelnost ani odložit.¹³⁷ Mezi tyto rozsudky lze zařadit rozsudek na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, který působí prejudiciálně a lze jej vynutit např. odvoláním, rozsudek statusový, který rozhoduje o osobním stavu a je vynutitelný tím, že práva a povinnosti jím založená či deklarovaná jsou vedeny v určitých evidencích, jako např. matrikách, katastrech nemovitostí apod., a orgány veřejné moci z nich vychází při posuzování právních poměrů účastníků. Řadíme sem i rozsudky ukládající prohlášení vůle, kterými se nahrazuje prohlášení vůle povinného účastníka, např. určitá smlouva je místo projevem vůle účastníka uzavřena dnem právní moci rozsudku.¹³⁸

---

¹³⁴ K tomu blíže rozsudek NS ze dne 30. 12. 1971, sp. zn. 1 Cz 60/71.

¹³⁵ Holeyšovský, M. Soudní vymáhání pohledávek. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1995, s. 106.

¹³⁶ Stavinohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: DOPLNĚK, 2003, s. 407.

¹³⁷ K tomu blíže rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 1. 1995, sp. zn. 15 Co 20/95.

¹³⁸ K tomu podrobněji usnesení NS ze dne 10. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2541/2006.

NS v souvislosti s nahrazením prohlášení vůle účastníka kupní smlouvy judikoval v rozsudku ze dne 29. 6. 1990, sp. zn. 3 Cz 45/90, že „*má-li být rozsudkem soudu nahrazeno prohlášení vůle některého z účastníků smlouvy o koupi nemovitosti, musí být obsah této smlouvy uveden ve výroku rozsudku, popřípadě musí být ve výroku rozsudku uveden odkaz na obsah připojeného písemného vyhotovení kupní smlouvy, která se tak stává součástí výroku rozsudku. Není-li ve výroku rozsudku převáděný pozemek náležitě individualizován (údajem o obci, parcelním číslem katastrálního území, popřípadě též údajem o jeho druhu a výměře) a neobsahuje-li tento výrok také údaj o kupní ceně, nemůže rozsudek nahradit nedostatek projevu vůle prodávajícího s uzavřením kupní smlouvy.*“

D.5.2 Nabytí vykonatelnosti

Nabytím vykonatelnosti je označován okamžik, k němuž se rozhodnutí stává vykonatelným. Nabytí vykonatelnosti je upraveno zákonem, který rozlišuje nabytí vykonatelnosti v závislosti na formě rozhodnutí či způsobu vykonatelnosti. Platí, že pokud soud vydává rozsudek, kterým ukládá povinnost k plnění, musí v něm také určit **lhůtu k plnění** (tzv. pariční lhůtu), ve které může povinný účastník svou povinnost ještě plnit dobrovolně. Uplynutím této lhůty k plnění se rozsudek stává vykonatelným a od této doby je možné splnění povinnosti na povinném účastníku vynutit prostřednictvím výkonu rozhodnutí dle OSŘ nebo exekuce dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, v platném znění. Soud by proto při úvaze o určení lhůty ke splnění povinnosti nebo stanovení, že peněžité plnění se může stát ve splátkách, měl vycházet nejen z konkrétních okolností případu a osobních a majetkových poměrů účastníků, ale, jde-li o obchodní věc, i z postavení účastníků řízení jako podnikatelů spojeného s podnikatelským rizikem, a posoudit, zda stanovení zaplacení dlužné částky v měsíčních splátkách v určité výši nepředstavuje s ohledem na výši dlužné částky, délku prodlení dlužníka s placením a dobu, za kterou by tímto způsobem došlo k zaplacení dlužné částky, neúměrné zvýhodnění dlužníka na úkor věřitele, přičemž uvedeným hlediskům nelze vždy nadřadit osobní a majetkové poměry dlužníka.¹³⁹

Zákon stanoví, že pokud soud uloží v rozsudku povinnost, je třeba ji splnit do tří dnů od právní moci rozsudku nebo jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozsudku. Z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že soud nemůže

---

¹³⁹ K tomu podrobněji rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 23. 2. 1998, sp. zn. 28 Co 403/96.

stanovit pro splnění povinnosti kratší lhůtu, může však určit lhůtu delší nebo stanovit, že peněžité plnění se může stát ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti určí. K tomu se vyjádřil NS ve svém rozsudku ze dne 7. 4. 1966, sp. zn. 5 Cz 126/65 následovně: „*Má-li soud za to, že je na místě v projednávaném případě určit k plnění lhůtu delší nebo stanovit, že se plnění má stát ve splátkách, musí být tato část výroku rozhodnutí soudu podložena zjištěním všech potřebných skutečností, které by přesvědčivě zdůvodnily závěr soudu, že je vzhledem k povaze projednávané věci, přiznanému nároku a osobním poměrům účastníků vhodné určit ke splnění lhůtu delší než tři dny od právní moci rozsudku, nebo stanovit, že peněžité plnění se může stát ve splátkách.*“ V praxi je zcela běžné, že soud lhůtu k plnění ve výroku rozsudku neuvádí, neboť její délka plyne ze zákonného ustanovení,¹⁴⁰ pokud by se ovšem rozhodl lhůtu prodloužit, musí její délku uvést ve výroku rozsudku a svůj postup odůvodnit v odůvodnění rozsudku.¹⁴¹

Pro počátek běhu lhůty k plnění je rozhodující okamžik nabytí právní moci rozsudku, neboť lhůta k plnění běží ode dne následujícího po dni nabytí právní moci. U rozsudku soudu prvního stupně tedy dochází k tomu, že ode dne následujícího po doručení rozsudku běží nejprve odvolací lhůta, která činí 15 dní a po jejím marném uplynutí nabývá rozsudek právní moci a od tohoto okamžiku běží lhůta k plnění.¹⁴² Rozsudek odvolacího soudu, proti kterému není přípustné odvolání, nabývá právní moci dnem doručení, a ode dne následujícího běží lhůta k plnění. Prominutí zmeškání lhůty k plnění je pojmově vyloučeno.

Zákon dále rozlišuje dva zvláštní případy nabytí vykonatelnosti. Prvním je ustanovení, že pokud soud rozhodne o opětvujícím se plnění v budoucnu, je třeba je plnit, jakmile se podle rozsudku stanou splatnými. Druhým případem je, že pokud soud uloží pravomocným rozsudkem povinnost vyklidit byt až po zajištění přiměřeného náhradního bytu, náhradního bytu, náhradního ubytování nebo přístřeší,¹⁴³ běží lhůta k vyklizení bytu až ode dne zajištění stanovené bytové

---

¹⁴⁰ K tomu blíže např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 1997, sp. zn. 9 Cmo 326/97, který stanoví, že rozhodnutí soudu je třeba splnit ve lhůtě stanovené ve výroku rozhodnutí. Neobsahuje-li výrok jinou lhůtu, musí se tak stát do 3 dnů od právní moci rozhodnutí podle § 160 odst. 1 o. s. ř.

¹⁴¹ Důvodem pro prodloužení lhůty k plnění může být např. očekávání dobrovolného plnění účastníka či obecně nemožnost plnění.

¹⁴² Lhůta k plnění tedy plyne dlužníkovi i v průběhu odvolacího řízení, je-li ovšem odvolání později vzato zpět, ocitne se odvolatel marným uplynutím lhůty k plnění v prodlení, ačkoliv odvolání ještě nebylo vzato zpět (viz rozsudek NS ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 6/2002).

¹⁴³ Přidělení náhradního bytu či poskytnutí náhradního ubytování přichází v úvahu zásadně jen za předpokladu dřívější existence právního důvodu užívání bytu (viz rozsudek NS ze dne 31. 10. 1969, sp. zn. 5 Cz 43/68).

náhrady nebo přístřeší,¹⁴⁴ tento výrok o povinnosti byt vyklidit však nemůže samostatně nabýt právní moci.¹⁴⁵ V případě, že soud vyslovil ve výroku rozhodnutí, v souladu s jeho odůvodněním, povinnost vyklidit byt ve stanovené lhůtě, aniž ji činil závislou na zajištění náhrady, pak bylo s účinky právní moci rozhodnuto o této otázce, která má základ v hmotném právu, závazně i pro soud rozhodující o návrhu na výkon rozhodnutí. Pokud nejde o vyklizení bytu nebo části bytu, nemůže vzniknout právo na náhradní byt nebo náhradní ubytování.¹⁴⁶

Soud na žádost toho, komu byl doručen stejnopis rozhodnutí, vyznačí doložku vykonatelnosti rozhodnutí.

D.5.3 Předběžná vykonatelnost

Jak bylo uvedeno výše, lhůta k plnění běží od právní moci rozsudku. V některých případech však lze rozsudek vykonat dříve. Jedná se o výjimku z obecné vykonatelnosti rozhodnutí, kdy předběžně vykonatelné rozsudky jsou vykonatelné, ačkoli nejsou v právní moci neboli bez ohledu na ni. Předběžná vykonatelnost však není možná u usnesení ani u platebního rozkazu, je možná pouze u rozsudků na plnění a spočívá v tom, že lhůta k plnění zde běží již od doručení rozsudku povinnému účastníku.

Předběžná vykonatelnost je výjimečný institut, jehož použití stanoví taxativně zákon. Ten rozlišuje mezi obligatorní předběžnou vykonatelností (ze zákona) a fakultativní předběžnou vykonatelností (rozhodnutí soudu). Mezi **obligatorně předběžně vykonatelné rozsudky** zákon řadí rozsudky odsuzující k plnění výživného¹⁴⁷ nebo pracovní odměny za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku a rozsudky odsuzující k navrácení dítěte, vydané v řízení o navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí. Vzhledem k tomu, že se zde jedná o předběžnou vykonatelnost ze zákona, nemusí být ve výroku rozsudku údaj o jejich předběžné vykonatelnosti vůbec uveden. **Fakultativně předběžně vykonatelné rozsudky** jsou ty, kde jejich předběžná vykonatelnost musí být vyslovena soudem, a to pouze na návrh, ve výroku rozsudku, jestliže by jinak účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy.

---

¹⁴⁴ Jedná se zde o rozsudek o věci samé, neboť přiznání bytové náhrady či přístřeší se řídí hmotným právem.

¹⁴⁵ Srov. rozsudek NS ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 473/96.

¹⁴⁶ Srov. rozsudek NS ze dne 13. 6. 1969, sp. zn. 8 Cz 15/69.

¹⁴⁷ Jedná se o veškeré druhy výživného dle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění a vyživovací povinnosti mezi registrovanými partnery dle zákona č. 115/2006 Sb.

Odvolání proti předběžně vykonatelnému rozsudku je možné, avšak nemá za následek odklad vykonatelnosti rozsudku. V případě, že odvolací soud změni nebo zruší předběžně vykonatelný rozsudek, nastane zde pravděpodobně situace, kdy již bylo uloženo plnění vynuceno a bude tak nutné postupovat na základě zákonné úpravy institutu bezdůvodného obohacení, kdy se bude jednat o plnění, jehož právní důvod odpadl. NS se ve svém usnesení ze dne 30. 4. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1758/2002 vyjádřil k postupu odvolacího soudu v případě, že v odvolacím řízení předběžně vykonatelný rozsudek potvrdí. Dle vyjádření NS odvolací soud nemůže pominout, že podle předběžně vykonatelného rozsudku již bylo poskytnuto plnění, a i když tímto plněním nebyl nárok (zatím) uspokojen, musí být vzato v úvahu, že v důsledku takového plnění nastane zánik nároku, dospěje-li odvolací soud v rozhodnutí, kterým se řízení o věci končí (a které posléze nabude právní moci) k závěru, že nárok je opodstatněný a že i pro rozhodnutí odvolacího soudu je rozhodný stav v době vyhlášení jeho rozsudku. Dospěje-li odvolací soud k závěru, že uplatněný nárok je opodstatněný, musí na plnění, které účastníku pracovněprávního vztahu náleží, zaúčtovat plnění poskytnuté podle předběžně vykonatelného rozsudku soudu prvního stupně. Plnění, které podle závěru odvolacího soudu účastníku pracovněprávního vztahu náleží, mu pak může přiznat jen v takovém rozsahu, v jakém nebylo uhrazeno plněním poskytnutým podle předběžně vykonatelného rozsudku soudu prvního stupně, bylo-li však uhrazeno zcela, je to důvodem k zamítnutí žaloby (vzájemné žaloby).

D.5.4 Odklad vykonatelnosti

O odklad vykonatelnosti půjde tehdy, kdy na základě dalšího rozhodnutí soudu dojde k odložení vykonatelnosti, která již nastala nebo o které bylo již pravomocně rozhodnuto. Odklad vykonatelnosti se bude obvykle týkat pravomocných rozsudků, ale není vyloučeno, aby jej bylo použito i u usnesení nebo u předběžně vykonatelných rozsudků. U platebních rozkazů nepřichází v úvahu.¹⁴⁸

Od institutu odkladu vykonatelnosti je třeba odlišit stanovení pozdějšího nabytí vykonatelnosti soudem, tedy případ, kdy soud v rozsudku rozhodne o delší lhůtě k plnění, než jaká je stanovena zákonem, o rozložení plnění na splátky, vykonatelnosti usnesení až po jeho právní moci apod. Zde se totiž jedná o

---

¹⁴⁸ *Winterová, A. a kol.* Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 329.

stanovení počátku vykonatelnosti rozhodnutí, nikoliv o odklad vykonatelnosti rozhodnutí.

K odkladu vykonatelnosti dochází zpravidla za účelem projednání podaných mimořádných opravných prostředků. Pokud soud vydá opravné usnesení o výroku rozhodnutí, může odložit vykonatelnost rozsudku do doby, než opravné usnesení nabude právní moci.

D.6 Usnesení

Nejčastěji používanou formou rozhodnutí je bezesporu usnesení, neboť se jím rozhoduje ve všech případech, ve kterých není zákonem stanoveno rozhodování jinou formou.¹⁴⁹ Rozsudkem soud totiž rozhoduje o věci samé jen tehdy, pokud zákon nestanoví, že soud má o věci samé rozhodnout usnesením.¹⁵⁰ Zákon též vymezuje náležitosti usnesení méně striktně než u rozsudku a ani taxativně nestanoví, kdy jím má soud rozhodnout, činí tak zejména z důvodu, že usnesení lze využít v mnohem větší skupině případů než rozsudku.

Na rozhodování usnesením se přiměřeně použijí ustanovení o rozsudku, nestanoví-li zákon jinak. Z uvedené procesní normativní věty tedy jednoznačně plyne přímá aplikace ustanovení o rozsudku na všechna soudní rozhodnutí, ledaže zákon by některá z usnesení výslovně (explicite) specifikoval a aplikaci ustanovení o rozsudku na usnesení by výslovnou normativní větou vylučoval. Ani v takových případech, kdy by došlo k vyloučení aplikace ustanovení o rozsudku na určitý typ usnesení, by však nebylo lze vyloučit aplikaci ustanovení o základní náležitosti každého soudního rozhodnutí, tj. podpisu soudce, který rozhodnutí vydal, nebo jiného zákonem určeného soudce, nikoliv již však osoby jiné, od osoby soudce odlišné.¹⁵¹

V zásadě lze říci, že soud dříve, než rozhodne rozsudkem, musí vyřešit řadu otázek spojených se samotným procesem, aby vůbec dospěl do stádia, kdy může o věci meritorně rozhodnout. Proto je zákonem umožněna možnost rozhodovat v těchto „méně důležitých“ věcech usnesením. S ohledem na rozsah otázek, které

---

¹⁴⁹ Dle občanského soudního řádu je jinou formou rozhodnutí rozsudek, platební rozkaz a směnečný a šekový platební rozkaz.

¹⁵⁰ O věci samé soud rozhoduje usnesením např. v řízení ve věcech obchodního rejstříku při rozhodnutí o obsahu zápisu do obchodního rejstříku, v řízení o některých otázkách obchodních společností a družstev a jiných právnických osob, při ustanovení opatrovníka, v některých věcech péče o nezletilé atd.

¹⁵¹ *Lisse, L.* Jedna poznámka k usnesením soudů a jejich podepisování. *Právní rozhledy*, 2005, č. 6, s. 220.

musí soud usnesením vyřešit, není možný taxativní, vyčerpávající výčet případů, kdy soud rozhoduje usnesením. Proto je výčet případů, v nichž soud rozhoduje usnesením, jen příkladný.¹⁵² Občanský soudní řád v § 167 stanoví demonstrativní výčet případů, kdy soud rozhoduje usnesením, jedná se zejména o rozhodování o podmínkách řízení, o zastavení nebo přerušování řízení, o odmítnutí návrhu, o smíru, o nákladech řízení,¹⁵³ a dále o věcech, které se týkají vedení řízení (např. o odročení jednání, o ustanovení znalce, o odměně znalce, o svědečném atd.). Soud dále rozhoduje usnesením ve většině případů rozhodnutí o odvolání a dovolání, o žalobě na obnovu řízení, o žalobě pro zmatečnost, v řízení o výkon rozhodnutí, v exekučním řízení či v řízení insolvenčním, ale též o opravě rozsudku, o opravě odůvodnění atd.

D.6.1 Vyhlášení usnesení

Pokud se týká vyhlášení usnesení, zákon stanoví, že předseda senátu (samosoudce) usnesení vyhláší přítomným účastníkům. To znamená, že usnesení lze vyhlásit pouze při nařízeném jednání, pokud je mu přítomen aspoň jeden z účastníků řízení.¹⁵⁴ Soud je vyhlášeným usnesením vázán, s výjimkou usnesení o vedení řízení, kterým vázán není. V případě, že soud vydá usnesení bez nařízení jednání, nevyhláší jej, ale provede v této souvislosti záznam v soudním spise.

D.6.2 Doručení usnesení

Zákon nestanoví, že všechna usnesení se doručují účastníkům, stanoví však, že účastníkům se doručí ta usnesení, proti kterým je přípustné odvolání nebo dovolání, jestliže je to třeba pro vedení řízení,¹⁵⁵ a dále usnesení, kterým se účastníkům ukládá nějaká povinnost (soud v tomto případě usnesení doručuje

---

¹⁵² Holeyšovský, M. Soudní vymáhání pohledávek. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1995, s. 113.

¹⁵³ Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 681/2006 vyplývá, že rozhodnutí o nákladech řízení má z pohledu formy rozhodnutí povahu usnesení, kterou neztrácí ani v případě, jestliže je přičleněno k rozhodnutí o věci samé, u něhož je stanovena forma rozsudku. Přípustnost dovolání proti napadenému výroku o nákladech odvolacího řízení je proto třeba zkoumat z hledisek zákonných ustanovení, která stanoví podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu. Tuto právní větu dále doplňuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 1997, sp. zn. I Odon 44/97, který stanoví, že dovolání není přípustné, jde-li o usnesení o nákladech řízení, o soudním poplatku apod. a je-li dovoláním napadeno takové rozhodnutí odvolacího soudu, nezbyvá než dovolání pro jeho nepřípustnost odmítnout.

¹⁵⁴ K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1035/97.

¹⁵⁵ V tomto případě soud doručuje pouze účastníkům, kteří nebyli přítomni vyhlášení usnesení a jejich seznámení je potřebné pro vedení řízení nebo v případě, že usnesení nebylo vyhlášeno vůbec.

pouze účastníkům, kterým se povinnost ukládá nebo kterým z této povinnosti plyne nějaké právo).¹⁵⁶ Zákon výslovně stanoví, která usnesení je třeba doručit účastníkům do vlastních rukou, jedná se např. o usnesení o zahájení řízení bez návrhu, usnesení o návrhu na koncentraci řízení, některá usnesení v řízení o výkonu rozhodnutí atd. Jiná usnesení lze doručit do vlastních rukou, pouze pokud to nařídil předseda senátu nebo samosoudce.

D.6.3 Písemné vyhotovení usnesení

Písemné vyhotovení usnesení je z hlediska formálních náležitostí jednodušší než písemné vyhotovení rozsudku a soud jej vyhotovuje pouze tehdy, pokud musí být doručeno.¹⁵⁷ Zákon obsahuje úplný výčet náležitostí záhlaví usnesení, proto je zde vyloučeno i jen přiměřené použití příslušných ustanovení o rozsudku. Písemné vyhotovení usnesení se neuvádí slovy „Jménem republiky“ s uvedením státního znaku jako je tomu u rozsudku, ale začíná záhlavím s uvedením označení soudu, který usnesení vydal, následují jména a příjmení soudců a přísedících, kteří jej přijali, označení účastníků řízení a jejich zástupců a označení projednávané věci.¹⁵⁸ Poté následuje výrok usnesení a odůvodnění usnesení (pokud jej usnesení obsahuje),¹⁵⁹ přičemž pro výrok usnesení se přiměřeně použijí zákonná ustanovení o výroku rozsudku a odůvodnění usnesení o věci samé musí mít stejné náležitosti jako odůvodnění rozsudku. Pokud není proti usnesení o věci samé přípustné odvolání nebo se jej účastníci vzdali, uvede soud v odůvodnění rozsudku pouze předmět řízení, závěr o skutkovém stavu a stručné právní posouzení věci. Vzhledem k tomu, že pro odůvodnění usnesení, kterými se nerozhoduje o věci samé, nestanoví zákon žádné náležitosti, soud v něm uvede pouze základní důvody, které jej vedly k přijetí usnesení, a které dostatečně odůvodňují jeho rozhodnutí ve věci. Obecně však platí, že veškerá písemná vyhotovení usnesení

---

¹⁵⁶ Pokud soud zastaví řízení pro vadné označení žalovaného, je doručení rozhodnutí tomuto žalovanému (nebo tomu, kdo měl být podle soudu správně žalován) pojmově vyloučeno. Právní moc usnesení o zastavení řízení pro vadné označení žalovaného proto závisí výlučně na jeho doručení žalobci (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdon 439/97).

¹⁵⁷ Pokud se usnesení nedoručuje, ale bylo vyhlášeno, uvede se obsah usnesení v protokolu o jednání.

¹⁵⁸ V písemném vyhotovení usnesení se na rozdíl od písemného vyhotovení rozsudku neuvádí v záhlaví usnesení údaj o účasti státního zastupitelství nebo Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, jestliže vstoupili do řízení.

¹⁵⁹ Písemné vyhotovení usnesení o nařízení exekuce musí exekuční soud odůvodnit, bylo-li jím předchozí vydané rozhodnutí o nařízení exekuce odvolacím soudem zrušeno a věc vrácena exekučnímu soudu k dalšímu řízení (viz usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 6. 2004, sp. zn. 10 Co 827/2003).

soudu musí obsahovat odůvodnění, pokud zákon nestanoví, že jej obsahovat nemusí.

Zákon však u určitých písemných vyhotovení usnesení stanoví, že nemusí obsahovat odůvodnění. Jedná se o písemné vyhotovení usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval,¹⁶⁰ usnesení, které se týká vedení řízení a usnesení, kterým soud rozhodl o věcné příslušnosti dle § 104a OSŘ.¹⁶¹ Pokud se písemné vyhotovení usnesení nedoručuje, postačí v něm uvést výrok a den vydání.

Po odůvodnění písemného vyhotovení usnesení následuje poučení účastníků o tom, zda je přípustný opravný prostředek, jaká je lhůta pro jeho uplatnění a u kterého soudu jej lze uplatnit. Zákon nestanoví, že písemné vyhotovení usnesení musí obsahovat poučení o možnosti vést výkon rozhodnutí (exekuci), je však vhodné toto poučení uvést, pokud se usnesením ukládá povinnost k plnění. Na závěr se v písemném vyhotovení usnesení uvede den a místo vydání usnesení a podpis předsedy senátu (samosoudce) nebo příslušné osoby, která usnesení přijala. Podepsané usnesení se označí slovy „originál“ a „Usnesení“ a založí se do spisu. Účastníkům řízení a jejich zástupcům se doručuje stejnopis usnesení. V pravém horním rohu usnesení je uvedeno jednacím číslo usnesení, tj. spisová značka a číslo listu vydaného rozhodnutí.

D.6.4 Vázanost soudu usnesením

Soud je vázán každým svým usnesením, vyjma usnesení, kterým se upravuje vedení řízení. Zákon zde tak soudu umožňuje změnit vydané usnesení o vedení řízení, pokud při řízení dojde ke změně, která takovou potřebu změny vyvolá. Soud předchozí usnesení o vedení řízení nemusí zrušit, postačí přijetí nového usnesení. Nejvyšší soud se k dané problematice vyjádřil v rozsudku ze dne

---

¹⁶⁰ Zde se jedná o usnesení, kterým soud vyhověl žalobě nebo návrhu na zahájení řízení nebo jinému návrhu ve věci samé v plném rozsahu, a proti kterému nebyly vzneseny námitky nebo s ním jiný účastník souhlasil. Nezáleží zde však na tom, za jakých okolností nebyly vzneseny námitky nebo za jakých okolností s usnesením jiný účastník souhlasil, důležité zde je, že jiný účastník návrhu neodporoval. Jedná se např. o usnesení o nařízení předběžného opatření, usnesení o schválení dohody o vypořádání dědictví či usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce). K tomu srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. Cpjn 19/2006.

¹⁶¹ K tomu judikoval Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 21. 8. 1996, sp. zn. 2 Cdon 635/96 následující: „Usnesení soudu prvního stupně, jímž byl nařízen výkon rozhodnutí, má povahu usnesení, kterým se vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval; písemné vyhotovení takového usnesení nemusí obsahovat odůvodnění. Jestliže se však povinný k věci vyjádřil ještě před nařízením výkonu rozhodnutí a namítá, že předpoklady pro nařízení exekuce splněny nejsou, je povinností soudu se s jeho argumenty vypořádat a rozhodnutí odůvodnit, i když návrhu oprávněného bylo zcela vyhověno.“

25.5.2000, sp. zn. 26 Cdo 1196/2000, kde uvedl, že usnesení o odročení jednání (a to i usnesení, jímž je jednání odročeno jen za účelem vyhlášení rozhodnutí), je usnesením, kterým se upravuje vedení řízení a soud jím proto není vázán. Pokud však soud shledá důvod pro takový postup, může i u jednání, u něhož původně hodlal jen vyhlásit rozhodnutí, provádět dokazování. Procesní práva účastníků nejsou zkrácena, jsou-li oni sami (jejich zástupci) přítomni u provádění důkazů a mají-li možnost se k nim vyjádřit (popř. vyjádřit se znovu na závěr ke skutkové i právní stránce věci).

Soud je svým usnesením vázán okamžikem vyhlášení usnesení, pokud soud usnesení nevyhlásil, je jím vázán okamžikem jeho doručení, pokud však soud usnesení nedoručuje, je jím vázán jeho vyhotovením (záznamem v soudním spise).

D.6.5 Vykonatelnost usnesení

Vykonatelnost usnesení je v občanském soudním řádu upravena odlišně od vykonatelnosti rozsudku. U usnesení, kterým se povinnému ukládá povinnost k plnění, počíná běžet třídní lhůta k plnění **od doručení usnesení** a usnesení je vykonatelné dnem, kdy lhůta k plnění uplyne.¹⁶² Naproti tomu, pokud se v usnesení povinnost k plnění neukládá, je usnesení vykonatelné doručením, a pokud se nedoručuje, jeho vyhlášením nebo vyhotovením. Pokud usnesení ukládá určitou procesní povinnost, je vykonatelné zejména prostřednictvím pořádkových opatření předsedy soudu (samosoudce). Usnesení, kterými soud není vázán, jsou vykonatelná za předpokladu, že je soud nezměnil.

Zákon také umožňuje vázat vykonatelnost usnesení na dobu jeho právní moci, a to přímo ze zákona nebo na základě rozhodnutí soudu. V takovém případě běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení. Soud tak může odložit vykonatelnost usnesení, jak u usnesení, kterým se ukládá povinnost k plnění, tak u usnesení, kterým se povinnost k plnění neukládá, musí však zvážit veškeré okolnosti případu a účelnost takového rozhodnutí.¹⁶³

---

¹⁶² Lhůta k plnění běží jen výjimečně od právní moci usnesení, a to pouze v případech stanovených zákonem (např. u náhrady nákladů řízení) nebo soudem.

¹⁶³ Zákon v některých případech stanoví vykonatelnost usnesení odlišně od § 171 OSŘ. Jedná se o zvláštní případy, ve kterých se obecná úprava vykonatelnosti usnesení neuplatní. Mezi tyto zvláštní případy náleží např. úprava usnesení o nařízení předběžného opatření, úprava usnesení o nařízení prodeje zástavy a některých usnesení vydávaných v insolvenčním řízení.

D.7 Soudní smír

Jak již bylo uvedeno výše, soudní řízení nemusí vždy skončit vydáním meritorního rozhodnutí. Soudní řízení může být, mimo jiné, ukončeno uzavřením smíru mezi účastníky řízení. Soudní smír se podstatně liší od jiných soudních rozhodnutí, které jsou vydávány z toho důvodu, že se v soudním řízení účastníci nedohodli. Vzhledem k tomu, že soud má usilovat především o to, aby spor byl vyřešen smírně, je soudní smír jediným právním prostředkem, který toto umožňuje. Soud se má o uzavření smíru mezi účastníky vždy pokusit, a to jak při samotném soudním jednání, tak už v rámci přípravy jednání. Smír je možné uzavřít jak před soudem prvního stupně, tak před soudem odvolacím, vyloučen je v řízení dovolacím.

Dle § 67 OSŘ, pokud to připouští povaha věci, lze navrhnout u kteréhokoliv soudu, který by byl věcně příslušný k rozhodování věci, aby provedl pokus o smír (smírčí řízení) a došlo-li k jeho uzavření, aby rozhodl o jeho schválení. Soudní smír tak lze uzavřít jak ve smírčím řízení, tak v řízení před soudem prvního stupně či v odvolacím řízení. Pokud dojde k soudnímu smíru v odvolacím řízení, musí odvolací soud změnit rozhodnutí soudu prvního stupně tak, aby mohl schválit soudní smír. Podrobněji se k této problematice vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, kde vyložil: „*Uzavření a schválení soudního smíru za odvolacího řízení nebrání ani to, že soud prvního stupně ve věci rozhodl (v souladu se zákonem) rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a o. s. ř. Jen z tohoto důvodu totiž soudní smír nemůže být v rozporu s právními předpisy a účastníci mohou skončit řízení soudním smírem, i když za řízení žalovaný uznal nárok, který byl proti němu uplatněn žalobou, nebo se má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. za to, že tento nárok uznal.*“

Soudní smír představuje dohodu účastníků uzavřenou během soudního řízení, kterou si upravují vzájemná práva a povinnosti. Dle § 99 OSŘ, připouští-li to povaha věci, mohou účastníci skončit řízení soudním smírem. Smír tedy nelze uzavřít při každém soudním řízení, ale jen v takových řízeních, která to povahou věci umožňují. Uzavření smíru je vyloučeno zejména v případech, kdy hmotné právo neumožňuje účastníkům takovou dohodu uzavřít a dále v těch řízeních, které lze zahájit i bez návrhu, jakož i v řízeních, v nichž soud rozhoduje o osobním stavu (např. v řízení o rozvodu manželství, o osvojení či o prohlášení za mrtvého).

Soudní smír představuje jakési kompromisní řešení mezi stranami, kterého však strany dosahují za určité ingerence soudu. Lze na něj také pohlížet jako na určité východisko stran z časově a finančně náročného soudního procesu.

Dřívější právní úprava, která stanovila povinnost soudu pokusit se v rámci soudního řízení o smírné řešení sporu a tam, kde to povaha věci připouští, upozornit účastníky na takovou možnost a podle okolností případu i samotný soudní smír zprostředkovat,¹⁶⁴ byla ve své podstatě spolu s činností soudů velmi formální a nepředstavovala efektivní možnost účastníky řízení přesvědčit, že uzavření soudního smíru je lepším a pro strany výhodnějším řešením.¹⁶⁵

Současná právní úprava soudního smíru stanoví, jaká je minimální povinnost soudu při pokusu o smír mezi účastníky řízení. Předseda senátu zejména s účastníky probere věc, upozorní je na právní úpravu a na stanoviska Nejvyššího soudu a rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, jež se týkají věci a podle okolností případu jim doporučí možnosti smírného vyřešení sporu. Tato právní úprava byla do OSŘ implementována zákonem č. 59/2005 Sb., kterým se mění OSŘ, ve znění pozdějších předpisů, a vyvolala velmi rozporné reakce, zejména o to, zda touto novelizací došlo k opětovnému zakotvení hmotněprávní poučovací činnosti soudu či nikoliv. A. Winterová¹⁶⁶ k tomu například uvádí: „*Toto ustanovení nás vrací o patnáct let zpátky, k pečovatelské roli soudu, o které jsme se domnívali, že je již navždy minulostí. Po roce 1989 jsme přece věděli, že je třeba soudy (v rozhodování civilních sporů, neboť o ně jde) od podobné povinnosti oprostit, protože ohrožuje jejich nestrannost, když mají být zároveň rádcí jedné i druhé strany, rozměňuje dispoziční i projednací princip, které jsme tenkrát chtěli plně rehabilitovat, a nadto přenáší na soudy odpovědnost, kterou musí nést sami nositelé práv (vigilantibus iura). Již od r. 1992 je proto tzv. poučovací povinnost soudu redukována na poučování o procesních právech a povinnostech (§ 5 o. s. ř.), o otázkách postupu v řízení, a v tomto smyslu pak konkretizována v řadě ustanovení. Nové ustanovení § 99 odst. 1 o. s. ř. otáčí dosavadní pojetí o 180 stupňů. Aby mohl soud takto účastníky poučit a vést, dokonce jim doporučit možnosti smírného řešení, musí mít již hotový názor*

---

¹⁶⁴ To však nesmělo být na újmu nezávislému rozhodování soudu a nesmělo vyvolávat pochyby o nepodjatosti soudce.

¹⁶⁵ Tak tomu bylo zejména proto, že zákon blíže nestanovil podrobnosti, za jakých se má soud o smír pokusit a ten tak závisel na výkladu a osobě samotného soudce.

¹⁶⁶ Winterová, A. Máme vůbec nějakou koncepci? (Nad dvěma ustanoveními poslední novely občanského soudního řádu). Právní rozhledy, 2005, č. 4, s. 2. K tomu srov. např. Chmelíček, P. K aktuálním otázkám současného vývoje civilního soudního řízení. Právní rozhledy, 2005, č. 10, s. 364.

na věc. A hotový názor může mít soudce až na konci řízení, kdy teprve na základě zjištěného skutkového stavu věc právně posoudí a přitom přihlédne k příslušné judikatuře i nálezům Ústavního soudu. Tak jaká potom úspora času? O možných zneužitích ze strany účastníků ani nemluvě. Nové ustanovení se týká výlučně sporného řízení (protože jen tam lze uzavřít soudní smír jako procesní úkon s účinky rozsudku). V nesporném řízení (v němž by pečovatelská role soudu byla vzhledem k jiným principům toto řízení ovládajícím přece jen případnější) se neuplatní.“ V otázce, zda ustanovením § 99 odst. 1 OSŘ znovu došlo k zakotvení hmotněprávní poučovací činnosti soudu, se jednotliví autoři rozcházejí.¹⁶⁷

Zákonná úprava dále stanoví, že soud smír usnesením schválí, pokud je v souladu s právními předpisy, pokud s nimi v souladu ale není, soud jej usnesením neschválí.¹⁶⁸ Odvolání proti výroku o schválení soudního smíru se nepřipouští, naopak proti usnesení o neschválení soudního smíru se lze odvolat. Soud před vydáním usnesení o schválení či neschválení soudního smíru nemusí zjišťovat skutkový stav v rozsahu v jakém to činí soud před vydáním rozhodnutí ve věci samé, musí však zkoumat, zda jsou dány skutkové podklady pro posouzení, že smír není v rozporu s právními předpisy, tedy zda je dohoda stran o uzavření smíru v souladu s požadavky kladenými na takovou dohodu hmotným právem vůbec platná, zda je učiněna svobodně a vážně, zda je její obsah určitý a srozumitelný, zda její obsah neodporuje zákonu nebo se jej nesnaží obcházet, zda není v rozporu s dobrými mravy apod., dohoda tedy musí obsahovat veškeré podstatné náležitosti, které k jejímu uzavření vyžaduje hmotné právo, jinak ji soud neschválí.

Pokud soud schválí smír, který je v rozporu s hmotným právem, mohou účastníci napadnout usnesení o schválení soudního smíru žalobou o zrušení smíru, která zde má charakter mimořádného opravného prostředku (jejím účelem je zrušení pravomocného soudního rozhodnutí). Aktivně legitimovaným k podání žaloby je účastník, kterému byla neplatností soudního smíru způsobena újma na jeho právech. Žalobu může účastník podat nejpozději do 3 let od právní moci usnesení o schválení smíru. Pokud soud žalobě o zrušení smíru vyhoví, zruší rozsudkem usnesení o schválení smíru a pokračuje i bez návrhu v původním řízení.

---

¹⁶⁷ K tomu srov. např. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 433–434.

¹⁶⁸ V tom případě soud návrh na uzavření soudního smíru zamítá a pokračuje v řízení po právní moci usnesení, jímž rozhodl, že soudní smír neschvaluje.

Obecně lze tedy říci, že soud upravuje právní vztahy účastníků řízení prostřednictvím schváleného smíru v řízení za tím účelem vedeném (smírčí řízení), nebo je možné smírem ukončit řízení, které původně smírčím nebylo, ale povaha věci soudu umožňovala takto jej ukončit a sami účastníci souhlasili, že svůj spor vyřeší smírem. Schválený smír má účinky pravomocného rozsudku, a jelikož se jedná o rozhodnutí učiněné v nalézacím řízení, lze v případě nesplnění povinností plynoucích ze soudního smíru přímo žádat soud o výkon rozhodnutí.¹⁶⁹ Schválený soudní smír tvoří překážku věci rozsouzené a je závazný pro účastníky řízení stejně jako pro všechny orgány.

Ve výroku, kterým soud rozhoduje o schválení či neschválení smíru, musí být vždy uvedeno úplné znění smíru a toto rozhodnutí soudu musí být vždy odůvodněno. Je třeba také dbát na určitost a srozumitelnost výroku, aby jeho pozdější výklad nezpůsobil potíže při výkonu rozhodnutí. K tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1975, sp. zn. 3 Cz 105/75, kde soud vyložil, že při rozhodování o schválení smíru musí soudy (pokud tak neučinily již při protokolaci) přihlédnout i k tomu, zda znění smíru je natolik přesně a určitě formulováno, aby nevznikaly potíže a pochybnosti při jeho výkonu.

Soudní smír může být uzavřen nejen o celém předmětu řízení, ale také pouze o jeho části či jen o základu sporu. Nejvyšší soud k tomu ve svém stanovisku ze dne 11. 11. 1986, sp. zn. Cpj 44/86 judikoval, že smír může svým obsahem překročit rámec rozsahu řízení, musí z něj však vždy být patrné, jak byly vypořádány nároky, které byly předmětem řízení.

D.8 Platební rozkaz

Platební rozkaz je vydáván jako forma rozhodnutí o věci samé v tzv. **zkráceném nebo rozkazním řízení**. Současné úsilí o urychlování a vyšší efektivnost civilního soudního řízení, zejména v oblasti obchodních, finančních a hospodářských vztahů, je nerozlučně spojeno s institutem platebního rozkazu, který nelze považovat za vedlejší či okrajový institut civilního procesu. Frekvence uplatňování tohoto institutu je velmi vysoká a rozkazní řízení přináší v širokém rozsahu maximální efekt.¹⁷⁰ Rozkazní řízení je tak jedním z prostředků, kterým

---

¹⁶⁹ Oproti tomu mimosoudní vyrovnání (např. dohodou o narovnání) tyto přímé účinky nemá, v případě neplnění povinností by nejprve muselo dojít k vydání rozhodnutí v nalézacím řízení a teprve poté by bylo možné žádat o výkon rozhodnutí.

¹⁷⁰ *Macur, J.* Platební rozkaz v civilním procesu České republiky a zemí Evropské unie. Právní rozhledy, 2002, č. 5, s. 201.

může žalobce uplatnit svůj nárok vůči žalovanému při zachování neformálnosti, rychlosti a hospodárnosti řízení.

D.8.1 Pojem platebního rozkazu

Občanský soudní řád samotný pojem rozkazního řízení neupravuje, zabývá se pouze institutem platebního rozkazu. Na rozdíl od tradičních úprav je rozhodnutí o žalobě formou platebního rozkazu řízením nepříliš formálním; chybí především typická podmínka, tj. žalobcův výslovný návrh na vydání platebního rozkazu. Je tedy věcí úvahy soudu, zda – za splnění ostatních podmínek – vydá platební rozkaz, nebo zda k projednání žaloby, i když je navrženo vydání platebního rozkazu, nařídí jednání. Jestliže žaloba obsahuje návrh na rozhodnutí platebním rozkazem, není soud povinen takto rozhodnout, i kdyby byly splněny zákonné předpoklady.¹⁷¹ Ačkoliv se platební rozkaz svým charakterem i podobou přibližuje rozsudku, zákon nepřipouští použití ustanovení rozsudku na institut platebního rozkazu (vyjma odkazu na § 164 OSŘ při opravě chyb v psaní a počtech, jakož i jiných zřejmých nesprávností v platebním rozkazu), ale použijí se na něj ustanovení pro usnesení, pokud zákon neobsahuje speciální úpravu.

D.8.2 Podmínky pro vydání platebního rozkazu

Jak vyplývá ze samotné podstaty platebního rozkazu, lze jej vydat pouze ve sporném řízení. Soud jej může vydat i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného, žalovanému zde ani není třeba doručovat stejnopis žaloby, postačí, je-li mu doručen spolu s platebním rozkazem. V platebním rozkazu soud žalovanému uloží, aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal.

Pokud má soud o nároku uplatňovaném v žalobě rozhodnout formou platebního rozkazu, musí být v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky¹⁷² a toto právo navíc musí vyplývat ze skutečností uváděných žalobcem. Posouzení, zda žalobce v žalobě uplatňuje peněžitý nárok, nebývá v praxi problémem, za to posouzení, zda nárok uplatňovaný v žalobě vyplývá ze

---

¹⁷¹ Pelikánová, R. Platební rozkaz. Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha: Linde, 2000, s. 22.

¹⁷² Zákon nijak neomezuje výši peněžité částky, kterou lze platebním rozkazem přiznat. Za splnění zákonných náležitostí lze přiznat i peněžitou částku v cizí měně.

skutečností uváděných žalobcem, bývá v praxi často problematické. V souladu se zákonem není postup těch soudů, které vydávají platební rozkaz, aniž by se zabývaly tím, zda uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem, nebo které vydají platební rozkaz, i když uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem nevyplývá nebo ani (zejména pro neúplnost, nesrozumitelnost nebo neurčitost žaloby) vyplývat nemůže. K tomu se vyjádřil Nejvyšší soud např. ve svém rozsudku ze dne 7. 9. 1966, sp. zn. 5 Cz 80/66, kde konstatoval, že platební rozkaz, který nebyl včas napaden odporem, má účinky pravomocného rozsudku a vydává se bez slyšení odpůrce. Vzhledem k tomu je tedy třeba, aby návrh na jeho vydání obsahoval dostatečné skutkové zdůvodnění, jinak by nebyla respektována zásada zajištění spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů občanů, popř. organizací. Tento právní názor dále NS uvedl ve svém rozsudku ze dne 28. 4. 1972, sp. zn. 1 Cz 18/72, kde judikoval, že: *„Je předpokladem pro vydání platebního rozkazu, aby již v návrhu byl vylíčen skutkový základ uplatněného nároku, a aby v něm byly uvedeny údaje potřebné k tomu, aby platební rozkaz mohl být postačujícím podkladem pro soudní výkon rozhodnutí. Musí tedy obsahovat přesné označení oprávněného a povinného, jasné uvedení obsahu a rozsahu plnění a konkrétní lhůtu ke splnění platební povinnosti.“*

Uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem pouze v případě, že jejich posouzení samo o sobě vede k právnímu závěru, že žaloba je důvodná. Uplatněné právo musí vyplývat ze skutečností uvedených žalobcem nejen ve vztahu k základu (jistině) uplatněné peněžité částky, ale také vůči jejímu příslušenství (tj. úrokům, úrokům z prodlení a poplatku z prodlení). Platební rozkaz lze vydat, jen jestliže právní posouzení skutečností uvedených žalobcem vede k závěru, že žaloba je důvodná v plném rozsahu. Platebním rozkazem lze tedy rozhodnout jen tak, že žalobě bude zcela vyhověno; zamítnutí žaloby, byť jen zčásti (například v požadavku na přisouzení příslušenství peněžité pohledávky), je formou platebního rozkazu vyloučeno.¹⁷³

Pokud má soud za to, že ze skutečností uvedených žalobcem nedostatečně vyplývá uplatněné právo, může jej vyzvat, aby rozhodné skutečnosti doplnil. Pokud tak žalobce neučiní, nelze v řízení rozhodnout formou platebního rozkazu.

---

¹⁷³ Drápal, L. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. Právní rozhledy, 2002, č. 5, s. 8.

Formou platebního rozkazu nelze dle § 172 odst. 2 OSŘ rozhodnout dále tehdy, pokud:

- a) jde o věc, ve které má jednat a rozhodnout senát, ledaže jde o uplatnění nároku zaměstnance na pracovní odměnu vůči zaměstnavateli;¹⁷⁴
- b) není znám pobyt žalovaného;
- c) má být platební rozkaz doručen žalovanému do ciziny.

Mimo výše uvedené zákonné okolnosti vylučující vydání platebního rozkazu, nelze platební rozkaz vydat např. v případě, kdy je žaloba zjevně bezdůvodná,¹⁷⁵ na straně žalované vystupuje více osob a předpoklady pro vydání platebního rozkazu jsou splněny jen u některé z nich či je dán nedostatek podmínek řízení (věcná příslušnost, místní příslušnost, překážka věci pravomocně rozsouzené atd.).

Pokud soud shledá, že jsou naplněny všechny zákonné předpoklady pro vydání platebního rozkazu, rozhodnout jím může, ale nemusí. O takový případ půjde zejména tehdy, pokud soud shledá, že vydání platebního rozkazu není s ohledem na okolnosti případu vhodné, např. z důvodu, že již před vydáním platebního rozkazu lze usuzovat, že proti němu podá žalovaný odpor. Vydání platebního rozkazu se nedoporučuje (není vhodné) zejména ve sporech o náhradu škody, v nichž lze předpokládat, že soud bude posuzovat spoluzavinění poškozeného (žalobce) nebo (zejména v případech subjektivní kumulace na straně žalované) míru zavinění škůdců.¹⁷⁶

D.8.3 Doručení platebního rozkazu

Každý platební rozkaz musí být žalovanému doručen **do vlastních rukou**, náhradní doručení je vyloučeno.¹⁷⁷ K tomu se blíže vyjádřil Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 13. 2. 1996, sp. zn. 5 Cmo 280/95, kde uvedl, že platební rozkaz musí být dle § 173 OSŘ doručen do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení a pokud by byl platební rozkaz doručen nesprávné osobě, odlišné od účastníka řízení, nelze jej považovat za doručení, a to ani tehdy,

---

¹⁷⁴ Při uplatnění nároku zaměstnance na pracovní odměnu vůči zaměstnavateli rozhoduje soud platebním rozkazem v senátu.

¹⁷⁵ Pokud je žaloba zjevně bezdůvodná, soud ji musí zamítnout, to však nemůže učinit prostřednictvím platebního rozkazu, ale pouze při nařízeném jednání.

¹⁷⁶ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 773.

¹⁷⁷ Zákon zde tedy vylučuje doručení platebního rozkazu uložení a prostřednictvím tzv. fikce doručení. Naproti tomu, směnečný platební rozkaz uložení s fikcí doručení doručit lze.

jestliže se shodou okolností dostal do rukou účastníka řízení, kterému byl určen. Náhradní doručení je u platebního rozkazu vyloučeno zejména proto, že platební rozkaz je vydáván pouze na základě skutkového tvrzení žalobce, tedy pouze jedné strany zúčastněné ve sporu a zákon se zde proto snaží zajistit žalovanému alespoň určitou záruku jeho procesních i hmotných práv. Tím, že platební rozkaz musí být doručen žalovanému do vlastních rukou, dochází k vyloučení pochybností o tom, zda měl žalovaný možnost se s platebním rozkazem seznámit a zjistit tak, že mu byla soudem uložena povinnost zaplatit peněžité plnění žalobci.¹⁷⁸ Pokud by však žalovaný odmítl písemnost, i přes poučení doručovatelem, přijmout, je platební rozkaz doručen dnem odepření přijetí písemnosti žalovaným.

K výše uvedené problematice doručení platebního rozkazu se vyjádřil i Ústavní soud, a to ve svém nálezu ze dne 7. 11. 2000, sp. zn. II. ÚS 406/2000 následovně: „*Rozkazní řízení, vzhledem k tomu, že se jedná o zkrácené řízení soudní, vyžaduje, aby platební rozkaz byl doručen žalovanému do vlastních rukou. Doručením do vlastních rukou se teprve vyvozuje rovnost účastníků řízení, neboť i žalovanému je dána možnost projevit svou vůli a vyjádřit se. A zde již nezáleží na tom, zda svou vůli žalobce projeví mlčky nebo písemným odporem, i když zákon s každou z těchto forem spojuje jiné následky. Nesplněním této podmínky doručení platebního rozkazu do vlastních rukou odpůrci, nemůže platební rozkaz nabýt právní moci. Pokud by tak soud učinil, porušil by základní ustanovení zakotvené v čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny o rovnosti účastníků v řízení a čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny o spravedlivém procesu.*“

V případě, že platební rozkaz nelze doručit i jen jednomu ze žalovaných, soud jej usnesením zruší v plném rozsahu. Je však nesprávný takový postup soudu, který již při první (např. doručující poštou) vykázané nemožnosti doručit soudní zásilku obsahující vydaný platební rozkaz (např. že se adresát v místě bydliště, resp. doručení nezdržuje), uchyluje k vydání usnesení, jímž tento platební rozkaz zrušuje. Před vydáním takového rozhodnutí by totiž mělo proběhnout „standardní“ zjišťování faktického pobytu žalovaného (obdobně, jako je tomu před příp. ustanovením opatrovníka) a jen po marném využití všech takto dostupných prostředků lze nakonec platební rozkaz zrušit.¹⁷⁹

---

¹⁷⁸ Také v případě platebního rozkazu platí, že se účastníkům řízení doručuje nikoli originál, nýbrž stejnopis jeho písemného vyhotovení (viz usnesení NS ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. 20 Cdo 891/2004).

¹⁷⁹ Vrcha, P. Civilní sporný proces. Platební rozkaz. ASPI, 2006, str. 1-2.

Z dikce zákona je zřejmé, že platební rozkaz lze vydat i proti několika žalovaným, v takovém případě je však třeba platební rozkaz doručit do vlastních rukou všem žalovaným, pokud tomu tak není, musí soud platební rozkaz zrušit a nařídit ve věci jednání.¹⁸⁰ Proti usnesení o zrušení platebního rozkazu je přípustné odvolání, a to pouze z důvodu, že platební rozkaz byl řádně doručen všem žalovaným nebo že jeho řádnému doručení nic nebránilo. Zrušení platebního rozkazu má vůči účastníkům řízení stejné účinky jako včas podaný odpor a soud musí ve věci nařídit jednání. Dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud zrušil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odporu, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, není přípustné.

D.8.4 Odpor proti platebnímu rozkazu

Platebním rozkazem soud rozhoduje o věci samé, stejně jako tomu je u rozsudku a některých forem usnesení. Z toho důvodu zákon stanoví, že platební rozkaz, proti němuž nebyl podán **odpor**, má účinky pravomocného rozsudku. Je tedy zřejmé, že zákon zde spojuje účinky pravomocného platebního rozkazu s účinky pravomocného rozsudku, aby zde vyjádřil skutečnost, že pokud žalovaný vůči doručenému platebnímu rozkazu nepodá včas odpor, nastává zde fikce uznání nároku uplatňovaného žalobou a toho, že se žalovaný podrobuje povinnosti k peněžnímu plnění, kterou mu soud v platebním rozkazu uložil.¹⁸¹ Zákonodárce zde chce vyjádřit, že platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, je pravomocný a vykonatelný a má tak tedy účinky pravomocného rozsudku. Platební rozkaz je vzhledem k tomu, že jím lze uložit pouze povinnost k plnění, vykonatelný stejně jako rozsudek na plnění, tedy po uplynutí lhůty k plnění. Takový platební rozkaz je právně závazným rozhodnutím pro účastníky řízení, soudy a jiné orgány, vytváří překážku věci pravomocně rozsouzené a je tím

---

¹⁸⁰ K tomu blíže rozsudek NS ze dne 24. 1. 1975, sp. zn. 3 Cz 5/75, kde soud judikoval, že v případě, že návrh na vydání platebního rozkazu směřuje proti dvěma či více odpůrcům, musí být z jeho obsahu patrné, jaký podíl na celkovém nároku je vůči každému z odpůrců uplatňován nebo zda jde o povinnost společnou a nerozdílnou, popřípadě zda jde o nárok uplatňovaný proti dlužníku a ručiteli. NS se v této věci vyjádřil také ve svém rozsudku ze dne 27. 8. 1990, sp. zn. 3 Cz 62/90, kde uvedl, že pokud navrhovatel požadoval v návrhu na vydání platebního rozkazu, aby byla platební povinnost dvou (nebo více) odpůrců uložena společně a nerozdílně, nemůže se soud svým rozhodnutím odchýlit od návrhu a bez dalšího postupu v součinnosti s navrhovatelem uložit odpůrcům, aby navrhovateli zaplatili požadovanou částku bez uvedení jejich podílu na celkové platební povinnosti, ale ani s uvedením těchto podílů.

¹⁸¹ To vše i přesto, že byl platební rozkaz vydán bez slyšení žalovaného a pouze na základě skutkových tvrzení žalobce.

rozhodnutím v nalézacím řízení, které je exekučním titulem pro nařízení výkonu rozhodnutí (exekuci).

Důležité je zde také uvést, že žalobce právo podat odpor proti platebnímu rozkazu nemá, neboť by tím byla porušena samotná podstata rozhodování platebním rozkazem, tedy že vydáním platebního rozkazu soud plně vyhovuje návrhu žalobce.

Vzhledem k tomu, že každý ze žalovaných musí mít možnost se s ukládanou povinností seznámit a mít možnost se proti ní bránit, obsahuje zákon ustanovení, že pokud podá i jen jeden ze žalovaných včas odpor, ruší se tím platební rozkaz v plném rozsahu a soud nařídí jednání. Platební rozkaz se tak ruší nejen vůči tomu žalovanému, který podal odpor, ale vůči všem žalovaným. Odpor proti platebnímu rozkazu navíc nemusí obsahovat odůvodnění, postačí, pokud žalovaný podá tzv. **blanketní odpor**, ze kterého bude zřejmé, že žalovaný podává odpor.¹⁸² Pro nedostatek odůvodnění tedy soud nemůže platební rozkaz zamítnout, obecně však platí, že by odpor proti platebnímu rozkazu měl být odůvodněn. V odpor proti platebnímu rozkazu může žalovaný rozporovat pouze část uplatňovaného nároku, nic to však nemění na tom, že se tím platební rozkaz ruší v plném rozsahu.¹⁸³

Pokud by žalovaný podal odpor po uplynutí zákonem stanovené lhůty 15 dnů, jedná se o pozdě podaný odpor, který soud usnesením odmítne. To platí i tehdy, pokud odpor podal ten, kdo k tomu není oprávněn.¹⁸⁴ NS se ve svém usnesení ze dne 11. 9. 2001, sp. zn. 33 Odo 320/2001 zabýval otázkou zachování lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu, kdy dovodil, že tato lhůta je svou povahou lhůtou procesní, a tedy postačí, je-li poslední den lhůty podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit, je však nezbytné, aby v takovém případě bylo podání určeno, resp. adresováno soudu příslušnému o věci rozhodnout. Pokud by tomu tak nebylo a zásilka obsahující odpor proti platebnímu rozkazu nebyla adresována příslušnému soudu, bylo by dle NS nutné vždy zkoumat, zda se ve lhůtě stanovené k podání odporu dostalo podání do sféry dispozice příslušného soudu.

---

¹⁸² V případě, že soud žalovaného spolu s platebním rozkazem vyzve, aby se ve věci písemně vyjádřil, a on podá pouze blanketní odpor, nastane situace, kdy dojde podáním odporu ke zrušení platebního rozkazu, ale soud ve věci rozhodne rozsudkem pro uznání na základě fikce uznání nároku (žalovaný se včas nevyjádřil a ani nesdělil, jaký vážný důvod mu v tom bránil).

¹⁸³ Na základě částečného odporu proti platebnímu rozkazu může být při nařízeném jednání vydán částečný rozsudek pro uznání ohledně té části uplatňovaného nároku, který žalovaný nerozporoval.

¹⁸⁴ Proti usnesení o odmítnutí podaného odporu je přípustné odvolání.

Může však nastat také situace, kdy žalobce vezme ve lhůtě stanovené soudem pro splnění povinnosti žalovaným nebo pro podání odporu, platební rozkaz zpět. Soud by v této situaci musel vyčkat, jak se ve věci zachová žalovaný. Pokud by žalovaný podal odpor, zrušil by tím platební rozkaz a došlo by k nařízení jednání, soud by na tuto situaci pohlížel jako na zpětvzetí návrhu před prvním jednáním ve věci, platební rozkaz by zrušil, zastavil řízení a vrátil žalobci 50 % zaplaceného soudního poplatku.¹⁸⁵ V případě, že by žalovaný odpor proti platebnímu rozkazu nepodal a vyjádřil tak vůli podrobit se uložené povinnosti, musel by soud prvního stupně posoudit, zda je zpětvzetí návrhu v této věci přípustné či nikoliv.¹⁸⁶

Jak bylo uvedeno výše, platební rozkaz lze zrušit včasným podáním odporu. Opravným prostředkem proti výroku o nákladech řízení je však i u platebního rozkazu odvolání.¹⁸⁷ K podání odvolání je aktivně legitimován i žalobce. Odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení je přípustné i v tzv. bagatelních věcech (tj. ve věcech do částky 2.000,- Kč). M. Králík¹⁸⁸ k této problematice uvádí: „ *Z ustanovení upravujících platební rozkaz žádné omezení vztahující se k výroku o nákladech řízení neplyne a nevyplývá ani z části čtvrté občanského soudního řádu. Tak výrazné omezení procesního práva účastníka, jakým je nepřipustnost odvolání, by zcela nepochybně vyžadovalo výslovné a jednoznačné znění zákona vztahující se přímo k platebnímu rozkazu. Jestliže tak zákon nečiní, je možno učinit zřejmě jen jediný závěr, že odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení není nikterak omezeno. Odvolání proti výroku o nákladech řízení obsažené v platebním rozkaze by tak mělo být přípustné vždy, tj. i tehdy, je-li platebním rozkazem rozhodováno v bagatelní věci a odpor proti platebnímu rozkazu nebyl podán. Pokud by měl zákonodárce v úmyslu omezit v takových případech možnost odvolání proti výroku o nákladech řízení, měl tak učinit výslovně a jednoznačným způsobem. Jsem přesvědčen, že za stávajícího právního stavu omezení možnosti podání odvolání proti výroku o nákladech řízení v bagatelních sporech dovodit nelze.*“

---

¹⁸⁵ Srov. např. stanovisko NS ze dne 2. 10. 1992, sp. zn. Cmpj 61/92.

¹⁸⁶ Pokud by soud prvního stupně zpětvzetí návrhu připustil, musel by zrušit platební rozkaz a zastavit řízení.

¹⁸⁷ NS se ve svém rozsudku ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 32 Odo 890/2003 vyjádřil, že jak platební rozkaz, tak i rozsudek, byť je jimi rozhodováno ve věci samé, mohou obsahovat též výroky mající povahu usnesení, tak je tomu typicky u výroku o náhradě nákladů řízení, o povinnosti zaplatit soudní poplatek a podobně.

¹⁸⁸ Králík, M. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem. Právní rozhledy, 2002, č. 8, s. 383, 385.

S ohledem na to, že soud posuzuje každé podání z hlediska jeho obsahu, mělo by zamýšlené právní účinky i podání, které by mělo výhrady pouze vůči výroku o náhradě nákladů řízení, ale bylo by označeno jako odpor. To platí i tehdy, pokud by žalovaný podal podání označené jako odvolání, ale zamýšlel jím podat odpor proti platebnímu rozkazu.

Při opravě chyb v psaní a počtech, jakož i jiných zřejmých nesprávnostech, postupuje soud podle ustanovení o opravě rozsudku (§ 164 OSŘ). Zde je důležité připomenout, že opravné usnesení musí být doručeno stejným způsobem, jakým bylo doručeno opravované rozhodnutí, tedy do vlastních rukou. Pokud by se jej však nepodařilo doručit, soud platební rozkaz zruší v plném rozsahu. To se však netýká opravy výroku o náhradě nákladů řízení, kde je opravným prostředkem odvolání a který má povahu usnesení, opravné usnesení zde tak nemusí být doručeno do vlastních rukou.

D.8.5 Elektronický platební rozkaz

S účinností od 1. 7. 2008 byl do českého právního řádu zaveden institut elektronického platebního rozkazu, který byl novelou občanského soudního řádu zakotven v § 174a OSŘ. Jeho zavedení bylo vyvoláno zejména neustálým nárůstem řízení o zaplacení tzv. nesporných pohledávek. Ustanovení § 174a OSŘ stanoví, že pokud je návrh podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku 1.000.000,- Kč, soud může vydat na návrh žalobce elektronický platební rozkaz. Pro institut elektronického platebního rozkazu platí obdobně ustanovení § 172 až 174, upravující platební rozkaz. Z toho je tedy zřejmé, že veškerá ustanovení, která se týkají platebního rozkazu je nutno vztáhnout i na institut elektronického platebního rozkazu. Nejedná se tedy o nový procesní institut a vydání elektronického platebního rozkazu není ani obligatorní, jedná se o vydání fakultativní.

Elektronický platební rozkaz je ze zřejmé snahy zákonodárce o podporu jeho používání, zpoplatněn soudním poplatkem pouze ve výši 2 % ze žalované částky, nejméně však částkou 300,- Kč, pokud by však došlo k včasnému podání odporu, bude poplatek doměřen. Agenda elektronického platebního rozkazu byla novelou svěřena do působnosti vyšších soudních úředníků. Obecně lze říci, že aby mohl žalobce podat návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, musí nejprve

vyplnit elektronický formulář, odeslat jej elektronickou formou se zaručeným elektronickým podpisem soudu, přičemž řízení nesmí bránit ani překážka zahájeného řízení, ani překážka věci pravomocně rozhodnuté a musí zaplatit stanovený soudní poplatek. Musí však dbát zákonné úpravy, kdy petit elektronického platebního rozkazu může znít pouze na peněžité plnění, a to jen do výše 1.000.000,- Kč, musí být znám pobyt žalovaného a nesmí být doručován do ciziny.

Stejně jako platební rozkaz i elektronický platební rozkaz musí obsahovat vylíčení rozhodných skutečností, označení důkazů a listin, kterých se žalobce dovolává. Tyto by však vzhledem k charakteru tohoto řízení, měly být také zaslány v elektronické podobě. Elektronický platební rozkaz musí být žalovanému doručen do vlastních rukou, a to zatím pouze v listinné podobě,¹⁸⁹ náhradní doručení je stejně jako u platebního rozkazu vyloučeno. Za velký přínos tohoto institutu lze označit možnost interaktivního vyplnění formuláře, který je navíc schopen kontrolovat správnost vyplnění.

Zavedením elektronického platebního rozkazu spolu s využitím obligatorního standardizovaného formuláře se očekává snížení rizika podávání formálně vadných návrhů a možnost automatického vytváření konceptů rozhodnutí. V důsledku tohoto by mělo dojít ke zrychlení rozhodování soudů, k odbřemenění administrativy soudů a ke snížení nákladů soudu i účastníků.¹⁹⁰

D.9 Směnečný a šekový platební rozkaz

Směnečným a šekovým platebním rozkazem lze rozhodnout pouze v rozkazním (zkráceném) řízení, tj. bez slyšení žalobce a žalovaného a na základě skutkového stavu zjištěného pouze ze skutečností uváděných žalobcem.¹⁹¹ V tomto zkráceném řízení je možné uplatnit jen ty nároky věřitelů proti dlužníkům, které jsou spojeny zejména s nezaplacením nebo nepřijetím směnky nebo šeku.¹⁹²

---

¹⁸⁹ Lze však předpokládat, že v budoucnu bude zavedena možnost elektronického doručení.

¹⁹⁰ *Korbel, F., Forejt, P.* Elektronický platební rozkaz je tu. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 7, str. 22.

¹⁹¹ V případě směnečného a šekového platebního rozkazu platí, že směnečník (akceptant) nese důkazní břemeno v řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, a je proto povinen prokázat odůvodněnost svých námitek a jejich vliv na směnečný závazek (k tomu srov. rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 1. 4. 1994, sp. zn. 5 Cm 44/94, rozsudek NS ze dne 2. 3. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/98).

¹⁹² *Kindl, M., Šíma, A., David, O.* Občanské právo procesní. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 233.

Je zřejmé, že hlavním důvodem zákonné úpravy rozkazního řízení (včetně směnečného) je rychlost a zjednodušení řízení pro případ, že rozhodnutí v rozkazním řízení vydané není napadeno opravnými prostředky. U směnečného rozkazního řízení k tomu dále přistupuje skutečnost, že směnečné závazky jsou závazky abstraktními a nespornými, inkorporovanými do směnečné listiny, kterou je žalobce soudu povinen předložit, má-li být směnečný platební rozkaz vydán, takže v době vydání směnečného platebního rozkazu je existence žalovaného nároku vcelku dobře osvědčena.¹⁹³

D.9.1 Pojem směnečného a šekového platebního rozkazu

Institut směnečného a šekového platebního rozkazu má zvláštní povahu vzhledem k tomu, že jeho prostřednictvím lze uplatnit nároky vzniklé ze směnky nebo šeku. Zákonná úprava zejména s ohledem na tuto skutečnost stanoví, že žalobce musí v řízení předložit konkrétní listinné důkazy se zákonem stanovenými náležitostmi a stanoví i poměrně krátké lhůty k provedení jednotlivých úkonů. Samotná podstata směnečného řízení tak jednoznačně favorizuje žalobce oproti žalovanému, jehož naopak staví do velmi obtížné situace, protože v extrémně krátké lhůtě 3 dnů musí zformulovat kompletní procesní obranu proti vydanému směnečnému platebnímu rozkazu a v řízení o námitkách jej tíží i důkazní břemeno.¹⁹⁴

Směnečný a šekový platební rozkaz je oprávněn vydat pouze soudce. V řízení je věcně příslušný **krajský soud**, neboť ten dle zákona rozhoduje v obchodních věcech jako soud prvního stupně ve sporech týkajících se smenek, šeků a jiných cenných papírů.¹⁹⁵ Vedle obecného soudu žalovaného je k řízení místně příslušný také soud, v jehož obvodu je platební místo, v případě, že se uplatňuje právo ze směnky, šeku nebo jiného cenného papíru.

D.9.2 Podmínky vydání směnečného a šekového platebního rozkazu

Zákonná úprava směnečného a šekového platebního rozkazu stanoví, že předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud

¹⁹³ Kolář, P. K významu okamžiku vydání směnečného platebního rozkazu pro řízení o námitkách. Právní rozhledy, 2005, č. 7, s. 254.

¹⁹⁴ Kolář, P. K významu okamžiku vydání směnečného platebního rozkazu pro řízení o námitkách. Právní rozhledy, 2005, č. 7, s. 254.

¹⁹⁵ K tomu srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. Ncp 494/2002.

směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do 3 dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 17. 9. 1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95 dovedil, že i když není pochybností o platnosti a pravosti směnky, postupuje soud správně, nevydá-li směnečný platební rozkaz, jestliže již mezitím odpůrce zcela zřejmě uvedl, že směnku zaplatit nehodlá, proč placení odmítá a jeho důvody nejsou zřejmě nesmyslné.

K vydání směnečného nebo šekového platebního rozkazu musí být tedy splněny následující podmínky:

- a) žalobce musí podat výslovný návrh na vydání směnečného a šekového platebního rozkazu, bez něj totiž nelze řízení zahájit, pokud by žalobce podal žalobu bez návrhu na vydání směnečného a šekového platebního rozkazu, může žalobu o tento návrh doplnit pouze do té doby, než soud nařídí jednání. Podmínkou pro rozhodnutí o nárocích ze směnek a šeků je tedy řádný návrh na zahájení řízení podle ustanovení § 79 OSŘ. Předložení prvopisu směnky nebo šeku a případně dalších listin a návrh na vydání směnečného nebo šekového platebního rozkazu, nejsou náležitostmi návrhu, ale předpokladem pro rozhodnutí ve věci formou směnečného nebo šekového platebního rozkazu. Pokud jsou nároky ze směnky nebo šeku uplatněny řádným návrhem, ale nejsou splněny podmínky pro rozhodnutí v rozkazním řízení, soud ve věci nařídí jednání;¹⁹⁶
- b) žalobce musí předložit prvopis směnky (šeku),¹⁹⁷ tj. originální listinu, která splňuje veškeré náležitosti, které pro její vyhotovení stanoví zvláštní zákon¹⁹⁸ a o jejíž pravosti není důvodu pochybovat. V případě, že má soud pochybnosti o pravosti předložené směnečné listiny, nevydá směnečný platební rozkaz. To se týká i předběžného závěru soudu o skutečnosti, zda předložená listina může vůbec být směnkou. Pokud má soud tedy pochybnosti o tom, že jde o směnku, i když nepochybuje o pravosti listiny, směnečný platební rozkaz nevydá.¹⁹⁹ Pokud by došlo k tomu, že by soud

---

¹⁹⁶ K tomu blíže např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 4. 1994, sp. zn. 5 Cmo 74/94.

¹⁹⁷ Za prvopis se považuje rovněž každý stejnopis směnky nebo šeku, to však neplatí o jejich opisech.

¹⁹⁸ Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁹ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. 5 Cmo 466/95.

vydal směnečný platební rozkaz, aniž by byl předložen originál směnky, lze jej i tak zrušit pouze k námitce účastníka, a to jen vůči tomu z účastníků, který to namítne,²⁰⁰

- c) žalobce musí předložit další listiny nutné k uplatnění práva, zákon je však dále nespecifikuje a tak budou závislé zejména na okolnostech sporu (půjde např. o tzv. protestní listiny).

V případě, že návrh na vydání směnečného nebo šekového platebního rozkazu neobsahuje výše uvedené náležitosti, soud návrhu nemůže vyhovět a nařídí ve věci jednání. To platí i v případě, že žalobce v návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu uplatní nárok na vyšší částku, než na kterou byla směnka vystavena.²⁰¹ Směnečný nebo šekový platební rozkaz však umožňuje rozhodnout jen o části řízení, zbylou část řízení soud usnesením zamítne²⁰² a po jeho právní moci nařídí o zbylé části řízení jednání. V případě, že v důsledku marného uplynutí lhůty pro podání námitek nabude část směnečného platebního rozkazu právní moci, nemůže soud při rozhodování o námitkách do zbývající části směnečného platebního rozkazu rozhodnout, že jeho nenapadenou část ponechává v platnosti.²⁰³

D.9.3 Doručení směnečného a šekového platebního rozkazu

Pro doručení směnečného nebo šekového platebního rozkazu stanoví zákon stejnou podmínku jako u doručení platebního rozkazu, a to doručení **do vlastních rukou** žalovaného, pokud je žalovaných více, do vlastních rukou všech žalovaných. Pokud nebude směnečný nebo šekový platební rozkaz doručen i jen jednomu ze žalovaných,²⁰⁴ soud jej usnesením zruší v plném rozsahu. K problematice zrušení směnečného nebo šekového platebního rozkazu při nedoručení i jen jednomu ze žalovaných opakovaně vyjádřil své nesouhlasné stanovisko Z. Kovařík,²⁰⁵ který uvedl: „*Především žalovaní ze směnky jsou vždy samostatnými účastníky řízení, a tedy jedná vždy jen každý sám za sebe. Dále námitky, a to i když jsou podány včas, jsou odůvodněné a byly podány osobou k*

²⁰⁰ K tomu např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 22/97.

²⁰¹ Srov. rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14. 4. 1995, sp. zn. 5 Cm 197/94.

²⁰² Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání.

²⁰³ K tomu podrobněji rozsudek NS ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 1042/2003.

²⁰⁴ Pokud žalovaný tvrdí, že mu směnečný platební rozkaz nebyl doručen a že mu nezačala běžet lhůta k podání námitek, nejde o námitku proti směnečnému platebnímu rozkazu (viz rozsudek NS ze dne 4. 3. 2003, sp. zn. 9 Cmo 414/2002).

²⁰⁵ Kovařík, Z. Zajišťovací směnky a některé další otázky smenek ve světle soudních rozhodnutí. Soudní rozhledy, 2004, č. 8, s. 285-286.

tomu oprávněnou, nikdy nemohou způsobit odstranění směnečného platebního rozkazu. Ten zůstává platným rozhodnutím ve věci samé. Řádné námitky jen brání, aby nabyl právní moci a byl vykonatelný. Vzhledem k samostatnosti žalovaných jako účastníků řízení však mohou bránit námitky těmto účinkům jen vůči tomu, kdo je podal a nikoliv vůči ostatním žalovaným. Také pokud soud neshledá námitky důvodnými, ponechá jej v platnosti a bude to opět tento směnečný platební rozkaz, nyní již vykonatelný, jenž bude exekucním titulem. Námitky mohou mít tyto odkladné účinky jen proti těm samostatně vystupujícím žalovaným, kteří je podali, a to navíc ještě nikoliv v celém rozsahu, ale jen v rozsahu, v jakém je směnečný platební rozkaz námitkami napaden. Ve vztahu k ostatním žalovaným, kteří námitky nepodali vůbec, nutně uplatní se ustanovení § 175 odst. 3 OSŘ, to jest, že směnečný platební rozkaz je vůči nim pravomocný a vykonatelný. Pokud jednotlivý žalovaný podá námitky jen co do části směnečného platebního rozkazu, nastávají tyto účinky i vůči němu v rozsahu, v jakém nebyl napaden. Úplné zrušení směnečného platebního rozkazu za těchto situací tedy nutně znamená, že soud bez zákonné licence zasahuje do již pravomocného rozhodnutí. Pro tento zásah nejsou dány ani věcné důvody.

Protože námitky jednoho ze žalovaných nemají vůbec žádný dopad do procesní pozice ostatních žalovaných, zejména nemohou směnečný platební rozkaz odstranit, není vůbec významné, zda u některého ze žalovaných jsou potíže s doručením. Nic nebrání soudu, aby neprojednal řádné námitky toho žalovaného, jehož námitky obdržel a nerozhodl o nich, třebaže jinému žalovanému třeba ještě vůbec nezačal směnečný platební rozkaz doručovat. Pak teprve by jej doručoval jinému žalovanému. Když ten by podal řádné námitky, může je přece zcela samostatně projednat a rozhodnout o nich. Nepodaří-li se mu doručit tomuto dalšímu žalovanému, lze přece bez jakýchkoliv problémů zrušit směnečný platební rozkaz jen vůči němu a věc jen ve vztahu k němu běžným postupem projednat a rozhodnout.“

Zákon u směnečného či šekového platebního rozkazu nevyklučuje institut náhradního doručení,²⁰⁶ lze zde tedy žalovanému doručit uložením.²⁰⁷ Vzhledem k tomu, že zákon výslovně nevyklučuje vydání směnečného nebo šekového platebního rozkazu při doručování do ciziny, je možné jej vydat i v tomto případě. To však nelze říci o vydání směnečného či šekového platebního rozkazu, pokud

²⁰⁶ Srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 1998, sp. zn. 5 Cmo 455/98.

²⁰⁷ K tomu např. rozsudek NS ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 20 Cdo 419/99.

pobyt žalovaného není znám, neboť v takovém případě by vydání směnečného či šekového platebního rozkazu ztratilo smysl. To platí i tehdy, pokud je nárok uplatňovaný směnečným nebo šekovým platebním rozkazem promlčen.

D.9.4 Námitky proti směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu

Opravným prostředkem proti směnečnému nebo šekovému platebnímu rozkazu není odpor, jak je tomu u platebního rozkazu, nýbrž **námitky**. Dalším velkým rozdílem oproti úpravě platebního rozkazu je, že včas podané (tj. ve lhůtě 3 dnů) a odůvodněné námitky neruší vydaný směnečný nebo šekový platební rozkaz, ale soud k jejich projednání nařídí jednání, na jehož základě rozhodne, zda směnečný či šekový platební rozkaz ponechá v platnosti či jej zruší a v jakém rozsahu. Přeneseně lze tedy říci, že se podáním námitek odkládá právní moc a vykonatelnost směnečného nebo šekového platebního rozkazu. Třídenní lhůta pro podání námitek do směnečného platebního rozkazu vymezuje konec lhůty a nikoliv její začátek. Začátek této lhůty je vymezen vydáním směnečného platebního rozkazu, což znamená, že všechny námitky podané odpůrcem v období ode dne vydání směnečného platebního rozkazu do uplynutí třetího dne od jeho řádného doručení je třeba pokládat za právně relevantní, i když se o obsahu směnečného platebního rozkazu odpůrce dozvěděl jiným způsobem (viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 1998, sp. zn. 9 Cmo 375/98).

Námitky proti směnečnému či šekovému platebnímu rozkazu musí být vždy odůvodněny (oproti odporu proti platebnímu rozkazu), pokud by tomu tak nebylo, soud by je usnesením odmítl stejně jako pozdě podané námitky. V řízení o směnečném nebo šekovém platebním rozkazu platí zásada koncentrace,²⁰⁸ která znamená, že se již nepřihlíží k později vzneseným důvodům (než při jednání nařízeném k projednání námitek), kterými by se žalovaný proti platebnímu rozkazu bránil.²⁰⁹ Žalovaný tedy musí uvést vše, co namítá vůči směnečnému či šekovému platebnímu rozkazu, již v námitkách.²¹⁰ Proti směnečnému platebnímu rozkazu je přípustná námitka započtení, i tato však musí být s ohledem na koncentraci směnečného rozkazního řízení vznesena ve lhůtě tří dnů od doručení

---

²⁰⁸ Ze zásady koncentrace jsou vyňaty námitky, které poukazují na nedostatek podmínek řízení, k těm soud přihlíží kdykoliv za řízení (to neplatí pro námitku místní příslušnosti, která musí být vznesena při prvním úkonu žalovaného).

²⁰⁹ *Holeyšovský, M.* Soudní vymáhání pohledávek. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1995, s. 119.

²¹⁰ K námitce, která nebyla proti směnečnému platebnímu rozkazu včas vznesena, nelze později, tedy ani v odvolacím řízení přihlídnout. Uplatněné námitky však musí odpůrce prokázat, má-li být jeho obrana proti povinnosti zaplatit směnku úspěšná (viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 5. 1994, sp. zn. 5 Cmo 179/94).

směnečného platebního rozkazu, nelze tak tedy započítat pohledávky, které se staly splatnými až po této době.²¹¹ Pokud by žalovaný vzal námitky zpět, soud řízení o námitkách bez nařízení jednání usnesením zastaví.

V řízení o námitkách proti směnečnému či šekovému platebnímu rozkazu soud zkoumá, zda byly dány důvody pro vydání směnečného či šekového platebního rozkazu a zda byl směnečný či šekový platební rozkaz vydán po právu. Dle důvodnosti námitek poté rozhodne, zda jej ponechá v platnosti či zda jej zcela zruší a v jakém rozsahu.²¹² Soud zde tak nerozhoduje o tom, zda nárok uplatněný ve směnečném či šekovém platebním rozkazu je nárokem oprávněným a žalovaný je povinen jej zaplatit, ale rozhoduje o tom, zda směnečný či šekový platební rozkaz ponechá v platnosti.²¹³ Proti rozhodnutí soudu v řízení o námitkách je přípustné odvolání. V případě, že odpůrce podá proti směnečnému platebnímu rozkazu opožděné námitky, soud je odmítne. Pokud odpůrce podá námitky včas a poté podá další dodatečné námitky, soud takové námitky neodmítne, ale vůbec k nim nepřihlédne, což vyjádří v odůvodnění rozsudku.²¹⁴ Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu však lze podat ve více samostatných podáních, musí ale být podána na poštu ve lhůtě tří dnů od doručení směnečného platebního rozkazu.

Pokud žalovaný nepodá včas námitky nebo je vezme zpět, má směnečný či šekový platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku uplynutím lhůty 3 dnů od jeho doručení žalovanému a je způsobilým exekučním titulem v řízení o výkon rozhodnutí (exekuci).²¹⁵

Soud, který rozhoduje o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, rozhodne také o náhradě nákladů námitkového řízení. Přitom vezme v úvahu jen ty náklady, které účastníkům vznikly v námitkovém řízení. O nákladech, které vznikly před vydáním směnečného platebního rozkazu, je již rozhodnuto ve směnečném platebním rozkaze a znovu o nich rozhodovat před soudem prvního stupně tedy nelze.²¹⁶ I zde platí, že opravným prostředkem proti výroku o náhradě

---

²¹¹ K tomu blíže rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 1995, sp. zn. 5 Cmo 430/94.

²¹² Za odůvodněnou námitku není sama o sobě považována námitka místní nepřislušnosti soudu prvního stupně.

²¹³ K tomu srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 1994, sp. zn. 5 Cmo 162/94.

²¹⁴ K tomu podrobněji rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 1996, sp. zn. 5 Cmo 109/95.

²¹⁵ Okolnost, že dalšímu žalovanému - samostatnému společníku běží dosud lhůta k podání námitek nebo že může být pro závady v doručení u tohoto dalšího žalovaného směnečný platební rozkaz zrušen, nemá na tento závěr žádného vlivu (viz rozsudek NS ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/98a srov. usnesení NS ze dne 3. 10. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2142/2006).

²¹⁶ K tomu podrobněji usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2000, sp. zn. Cmo 475/2000.

nákladů řízení je odvolání, které může podat jak žalovaný, tak žalobce, a to i v tzv. bagatelních věcech.

V. SOUDNÍ ROZHODNUTÍ V EVROPSKÉ UNII

A. Soudní systém Evropské unie

Soudy jsou nedílnou součástí každého uskupení, které je založeno na vládě práva. Taková entita je řízena objektivními pravidly, která naplňují určité podmínky (například spravedlnost, předvídatelnost, právní jistotu) a jsou zajištěna a vykládána nezávislými soudy. Evropská unie, jako organizace tvořená demokratickými státy uznávajícími vládu práva, má také vlastní soudní systém, představovaný Soudním dvorem Evropských společenství nazývaným též Evropský soudní dvůr nebo jen Soudní dvůr (dále také jen „ESD“), Soudem prvního stupně (dále také jen „SPS“) a Soudem pro veřejnou službu (dále také jen „SVS“). Stejně jako u národních soudů je charakteristickým znakem jejich nezávislost, patří tedy mezi nadnárodní orgány Evropské Unie, ve kterých mají členské státy pouze velmi malý vliv, obecně lze prohlásit, že jejich nadnárodnost je téměř absolutní.²¹⁷

Do soudního systému Evropské unie musíme dále zařadit všechny národní soudy jednotlivých členských států (dále jen „vnitrostátní soudy“), které mají povinnost uplatňovat právo Společenství ve všech případech mezi vnitrostátními orgány a fyzickými či právnickými osobami nebo mezi těmito osobami²¹⁸ a chránit práva svěřená právními předpisy Společenství. Hlavní role vnitrostátních soudů při použití komunitárního práva je spojena se svébytnou rolí tohoto práva. Smlouvy Společenství vytvořily nový právní řád se zaměřením na členské státy a jejich státní příslušníky. Vztah mezi komunitárním právním řádem a národními právními řády je dán nadřazeností komunitárního práva a přímým účinkem celé řady ustanovení komunitárního práva.²¹⁹ Vystává zde tedy otázka, jak mohou jednotlivci prosazovat svá práva, která vyplývají z těchto ustanovení komunitárního práva.

Systém právní ochrany formulovaný ve smlouvách Společenství neumožňuje vytvoření komunitárních soudů v různých členských státech. Vychází totiž z předpokladu, že vnitrostátní soudy jsou orgány, na které se mohou jednotlivci

²¹⁷ Zbíral, R. *Institucionální rámec Evropské Unie: Právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 126.

²¹⁸ S ohledem na to, zda má vnitrostátní soud povinnost vznést otázku práva Společenství z vlastního podnětu.

²¹⁹ Srov. *Lenaerts, K., Nuffel, P.V. Constitutional Law of the European Union*. 2nd edition. Sweet & Maxwell Limited, 2004, marg.č. 14-002-14-035.

obracet, jestliže činnost nebo naopak nečinnost ze strany vnitrostátních orgánů nebo jiných osob, porušuje jejich práva, která jim přiznává komunitární právo.²²⁰ Vnitrostátní soud je tedy běžným soudem pro slyšení a rozhodnutí o veškerých případech, které nespádají do jurisdikce ESD nebo SPS. V rámci právního systému jednotlivých členských států, jsou tak vnitrostátní soudy jakýmsi předmostím komunitárního právního řádu a zajišťují vynucení komunitárního práva prostřednictvím dialogu s ESD.²²¹ ESD je příslušný ke zvláštním druhům řízení a zajišťuje především jednotnou interpretaci komunitárního práva vnitrostátními soudy prostřednictvím precedenčního práva v řízení o předběžné otázce a aplikací zásad subsidiarity a proporcionality dle článku 5 Smlouvy o Evropské Unii. Jak Evropský soudní dvůr, tak Soud prvního stupně, dbají v rozsahu své jurisdikce o to, aby bylo při interpretaci a používání jednotlivých smluv Společenství dodržováno právo.

Soudní systém unie se formoval postupně, na počátku zde existoval pouze Soudní dvůr Evropského společenství uhlí a oceli, který ovšem měl omezený význam. Evropský soudní dvůr byl založen v roce 1952 a byl v té době jedinou soudní institucí Společenství. V 80. letech minulého století ovšem začala vzhledem k pokračující evropské integraci významně narůstat agenda a zatíženost Evropského soudního dvora. Proto byl v roce 1988 zřízen Soud prvního stupně a postupně dochází k dalšímu rozšiřování soudního systému Evropské unie, naposledy to bylo Smlouvou z Nice, která umožnila zakládání tzv. soudních komor, kdy se první soudní komorou stal Soud pro veřejnou službu.

Považuji za důležité zmínit, že ESD, SPS a soudní komory tvoří dohromady soudní systém Evropské Unie, který se souhrnně nazývá Soudní dvůr. Vzhledem k tomu, že označení Soudní dvůr užívá i ESD, dochází často k zaměňování jednotlivých institucí. Tuto terminologickou nepřesnost by měla v budoucnu odstranit Lisabonská smlouva, která zatím nebyla ratifikována všemi členskými státy a která by, mimo jiné, měla zavést novou terminologii v rámci soudního systému Evropské Unie. V budoucnu by tak mělo dojít k přejmenování ESD na Soudní dvůr, SPS na Obecný soud a společně by se tyto dvě úrovně pravomoci měly oficiálně nazývat Soudní dvůr Evropské Unie.

---

²²⁰ Srov. rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 5. 2. 1963 ve věci *Van Gend en Loos v. Nederlandse Administratie der Belastingen*, EUR-lex 61962J0026.

²²¹ Podrobněji *Jansen, R., Koster, D., Van Zutphen, R.* *European Ambitions of the National Judiciary*. Martinus Nijhoff Publishers, 1997, s. 181 – 189.

B. Evropský soudní dvůr a jeho složení

ESD má sídlo v Lucemburku a je nejvyšším soudem Evropské unie v otázkách práva Společenství (ústavním soudem Společenství), kdy působí jako strážce cílů a právních norem zakotvených ve smlouvách Společenství, aniž by tak působil v otázkách vnitrostátního práva, kde má každý člen svůj vlastní právní systém. Tento systém zajišťuje, že je legislativa Evropské Unie vykládána a aplikována stejným způsobem v rámci celé Evropské Unie. Hlavním cílem tohoto systému a ESD je zabránit tomu, aby vnitrostátní soudy postupovaly při výkladu stejných právních předpisů jinak.

ESD rozhoduje o žádostech členských států nebo orgánů Společenství v případech, kdy se do popředí dostávají ústavní otázky jako např. zákonnost sekundárních právních předpisů Společenství, zachování institucionální rovnováhy, vymezení okruhů kompetencí Společenství a vnitrostátních kompetencí a rozvoj ochrany základních lidských práv. Souběžně s tím, ESD rozhoduje jako nejvyšší soud tam, kde o to požádá vnitrostátní soud prostřednictvím řízení o předběžné otázce, což zajišťuje jednotný výklad práva Společenství. Ústavní aspekt funkce vykonávané ESD je dán zabraňováním výkladu práva Společenství členskými státy v rozporu s dosažením cílů stanovených ve smlouvách Společenství.

Rozhodnutí ESD jsou závazná a zajišťují, že členské státy a instituce budou postupovat dle zákona, např. pokud stát nedokáže implementovat směrnici nebo Evropská Komise bude jednat mimo svou pravomoc. ESD může také řešit právní spory mezi členskými státy, institucemi, podniky a jednotlivci. Je však zřejmé, že ESD není jediným strážcem právního řádu Společenství, ústavní otázky mohou řešit jak vnitrostátní soudy, tak SPS. Vnitrostátní soudy ovšem mohou a v některých případech i musí otázku ústavnosti předložit k rozhodnutí ESD prostřednictvím řízení o předběžné otázce. Podobně je tomu u SPS, neboť proti jeho rozhodnutí lze podat odvolání k ESD, který tedy nakonec opět rozhodne o otázce ústavnosti.

Dle článku 221 Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jen „Smlouva o ES“) se ESD skládá z jednoho soudce z každého členského státu, v současné době je tedy soud tvořen 27 soudci. Vzhledem k tomu, že ESD zasedá v lichém počtu soudců, musel být v době, kdy zde byl sudý počet členských

států,²²² jmenován dodatečný soudce. Soudcům je k dispozici 8 generálních advokátů, jejichž úlohou je předkládat veřejně, zcela nestranně a nezávisle odůvodněná stanoviska ve věcech, které podle statutu Soudního dvora vyžadují jejich účast.²²³ Pokud o to soud požádá, Rada Evropské unie může jednomyslně zvýšit počet generálních advokátů. Soudci ESD a generální advokáti jsou členy ESD, mají tedy stejný status, na jehož základě jsou jmenováni společnou dohodou vlád členských států²²⁴ na funkční období šesti let. Dle článku 223 Smlouvy o ES a článku 9 Statutu Soudního dvora dochází každé tři roky k částečné obměně soudců, která se týká střídavě čtrnácti a třinácti soudců a čtyř generálních advokátů.

Funkční období soudce a generálního advokáta začíná dnem stanoveným v tzv. jmenovací listině, pokud by takový den ve jmenovací listině uveden nebyl, začíná funkční období dnem vystavení jmenovací listiny.²²⁵ Každý soudce či generální advokát musí na prvním veřejném zasedání ESD složit slib, že budou svou funkci vykonávat nestranně, dle jejich nejlepšího svědomí a že budou zachovávat tajnost porad ESD a dále podepsat prohlášení, že bude zachovávat povinnosti vyplývající ze své funkce, zejména povinnost čestného a zdrženlivého jednání při přijímání některých funkcí nebo výhod,²²⁶ a to jak v době výkonu funkce, tak po jejím skončení.²²⁷

Soudci a generální advokáti jsou vybíráni z právních odborníků, o jejichž nezávislosti není pochyb, kteří poskytují veškeré záruky nezávislosti a mají kvalifikaci potřebnou k výkonu nejvyšších soudních funkcí v jejich členské zemi nebo jsou obecně uznávanými znalci práva.²²⁸ Členové ESD jsou vyňati z pravomoci soudů, a v záležitostech ESD je tomu tak i po uplynutí jejich

---

²²² Např. v době přistoupení Řecka.

²²³ Článek 222 Smlouvy o ES.

²²⁴ Vzhledem k tomu, že je při jmenování jednotlivých soudců ESD zavedenou praxí neuzívat veto, kterým disponuje každý členský stát, dochází téměř vždy ke jmenování nominovaného kandidáta.

²²⁵ Článek 2 Jednacího řádu ESD.

²²⁶ Soudce ani generální advokát nesmí zastávat žádné politické, správní, ani jiné výdělečné či nevýdělečné funkce (z posledně uvedeného lze za určitých podmínek udělit výjimku), kde by mohlo docházet k interpretaci názorů ESD, tolerují se akademické a publikační aktivity, ovšem pouze pokud vyjadřují názory pisatele.

²²⁷ Pořadí soudců a generálních advokátů se stanoví podle délky jejich funkce, při stejné délce funkčního období rozhoduje věk. Soudci a generální advokáti, kteří jsou do funkce jmenováni opětovně, mají zachováno stejné pořadí.

²²⁸ Článek 223 Smlouvy o ES.

funkčního období.²²⁹ K zániku funkce soudce nebo generálního může dojít pouze na základě pravidelné obměny, smrtí, odstoupením nebo odvoláním.²³⁰

Po každé částečné obměně je z řad soudců volen předseda Soudního dvora, a to na funkční období tří let.²³¹ Předseda ESD řídí činnost a správu ESD (např. časový harmonogram soudu a velkého senátu), předsedá zasedáním a poradám. Předseda ESD také přiděluje případy do komor pro dotazy a jmenuje soudce zpravodaje. Rada Evropské Unie může rovněž jmenovat asistenty zpravodajů, kteří mají pomáhat předsedovi vyřizovat žádosti o přijetí předběžných opatření, a pomáhat soudcům zpravodajům při výkonu jejich povinností. V současné době je předsedou ESD pan Vassilios Skouris z Řecka, který byl do funkce zvolen v roce 2006 již podruhé.

Jak již bylo uvedeno výše, ESD má osm generálních advokátů, kteří mohou v řízení dotazovat zúčastněné strany tak, aby mohli po poradě vynést své stanovisko k právnímu řešení pro daný případ. Soudci však nemusí jejich stanovisko následovat. Od roku 2003 jsou generální advokáti povinni poskytnout své stanovisko pouze v případě, že ESD posuzuje případ, kde vyvstává nová právní otázka. Velké členské státy, kterými jsou Francie, Německo, Spojené království, Itálie a Španělsko jmenují vždy 5 z 8 generálních advokátů. Zbývá 3 místa se střídají dle abecedního pořadí mezi ostatními členskými státy, v současné době jsou tyto pozice obsazeny Slovinskem, Slovenskem a Portugalskem. K otázce jmenování generálních advokátů se již poněkolkáté vyjádřilo Polsko, které vzneslo nárok, aby vzhledem ke své velikosti mělo také stálého generálního advokáta. Požadavek Polska byl zakotven do ještě neratifikované Lisabonské smlouvy spolu se zvýšením počtu generálních advokátů na 11, kdy by do budoucna mělo být 6 generálních advokátů jmenováno velkými členskými státy (nově i Polskem) a zbývajících 5 míst se bude střídat mezi menšími členskými státy. ESD navíc jmenuje na dobu jednoho roku tzv. prvního generálního advokáta, který rozhoduje o přidělení věci ostatním generálním advokátům.

---

²²⁹ Imunity mohou být zbaveni plenárním rozhodnutím ESD. Je-li poté zahájeno proti některému soudci trestní řízení, může být tento soudce v každém členském státě postaven pouze před takový soud, který je příslušný k trestnímu řízení proti soudcům nejvyšších soudních instancí v tomto členském státě.

²³⁰ O odvolání však musí ESD rozhodnout jednomyslně a pouze tehdy, pokud soudce či generální advokát nesplňuje požadované podmínky nebo neplní povinnosti vyplývající z jeho funkce.

²³¹ Volba probíhá tajným hlasováním a zvolen je soudce, který získá absolutní většinu hlasů.

C. Vnitřní organizace Evropského soudního dvora

Vzhledem k velké zatíženosti ESD není možné, aby rozhodoval veškeré věci v plénu, proto článek 16 Statutu Soudního dvora stanoví, že ESD vytváří senáty složené ze tří a pěti soudců, rozhoduje o přidělení soudců do jednotlivých senátů²³² a ze svého středu volí předsedy senátů. Předsedové senátu složeného z pěti soudců mají funkční období tří let, předsedové senátů tříčlenných mají funkční období jednoho roku, předsedové mohou být zvoleni dvakrát po sobě. ESD zasedá obvykle v pětičlenných senátech, tříčlenné senáty jsou určeny k řešení nejjednodušších věcí. Soudní dvůr tedy zasedá v následujících kolegiích:

- v plénu složeném ze všech soudců. Soudní dvůr zasedá v plénu při řízení na základě čl. 195 odst. 2 (nucené odvolání veřejného ochránce práv), čl. 213 odst. 2 (nucené odvolání člena Evropské Komise v případě porušení jeho povinností), článku 216 (nucené odvolání člena Evropské komise, pokud přestane splňovat požadované podmínky nebo se dopustí vážného pochybení) nebo čl. 247 odst. 7 Smlouvy o ES (nucené odvolání člena Účetního dvora, pokud přestal splňovat požadované podmínky nebo porušil své povinnosti). Navíc může ESD po vyslechnutí generálního advokáta rozhodnout, že věc bude předložena plénu, má-li za to, že věc, kterou se zabývá, má mimořádný význam,²³³
- ve velkém senátu²³⁴ složeném z třinácti soudců. Velký senát má pro všechny rozhodované věci stejné složení, které tvoří předseda ESD, předsedové senátů složených z pěti soudců, soudce zpravodaj a soudci potřební k dosažení celkového počtu třináct, kteří se určují dle seznamu, ve kterém jsou dle stanovených pravidel uvedeni ostatní soudci pro účely sestavení velkého senátu, přičemž seznam se sestavuje ihned po volbě předsedy ESD a předsedů pětičlenných senátů a je zveřejněn v Úředním věstníku Evropské unie. Soudní dvůr zasedá ve velkém senátu, pokud o to požádá členský stát nebo orgán Unie, který je stranou v řízení.²³⁵ Velkému senátu může být věc přidělena také pro svou složitost či důležitost nebo určité zvláštní okolnosti,

---

²³² Přidělení soudců k jednotlivým senátům a určení senátu, který projednává věci uvedené v článku 104b Jednacího řádu Soudního dvora (projednání věci v naléhavém řízení), se zveřejňuje v Úředním věstníku Evropské unie.

²³³ Článek 16 Statutu Soudního dvora.

²³⁴ Velký senát byl zaveden Smlouva z Nice, aby odlehčil plénu ESD.

²³⁵ Článek 11b Jednacího řádu Soudního dvora, článek 16 Statutu Soudního dvora.

- v senátech složených z pěti nebo tří soudců.²³⁶

Vzhledem k tomu, že ESD může rozhodovat pouze v lichém počtu soudců, je článkem 17 Statutu Soudního dvora stanoveno, že rozhodnutí senátů složených ze tří nebo pěti soudců jsou platná, pouze pokud jsou přijata třemi soudci, rozhodnutí velkého senátu jsou platná, pouze pokud je přítomno devět soudců a rozhodnutí pléna ESD jsou platná, pouze pokud je přítomno patnáct soudců. V případě překážky účasti jednoho soudce senátu může být za podmínek stanovených jednacím řádem povolán soudce, který je členem jiného senátu.

Soudci a generální advokáti mají k dispozici asistenty, kteří jim pomáhají s vyřizováním agendy, dále velmi rozsáhlý administrativní aparát (v jehož čele je tajemník ESD), překladatelskou a tlumočnickou službu apod.

D. Soud prvního stupně a jeho složení

Soud prvního stupně je správním soudem Společenství, je přidružen k ESD a sídlo má také v Lucemburku. Jeho základní funkcí je poskytovat ochranu fyzickým či právnickým osobám před protiprávním jednáním nebo opomenutím orgánů Společenství. Smlouva o ES rozděluje pravomoci mezi ESD a SPS, a stanoví, že mohou být upraveny Statutem Soudního dvora (čl. 225 Smlouvy o ES). Soud prvního stupně je příslušný nyní pro všechny přímé žaloby podané fyzickými nebo právními osobami, které směřují proti aktům orgánů Společenství, a to zejména řízení o neplatnost (čl. 230 Smlouvy o ES), na nečinnost (čl. 232 Smlouvy o ES) a na náhradu škody (čl. 235 Smlouvy o ES), s výjimkou těch, které byly přiděleny soudním komorám, a těmi, které Statut Soudního dvora vyhrazuje ESD. SPS dále rozhoduje např. o žalobách podaných členskými státy proti Komisi, žalobách směřujících k náhradě škody způsobené orgány nebo jejich zaměstnanci, předběžných otázkách týkajících se oblastí vymezených článkem 234 Smlouvy o ES, žalobách v oblasti ochranné známky Společenství, žalobách podaných členskými státy proti Radě ohledně aktů přijatých v oblasti státních podpor, ochranných obchodních opatření (tzv. dumpingu) a aktů, jimiž Rada vykonává prováděcí pravomoci, žalobách mezi Společenstvím a jeho zaměstnanci a kasačních opravných prostředcích proti rozhodnutím Soudu pro veřejnou službu, omezených na právní otázky. Proti

---

²³⁶ Aktuální přehled soudců ESD a SPS a jejich rozdělení do jednotlivých senátů, je k dispozici na http://curia.europa.eu/en/instit/presentationfr/index_cje.htm.

rozhodnutí SPS lze podat odvolání ve lhůtě dvou měsíců k ESD, též omezené pouze na právní otázky (nepříslušnost, nedostatky řízení, porušení právních předpisů Společenství).

Soud prvního stupně se skládá nejméně z jednoho soudce z každého členského státu, článek 48 Statutu Soudního dvora stanoví, že v současné době má SPS 27 soudců. SPS nemá žádné generální advokáty, pokud by taková potřeba vyvstala, pamatuje na to článek 49 Statutu Soudního dvora, který stanoví, že členové soudu mohou být povoláni, aby plnili úkoly generálního advokáta.

Stejně tak jako soudci ESD, i soudci SPS musí být vybráni z osob, které poskytují veškeré záruky nezávislosti a jsou způsobilé k výkonu vysokých soudních funkcí. Soudce SPS jmenuje vzájemná dohoda vlád členských států na dobu šesti let. Každé tři roky dochází k částečné obměně soudců, přičemž mohou být do funkce jmenováni opakovaně. Soudci volí ze svého středu předsedu Soudu prvního stupně na dobu tří let, i ten může být zvolen opakovaně. V současné době je od roku 2007 předsedou SPS pan Marc Jaeger z Lucemburska.

Soud prvního stupně jmenuje vedoucího své soudní kanceláře a upraví jeho postavení. Pokud Statut Soudního dvora nestanoví jinak, v ostatních ohledech platí pro SPS stejné podmínky jako pro ESD.²³⁷

E. Vnitřní organizace Soudu prvního stupně

Vnitřní organizace SPS je velmi podobná organizaci ESD, neboť SPS zasedá též v senátech o třech nebo pěti soudcích, kdy soudci volí ze svého středu předsedy jednotlivých senátů. Předsedové senátů složených z pěti soudců jsou voleni na dobu tří let a mohou být zvoleni dvakrát po sobě. SPS zřizuje též velký senát složený ze třinácti soudců. Článek 14 Jednacího řádu SPS stanoví, že pokud je to odůvodněno právní obtížností nebo významem věci či zvláštními okolnostmi, může být věc předložena k projednání a rozhodnutí plénu, velkému senátu nebo senátu složenému z jiného počtu soudců.²³⁸ Věci taxativně vymezené v článku 14 Jednacího řádu SPS přidělené senátu složenému ze tří soudců mohou být projednány a rozhodnuty soudcem zpravodajem jako samosoudcem, pokud jsou k takovému projednání vhodné vzhledem k absenci obtížných právních nebo skutkových otázek, k omezenému významu věci a k neexistenci jiných zvláštních okolností, a pokud byly předány za podmínek článku 51 Jednacího řádu SPS.

---

²³⁷ Článek 224 Smlouvy o ES.

²³⁸ Složení senátů a přidělování věcí jednotlivým senátům určí jednací řád.

F. Rozhodnutí Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně

Vzhledem k tomu, že úprava rozhodnutí EPS a SPS je velmi podobná, rozhodla jsem se je zařadit do jedné kapitoly. Rozhodnutí ESD a SPS má podobu rozsudku (dále společně jen „rozsudek Soudního dvora“) nebo usnesení. Rozsudkem Soudní dvůr rozhoduje o přímých žalobách a dalších výslovně stanovených záležitostech, usnesením soud rozhoduje např. v řízení o předběžné otázce.²³⁹ V určitých případech může dojít k vydání částečného rozsudku, a to např. tehdy, pokud soud v rozsudku pouze prohlásí, že žaloba je přípustná²⁴⁰ nebo shledá Společenství odpovědným, ale nestanoví žádnou výši náhrady škody, která má být zaplácena.²⁴¹

K vypracování konečné verze rozsudku dochází na poradě Soudního dvora, která se koná v neveřejném zasedání, které je přístupno pouze těm soudcům, kteří byli přítomni u ústního řízení. Poradním jazykem je francouzština, která je pracovním jazykem Soudního dvora. Na poradě se projednává návrh rozsudku vyhotovený soudcem-zpravodajem.²⁴² Rozsudek, ke kterému soudci nakonec na poradě dospějí, odráží názory alespoň většiny soudců přítomných na poradě²⁴³ a nelze jej považovat za rozsudek soudce-zpravodaje, neboť každý soudce musí vyjádřit svůj názor k projednávané věci a důvody, které jej k tomuto názoru vedly. Pokud soudci nedosáhnou shody, rozhodnutí je přijato většinou hlasů, neboť řízení je vedeno vždy v lichém počtu soudců. Pokud by došlo k tomu, že by byl některý soudce nepřítomen nebo se porady nemohl zúčastnit, platí, že služebně nejmladší soudce (pokud jich je více, rozhoduje věk) se zdrží účasti na poradě, ledaže je soudce-zpravodaj. Soudci hlasují v opačném pořadí k přednosti zřízení délkou výkonu jejich funkce (tj. od služebně nejmladšího ke služebně nejstaršímu). Je tomu tak proto, aby služebně mladší soudci nebyli ovlivněni názorem zkušenějších soudců. Zajímavé je, že pod rozsudek se uvádí i jména soudců, kteří se účastnili hlasování.

---

²³⁹ Usnesení má podobnou formu a strukturu jako rozsudek, není proti němu však přípustný opravný prostředek, stranám je však odůvodněním umožněno reagovat na nepříznivé usnesení požadavkem na jeho změnu či zrušení v případě změny okolností nebo je možné podat nový návrh, který bude obsahovat vyličení nových skutečností.

²⁴⁰ Viz např. rozsudek ESD ze dne 22. 5. 1990 ve věci Evropský Parlament proti Komisi Evropských společenství, EUR-lex 61988J0070.

²⁴¹ K tomu blíže rozsudek ESD ze dne 26. 6. 1990 ve věci Sofrimport SARL proti Komisi Evropských společenství, EUR-lex 61988J0152.

²⁴² Soudce-zpravodaj připravuje rozsudek a shromažďuje předběžné písemné názory soudců na věc.

²⁴³ Menšinová stanoviska k rozsudkům nejsou vyjadřována, je tomu tak zejména z důvodu zachování nestrannosti jednotlivých soudců a jednotného výkladu práva Společenství.

Rozsudek Soudního dvora dle článku 63 Jednacího řádu ESD a článku 81 Jednacího řádu SPS obsahuje následující:

- údaj o tom, že byl vydán Soudním dvorem,
- datum vyhlášení,
- jména předsedy a zúčastněných soudců,
- jméno generálního advokáta,
- jméno vedoucího soudní kanceláře,
- označení účastníků řízení,
- jména zmocněnců, poradců a advokátů účastníků řízení,
- návrhové žádání účastníků řízení,
- údaj o vyslechnutí generálního advokáta,
- stručný popis skutkového stavu,
- odůvodnění,
- výrok včetně rozhodnutí o nákladech řízení.

Rozsudky Soudního dvora jsou zpravidla vyhotovovány ve francouzštině a teprve následně jsou překládány do jednacího jazyka. Rozsudek přeložený do jednacího jazyka případu je jedinou platnou verzí rozhodnutí, ačkoliv je rozsudek poté přeložen do dalších úředních jazyků Evropské unie. To platí, i pokud jsou rozsudky překládány z francouzštiny. Rozsudky jsou zpravidla k dispozici na internetové stránce Soudního dvora a později jsou publikovány ve Sbírce rozhodnutí ESD nebo SPS.

Rozsudek se vyhlašuje na veřejném zasedání, na které byli předvoláni účastníci řízení.²⁴⁴ Není nutné číst celý rozsudek, stačí, přečte-li předseda soudu nebo člen soudu pouze výrok rozsudku. Originál rozsudku podepisuje předseda soudu, soudci, kteří se zúčastnili porady a vedoucí soudní kanceláře. Poté je opatřen pečetí a ukládá se v kanceláři Soudního dvora, účastníkům řízení je doručován stejnopis rozsudku. Vedoucí soudní kanceláře na rozsudku vyznačí datum vyhlášení, neboť tímto dnem rozsudek nabývá právní moci. Skutečnost, že je rozsudek Soudního dvora v právní moci znamená, že je závazný pro každého, koho se týká, a tento každý je zavázán učinit nezbytné kroky v souladu s tímto rozsudkem.

Dle článku 66 Jednacího řádu ESD a článku 84 Jednacího řádu SPS může Soudní dvůr bez návrhu nebo na návrh účastníka řízení, byl-li tento návrh podán

---

²⁴⁴ Článek 64 Jednacího řádu ESD, článek 82 Jednacího řádu SPS.

ve lhůtě dvou týdnů od vyhlášení rozsudku, opravit chyby v psaní, v počtech i zjevné nesprávnosti. Písemné vyhotovení opravného usnesení se připojuje k písemnému vyhotovení opraveného rozsudku, na které soud odkáže na okraji písemného vyhotovení rozsudku. Pokud ESD nerozhodl o některém dílčím bodu návrhového žádání účastníků řízení nebo by ESD či SPS nerozhodl o nákladech řízení, může kterýkoli účastník řízení do jednoho měsíce od doručení rozsudku navrhnout jeho doplnění.

Dle článku 94 Jednacího řádu ESD a článku 122 Jednacího řádu SPS je možné v případě, že žalovaný, proti němuž byla řádně vznesena žaloba, nepředloží žalobní odpověď ve stanovené formě a lhůtě, na návrh žalobce vydat rozsudek pro zmeškání. Návrh je třeba doručit žalovanému a dříve než Soudní dvůr vydá rozsudek pro zmeškání, musí přezkoumat (po vyslechnutí generálního advokáta), zda je žaloba přípustná, byly splněny veškeré formální náležitosti, a zda se návrh žalobce jeví jako opodstatněný. Soudní dvůr může nařídit i dokazování. Proti rozsudku pro zmeškání je možné podat odpor, který musí splňovat formální náležitosti, do jednoho měsíce od doručení rozsudku, jinak je rozsudek pro zmeškání pravomocným exekučním titulem.

G. Soudní komory a Soud pro veřejnou službu

Zvyšující se nárůst případů Soudního dvora byl sice na konci 80. let zpomalen založením SPS, ale i tento soud je nucen se vyrovnávat s rostoucím počtem žalob a prodlužující se dobou řízení. Smlouva z Nice proto umožnila vznik dalších soudních orgánů, které by tentokrát snížily počet věcí řešených SPS. Dle čl. 220 Smlouvy o ES mohou být k SPS připojeny soudní komory, které vykonávají soudní pravomoc ve zvláštních oblastech.²⁴⁵ Článek 225a Smlouvy o ES stanoví, že Rada může na návrh Evropské Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ESD, anebo na žádost ESD a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslným rozhodnutím vytvořit soudní komory příslušné rozhodovat v prvním stupni v určitých kategoriích věcí ve zvláštních oblastech. Proti rozhodnutí soudních komor je možné podat opravný prostředek k SPS buď omezený na právní otázky, nebo stanoví-li tak rozhodnutí o zřízení soudní komory, též ve skutkových otázkách.

---

²⁴⁵ Zbíral, R. *Institucionální rámec Evropské Unie: Právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 149-150.

Soud pro veřejnou službu jako první zřízená komora, byl založen v roce 2005. Jeho sídlo je v Lucemburku. Tento specializovaný soud se skládá ze sedmi soudců a rozhoduje spory mezi Evropskou unií a její veřejnou službou (zaměstnanci Společenství), které až do roku 2005 rozhodoval SPS. Proti jeho rozhodnutí je možné podat odvolání omezené na právní otázky pouze k SPS, ve výjimečných případech bude jeho rozhodnutí přezkoumáno ESD.²⁴⁶

---

²⁴⁶ V budoucnu se počítá se zřízením dalších komor, např. Patentového soudu Společenství.

VI. ZÁVĚR

V rámci této kapitoly bych chtěla věnovat prostor tématům, která nejvýrazněji ovlivňují institut soudního rozhodnutí ve vazbě na český civilní proces a pokusila se definovat současný stav českého civilního procesu a některé právní prostředky, které by mohly sloužit k jeho zefektivnění.

K tomu, aby bylo soudní rozhodnutí dostatečně efektivní a umožňovalo účastníku řízení prosadit jeho práva, je zapotřebí, aby bylo vydáno v určitém reálném čase, neboť každý účastník řízení, který se obrací na soud s tím, že bylo porušeno či ohroženo jeho právo, předpokládá, že mu tato ochrana bude poskytnuta v přiměřeném čase. Pokud tomu tak není, ztrácí soudní ochrana i samotné soudní řízení smysl. Český civilní proces však bohužel tento prvek rozhodování postrádá. Je to způsobeno především vysokým administrativním zatížením soudů, zčásti také nedostatečnou činností soudců a vzhledem k vysoké míře podaných odvolání, také neustálým předáváním soudního spisu mezi jednotlivými stupni soudní soustavy. Dalším problémem, který negativně ovlivňuje rychlé soudní rozhodování, je jistá nestabilita českého právního řádu, kdy v důsledku četných novel veškerých důležitých právních norem, dochází k neustálým změnám soudního rozhodování.

K zajištění odbornosti vydaných soudních rozhodnutí zajisté nepřispívá princip soudcovské nezávislosti, kdy i v případě, že soudce vydá značně neodborné soudní rozhodnutí nerespektující ani základní zásady našeho právního řádu, nelze v případě, že žádný z účastníků řízení nevyužije možnosti opravného či mimořádného opravného prostředku, takové rozhodnutí dále přezkoumat ani soudce za takové rozhodnutí postihnout. Proto se domnívám, že kárná odpovědnost soudců by se neměla týkat pouze konstatování v souvislosti s narušováním důstojnosti soudcovského stavu, ale měla by se vztahovat i na postih v případě opakovaně vydávaných nezákonných rozhodnutí. K protahování soudního řízení zajisté přispívá i špatná organizace práce na soudu a nedostatečná míra pozornosti soudce jednotlivým rozhodovaným případům.

V současné době jsou vzhledem ke zrychlování vývoje soukromoprávních vztahů a vyššímu stupni společenské integrace kladeny stále větší požadavky na průběh soudního řízení. Zvyšují se požadavky na rychlost a zefektivnění soudního rozhodování provázené především jeho zjednodušením. Velmi důležitým je již zmiňovaný princip spravedlivého a předvídatelného rozhodnutí. Pokud mají být

naplněny výše uvedené požadavky, neobejde se náš právní řád bez důsledné a odborně provedené rekonstrukce občanského soudního řádu. Za úvahu by zajisté stálo, zda by k lepší přehlednosti občanského soudního řádu nepřispělo oddělení nalézacího a vykonávacího řízení, přičemž vykonávací řízení by mohlo být upraveno zvláštní procesní normou, která by, na rozdíl od současné právní úpravy, odstranila dualismus mezi výkonem rozhodnutí dle občanského soudního řádu a exekucí dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Dalším právním prostředkem, který by mohl přispět k zefektivnění soudního rozhodování, je větší jednoduchost a vyšší srozumitelnost právní úpravy. Občanský soudní řád by měl být zmodernizován tak, aby byl přesný, srozumitelný a určitý ve svých formulacích, a aby veškeré další novely reagovaly jen na nezbytné změny v právním řádu vzniklé např. v důsledku našeho členství v Evropské Unii či v souvislosti se změnou jiné základní normy, na které spočívá náš právní řád. Velmi nápomocným prostředkem pro účastníky řízení by bylo zakotvení včasné poučovací povinnosti soudu všude tam, kde by to mohlo ovlivnit rozhodování a vystupování účastníků řízení a jasné stanovení odpovědnosti soudce za průběh a vedení řízení s tím, že soudce by účastníky řízení již předem informoval o jejich možnostech a zejména o tom, jak vidí případný výsledek sporu. Účastníci řízení by dle mého názoru měli být více informováni o svých právech a povinnostech ve sporu, aby se mohli na své vystupování před soudem lépe připravit a sami kontrolovat, zda soud postupuje v souladu s platným právem a nezkracuje tak jejich zaručená práva.

Velmi zajímavá, avšak obtížně proveditelná je možnost zavedení procesních lhůt pro rozhodování soudů, čímž by zajisté došlo k výraznému zkrácení či omezení soudních průtahů při řízení. To však představuje problém tam, kde je rozhodnutí různorodé, časově náročné či složité a zejména vzhledem ke skutečnosti, že soudce je povinen řízení rozhodnout až poté, co provedl veškeré předložené důkazy, které právně posoudil, proto tedy soudce nemůže být v tomto rozhodování omezován žádnými lhůtami. Zde je důležité podotknout, že ve sporném řízení je navíc předkládání důkazů závislé na procesní aktivitě účastníků řízení, nehledě na skutečnost, že účastníci sami mohou za využití hned několika procesních institutů, které jim poskytuje právní řád, řízení sami protahovat. Občanský soudní řád však v současné podobě nedává soudu možnost takové průtahy účastníků řízení efektivně eliminovat.

Občanský soudní řád zakotvuje princip, dle kterého má soudce vést soudní řízení tak, aby mohl rozhodnout již při prvním jednání. To se však bohužel stává v naprostém minimu případů, a proto považuji za důležité zakotvit v občanském soudním řádu takové prvky a instituty, které by zajistily přípravu soudu již před prvním jednáním ve věci, kde by se soudce připravil na jednotlivé alternativy chování účastníků řízení, a dále zavedení přísnějšího postihu nedodržení procesních lhůt účastníky řízení. Velmi přínosnou by zajisté byla úprava zpřísnění možnosti podání opravných a mimořádných opravných prostředků a dále zajištění rychlé a efektivní ochrany práv prostřednictvím výkonu rozhodnutí a jeho vynucení státní mocí.

Domnívám se, že k zefektivnění rozhodování jednotlivých soudů by přispěla zejména jejich vnitřní diferenciaci na jednotlivá odborná oddělení, která by se zabývala pouze určitou speciální problematikou a zároveň jasně zaručení toho, že soudce, který určitou problematiku soudí a je jistým specialistou v oboru, dostane takovou problematiku vždy, když přijde takový návrh na soud.

V neposlední řadě bych zde chtěla zdůraznit, že považuji za přínosné snahy o elektronizaci justice, která by dle prvních předpokladů mohla být plně elektronizována do roku 2012. Domnívám se, že tato snaha velkou měrou přispěje k vyšší ochraně práv občanů, omezí v jisté míře možnost korupce a přinese vyšší transparentnost soudního rozhodování a zejména zefektivnění podávání informací jak pro veřejnost, tak pro samotné soudy. K zefektivnění administrativní činnosti jednotlivých soudů by měl v budoucnu přispět také systém, který umožňuje přenos nahraného záznamu do textové podoby, jeho aplikace by zajisté urychlila práci především těm, kteří to nejvíc potřebují, a to soudcům.

VII. RESUME

Czech civil procedure has already passed a number of legislative changes, but these changes are still not complete. It can, therefore, be reasonable to assume that it will continue to develop further. The changes affecting Czech civil procedure include both material and terminological changes, which are implemented into Czech civil procedure as a result of frequent changes in substantive law or as a result of the regulations and directives of the European Union, which do not affect Czech civil procedure as a whole, but only as one of its individual proceedings. Significant changes in Czech civil procedure occur mainly by amended laws that are either amending the existing presentation of Czech civil procedure, or are newly completing it. These are general changes which do not affect the individual proceedings, but rather change the course of civil adversary proceedings (*in Czech*, *civilní sporná řízení*) in order to achieve greater speed, efficiency and effectiveness.

The judicial system as such, but also taking into account all of the changes that have been made up to the present date, represents a rigid and inherently stable system, an operation of state institutions - courts, which settle individual cases of natural or legal persons by deciding disputes on the right as well as other cases of a different nature. If the court issues a decision in any particular case, the decision is binding in the sphere of persons to whom it is addressed, and these people can enforce the fulfilment of the granted decision through state power. In modern legal systems, each individual has the guaranteed right to judicial protection. This law guarantees everyone the opportunity to go to court if their rights have been infringed or threatened and, at the same time, it is the obligation of the state to provide a course of proceedings so that the law is fairly and properly decided. The right to judicial protection is not a right to the decision of certain content because the decision is formed in the course of the proceedings on the basis of the claims of the litigants and the evidence executed by the court.

Czech civil procedure is generally divided into two basic proceedings, finding proceedings (*in Czech*, *nalézací řízení*) and execution proceedings (*in Czech*, *vykonávací řízení*). Finding proceedings are further divided into adversary proceedings (*in Czech*, *sporné řízení*) which have a repair function (≠ they correct infringements) and indisputable proceedings (*in Czech*, *nesporné řízení*) which have a preventive function, namely to prevent or avoid possible infringement.

Finding proceedings are the proceedings which are the basic level of this work, since finding proceedings lead to the decision of the court through which the court either creates a right or determines what is right. The court's decision, which, in the Anglo-Saxon legal system, is regarded as a source of law - a precedent which alone creates the legal system, is considered only as a certain legal assessment of individual cases in our legal system where the court carries out a more specific interpretation of the rules of law which it specifies and by means of which it basically completes the judicial system. In finding proceedings, therefore, the court issues an authoritative and binding decision that is enforceable through indisputable proceedings.

Whereas the subject of this work is "**Court decision in Czech civil procedure and the case law**", it is clear that this work deals with that part of Czech civil procedure which completes finding proceedings and in the case that an obligation imposed by a court decision is not met voluntarily, it is also the very end of the civil procedure.

The aim of this work is to bring a unified and coherent interpretation of the institute of court decision, its meaning and subject. Any judicial decision is formed and controlled by its individual stages, which affect its formal and content elements as well as its authoritativeness and liability. Therefore, this work discusses the individual stages of judicial decision-making, liability of court by its judgement, legal validity of a judgement and its enforceability. Space was devoted to the definition and characteristics of each type of judicial decision, namely judgement, resolution and order for payment in Czech civil procedure. In view of the fact that our legal system is increasingly influenced by the laws of the European Union, the regulation of the court's decision in the judicial system of the European Union could not be ignored. Finally, the very end of this work briefly summarizes the content of this work and considers "de lege ferenda" possible Czech adaptations to judicial decision in the future, taking into account the influence of European Union law as well as the various means of increasing the efficiency of the Czech civil procedure as a whole.

In the Czech legal system, the regulation of the court's decision is contained mainly in the provisions of Section 152 to Section 175 of Act No 99/1963 Coll., the Code of Civil Procedure, as amended. Therefore, I was focused in particular on the interpretation and analysis of individual provisions. I was engaged in certain contentious or even disputable issues of interpretation of such individual

provisions, in the issues only sporadically covered and in interesting questions that I sought to demonstrate through the use of selected case law, and especially through the case law of the Supreme Court of the Czech Republic and other sources of law, mainly articles from professional legal journals. I have included the case law of Czech courts, in particular for its completing character which represents not only legal, but also an explanatory framework for the general public by which the courts notify in advance which direction and way shall be most likely to interpret a certain similar issue, if they are presented in the context of the institute of extraordinary legal remedies. If it happened that any judicial panel of judges of the Supreme Court arrived at a different interpretation of a certain issue than the panel of judges earlier, the Czech civil procedure includes an adjustment which submits this question to the decision of the Grand Chamber who will decide this question mandatory for the future.

Although no judicial decision is the source of law in the Czech legal system, the authority of the courts who issue them (in particular the Supreme Court and the Constitutional Court of the Czech Republic) contributes to convincing interpretation of certain disputable issues, and it gives at least a certain possibility of the predictability of judicial decision to the public, which helps the operation of one of the most important legal principles, the principle of legal certainty, on which every modern legal system is based.

Název práce / Title of the work:

Soudní rozhodnutí v českém civilním procesu a judikatuře / Court decision in Czech civil procedure and the case law

Klíčová slova / Key words:

Soudní rozhodnutí / Court decision

Druhy soudního rozhodnutí / Types of a court decision

Soudní rozhodnutí v Evropské unii / Court decision in the European Union

VIII. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

A. Monografie

- Bermann, G. A., Goebel, R. J. a kol. Cases and Materials on European Union Law. Second Edition. West Group, 2002.
- Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.
- Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád s judikaturou a souvisejícími předpisy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004.
- Craig, P., Búrca, G. The Evolution of EU law. New York: Oxford University Press Inc., 1999.
- Dashwood, A., Johnston, A. The Future of the Judicial System of the European Union. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2001.
- Faldyna, F., Hušek, J., Des, Z. Soudní řízení ve věcech obchodních. Praha: Codex, 1996.
- Guild, E., Lesieur, G. The European Court of Justice on the European Convention on Human Rights. London: Kluwer Law International, 1998.
- Hlavsa, P. Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006.
- Holeyšovský, M. Soudní vymáhání pohledávek. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1995.
- Jansen, R., Koster, D., Van Zutphen, R. European Ambitions of the National Judiciary. Martinus Nijhoff Publishers, 1997.
- Jirsa, J. a kol. Klíč k soudní síni: příručka pro začínající soudce a advokáty. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2006.
- Jirsa, J. Novinky v civilním řízení soudním: Kritická studie. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2005.
- Kindl, M., Šíma, A., David, O. Občanské právo procesní. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005.
- Lasok, D., Bridge, J. W. Law and Institutions of the European Communities. Fifth Edition. London, Dublin, Edinburgh: Butterworth & Co Ltd., 1991.

- Lenaerts, K., Nuffel, P.V. Constitutional Law of the European Union. 2nd edition. Sweet & Maxwell Limited, 2004.
- Pelikánová, R. Platební rozkaz: Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2000.
- Plender, R. European Courts Practice and Precedents. London: Sweet & Maxwell, 1997.
- Rozehnalová, N., Týč, V. Evropský justiční prostor v civilních otázkách. Brno: Masarykova Univerzita, 2006.
- Schelleová, I. a kol. Civilní proces. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA a.s., 2006.
- Schermers, H. G., Waelbroeck. D. F. Judicial Protection in the European Communities. Sixth Edition. Kluwer Law International, 2001.
- Snyder, F. The Europeanisation of Law: The Legal Effects of European Integration, Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2000.
- Stavínohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: DOPLNĚK, 2003.
- Stavínohová, J. Občanské právo procesní: Řízení nalézací. 2. vydání. Brno: Doplněk, 1998.
- Steiner, V. Občanské právo procesní v teorii a praxi. 1. vydání. Praha: Orbis, 1975.
- Týč, V. Základy práva Evropské unie pro ekonomy. 4. vydání. Praha: Linde, 2004.
- Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha a.s., 2008.
- Winterová, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 3. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007.
- Zbíral, R. Institucionální rámec Evropské Unie: Právně-politologický pohled. Praha: Linde Praha, a.s., 2007.
- Zoulík, F. Soudy a soudnictví. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 1995.

B. Časopisecké články

- Bartoš, A. Rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 14.

- Bezouška, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. Právní rozhledy, 2004, č. 1.
- Brodec, J. Evropský exekuční titul a evropský platební rozkaz. Právník, 2005, č. 9.
- Bureš, J., Drápal, L. Novelizace občanského soudního řádu provedená zákonem č. 171/1993 Sb. Právní rozhledy, 1994, č. 2.
- Burešová, J. Zrušení rozsudku pro zmeškání. Obchodní právo, 1998, č. 9.
- Chmelíček, P. K aktuálním otázkám současného vývoje civilního soudního řízení. Právní rozhledy, 2005, č. 10.
- Derka, L. Několik poznámek k rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 7.
- Des, Z. Směnečný platební rozkaz. Obchodní právo, 1993, č. 10.
- Doležal V., Pavlová B. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2006, č. 1.
- Drápal, L. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. Právní rozhledy, 2002, č. 5.
- Filemon, B. Český civilní proces: My a Evropa nebo my v Evropě? Jurisprudence, 2003, č. 2.
- Hušek, J. Rozsudek pro zmeškání v obchodních věcech. Obchodní právo, 1998, č. 5.
- Horák, P., Zavadilová, M. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. Právní rozhledy, 2006, č. 22.
- Kamlach, M. Lze de lege ferenda uložit povinnost odůvodnit odpor proti platebnímu rozkazu? Právní praxe, 1996, č. 7.
- Kapitán, Z. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2005, č. 7.
- Kolář, P. K významu okamžiku vydání směnečného platebního rozkazu pro řízení o námitkách. Právní rozhledy, 2005, č. 7.
- Korbel, F., Forejt, P. Elektronický platební rozkaz je tu. Bulletin advokacie, 2008, č. 7.
- Kovařík, Z. Zajišťovací směnky a některé další otázky směnek ve světle soudních rozhodnutí. Soudní rozhledy, 2004, č. 8.
- Kovařík, Z. Vymáhání směnek. Ekonom, 1993, č. 3.

- Kozel, R. Jak urychlit vymáhání pohledávek v obchodních vztazích. Právní rádce, 1997, č. 7.
- Králík, M. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem. Právní rozhledy, 2002, č. 8.
- Králík, M. K možnosti vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci v souvislosti s jeho snahou o dosažení smíru mezi účastníky v probíhajícím soudním řízení. Soudní rozhledy, 2007, č. 2.
- Kudrlička, R. Rozsudek jako obrázek. Bulletin advokacie, 2007, č. 3.
- Lisse, L. Jedna poznámka k usnesením soudů a jejich podepisování. Právní rozhledy, 2005, č. 6.
- Lišková, J. Právní moc s otazníkem. Právní rádce, 1999, č. 2.
- Macur, J. Lze posuzovat procesní jednání stran podle ustanovení hmotného práva o vadách právních úkonů?. Právní rozhledy, 1995, č. 11.
- Macur, J. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b OSŘ. Bulletin advokacie, 2002, č. 2.
- Macur, J. Platební rozkaz v civilním procesu České republiky a zemí Evropské unie. Právní rozhledy, 2002, č. 5.
- Macur, J. K problematice urychlování civilního soudního řízení. Právní rozhledy, 2002, č. 3.
- Macur, J. Předmět sporu v civilním soudním řízení. Brno: Masarykova univerzita, 2002.
- Pelikánová, R. Platební rozkaz. Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha: Linde, 2000.
- Schulz, J. Identifikace účastníků řízení v soudních sporech. Právní rádce, 1997, č. 4.
- Spáčil, J. Žaloby na určení vlastnického práva. Soudní rozhledy, 2002, č. 6.
- Spáčil, J. Lze ztratit vlastnictví na základě rozhodnutí vydaného v řízení, jehož účastníkem vlastník nebyl? Právní rozhledy, 2000, č. 1.
- Spáčil, J. Určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Právní fórum, 2007, č. 8.
- Šmehlíková, R. Evropské právo civilního procesu. Bulletin advokacie, 2004, č. 3.

- Šteflová, H. Podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání. Právní praxe v podnikání, 1997, č. 5.
- Taranda, P. Význam odůvodnění jako náležitosti rozhodnutí. Poradce, 2005, č. 4.
- Vrcha, P. Civilní sporný proces. Platební rozkaz. ASPI, 2006.
- Vrcha, P. Civilní sporný proces. Rozsudek. ASPI, 2006.
- Vrcha, P. Civilní sporný proces. Odůvodnění rozsudku. ASPI, 2006.
- Vrcha, P. K odůvodnění prvoinstančního rozsudku v občanském řízení. Soudní rozhledy, 2004, č. 3.
- Vydrová, E. Co s chybami v psaní a počtech a jinými zřejmými nesprávnostmi v platebním rozkazu. Právní rozhledy, 1997, č. 12.
- Winterová, A. Máme vůbec nějakou koncepci? (Nad dvěma ustanoveními poslední novely občanského soudního řádu). Právní rozhledy, 2005, č. 4.
- Winterová, A. Možnosti a hranice reformy směřující ke koncentraci a zrychlení civilního soudního řízení. Právní praxe, 1997, č. 2.
- Winterová, A. Nad osmnáctou novelou (a devatenácti novelizacemi) občanského soudního řádu. Právní praxe, 1996, č. 4.
- Winterová, A. Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání. Právní praxe, 1993, č. 10.

C. Internetové zdroje

- www.epravo.cz
- www.concourt.cz
- www.judikatura.cz
- www.nsoud.cz
- www.psp.cz
- www.idnes.cz
- <http://curia.europa.eu>
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://europa.eu>
- www.juristic.cz
- <http://en.wikipedia.org>